

Željka Alajbeg

Putovanje dugo 30 godina

BAŠĆINA 30
Grohote, 2021.

IZDAVAČ:
KULTURNO-INFORMATIVNI CENTAR OTOKA ŠOLTE

ZA IZDAVAČA:
Marina Garbin

UREDNIK:
Dinko Sule

LEKTURA:
Kulturno-informativni centar otoka Šolte

NASLOVNICA:
Luka Bezić i Dinko Sule
(Pomoć za stradale u potresu na području Banovine)

NAKLADA:
200 primjeraka

GRAFIČKA PRIPREMA I TISAK:
DES - SPLIT

Časopis *Baščina* ovim brojem zaokružuje tridesetogodišnje putovanje, urednik bi ga nazvao plovidbom, otočnom poviješću i svakodnevicom, tradicionalnim, običajnim i suvremenim prilikama, otkrivajući usput sve blagodati prirodne zbilje i okruženja, naglašavajući pri tome impresivnost književnog i umjetničkog šoltanskog nadahnuća, uzdižući uvijek isto – otok i otočanina. Dugo je to i zahtjevno putovanje, stoga je „plovidbu“ od inicijalne zamisli i realizacije do izdanja 30. broja prikazao urednik Dinko Sule u prilogu *Kako je nastao časopis Baščina*.

Posebnu vrijednost časopisa čini objavljivanje starih dokumenata. U ovom broju *Baščine* otkrivamo *Pravilnik seoskim rondam*, u tekstu *Seoski arambaše i rondari – Pravilnik iz austrijskog doba* koji je dozvolom urednika časopisa i priređivača teksta Slavka Kovačića preuzet iz *Zova rodnih ognjišta*, lista Župe sv. Luke iz Kučića.

Urednikovu apsolutnu predanost časopisu ilustrira potreba objavljivanja novih saznanja o već obrađenim temama, pa uvidom u objavljeni *Pravilnik seoskim rondam* korigira podatak o bakrenom znaku iz 25. broja u prilogu *Ispravak netočnog navoda – za istinu nikad kasno*.

Kapetan duge plovidbe Ante Pavišić autor je priloga *Šolta i njeno autohtono stanovništvo nekada i danas* u kojem iznosi otvorenu zabrinutost i potrebu za revitalizacijom otoka.

Godine 1990. na otoku je provedeno anketno istraživanje usmjereno utvrđivanju mogućnosti revitalizacije otoka zasnovane na prisutnom, ostarjelom stanovništvu. Istraživanje je prikazala Sonja Podgorelec u tekstu *Problemi jedne stare otočke populacije - Šolta*. Zanimljivo je istaknuti neke od zaključaka istraživanja iz te godine: *kvaliteta života starih osoba na Šolti rezultat je njihove inicijative i mogućnosti kao pojedinaca ili domaćinstava; želju za revitalizacijom Šolte iskazali su svi ispitanici bez obzira na položaj naselja na otoku (uz more ili u unutrašnjosti), trenutni stupanj gospodarskog razvoja pojedinog naselja i materijalno stanje domaćinstva*.

Iscrpni prikaz uzimanja uzoraka i datiranja broda u šoltanskom podmorju dala je Maja Kaleb u tekstu *Istraživanje brodoloma u uvali Potkamenica (Nečujam)*. Stručnim istraživanjem utvrđeno je, s velikom vjerojatnošću, da brod datira s kraja 2. i početka 3. stoljeća, te bi se ovaj vrijedan nalaz,

zahvaljujući Konzervatorskom odjelu u Splitu, trebao uskoro naći na Listi zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Nataša Blagaić u prilogu *Tragom stogodišnjaka...* obrađuje sačuvani *Upisnik: Notaciju brodova i lađa obalne plovidbe*. Brodovi su navedeni prema luci pripadnosti, te ih je u ovom tekstu iz Rogača prikazano 24, iz Maslinice 2, iz Stomorske 1. Uz opis brodova, među kojima nalazimo kutere na jedra, motorne kutere, logere na motor, jedrenjake, pelige na jedra, trabakule na jedra i motor, bracerne na jedra, trabakule na motor, pelige, bracerne s pomoćnim motorom i motorne jedrenjake, dan je opširan prikaz vlasnika, te saznanja o kasnijoj sudbini plovila. Najstariji navedeni brod izgrađen je 1865. godine, a svega jedan rađen je na Šolti 1936. godine, u Rogaču. U dijelu teksta naslovljenim *Slavljenik* odaje poštovanje jednom od šoltanskih jedrenjaka čija je luka pripadnosti Stomorska. Detaljnom rodoslovnom analizom vlasnika i iscrpnim “ucrtavanjem karte plovidbe” donosi zanimljivu priču o sudbini stogodišnjaka, broda Otac Petar. Prilog Nataše Blagaić inicijalni je materijal za izradu *Monografije šoltanskog pomorstva*, na čijem nastanku vrijedna autorica ustrajava i poziva na suradnju (bilo tekstem, fotografijom ili barem usmenom predajom, jer je svaki podatak dragocjen).

Vrijedno paleontološko istraživanje šoltanskog nalaza provedeno je na Zavodu za paleontologiju i geologiju kvartara Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti zahvaljujući dr. sc. Jadranki Mauch Lenardić. Zapis o nalazu donosi u prilogu *Ihnofosili na Šolti – tragovi pradavnog života u kamenu*.

Lirske zapise donose Nataša Blagaić, Gordana Burica, Luisa Prar, Venera Stojan, Ivo Bilankov, Željko Bilankov, Stjepan Krunoslav Cecić i Dinko Sule, dok prozne crtice, s jednakom sentimentalnošću, potpisuju Gordana Burica, Venera Stojan, Ines G. Županov, Željko Bilankov, Nikola Mateljan i Dinko Sule.

Zanimljivost literarnog sadržaja čini, po prvi put u časopisu, objavljivanje prijevoda. Po izboru prevoditelja Ivana Kuzmanića, s talijanskog na čakavicu, pod naslovom *Porto dell' amore* objavljen je dio iz knjige *Austria era un paese ordinate* koje su autori Lino Carpinteri i Mariano Faragun.

U 500. obljetnici objavljivanja *Judite* i slavljena Marka Marulića prigodnu crticu zapisuje urednik Dinko Sule, donoseći uvodne stihove čuvenog epa. Mjesto njegova boravka u Nečujmu, u kući kuma Dujma Balistrilića kojem ep posvećuje, poveznica je i sa 100. obljetnicom rođenja poljskog pjesnika Krzysztofa Kamila Baczyńskog koji je na istom inspirativnom mjestu svoje emocije pretakao u stihove. U prilog ovom jubilarnom momentu urednik objavljuje pjesmu iz posthumno objavljene zbirke.

Luku Nečujam, Marulu u čast, pohodi Petar Hektorović, slaveći ga u djelu *Ribanje i ribarsko prigovaranje*. Nataši Blagaić Marul i Hektorović postaju idealni likovi za stvaranje fiktivne priče naslovljene *Kumi* koja je 2020. godine nagrađena na natječaju Hrvatskog sabora kulture.

Tradicionalni prilog posvećen izričaju s područja likovne umjetnosti ovom prigodom je uobličen osvrtom urednika Dinka Sule na izložbe u prostoru Galerije *Bratska kuća*. Tekstom *Tragom izložbi u izložbenom prostoru Bratska kuća Grohote* uz evidentiranje skupne izložbe hlebinskih slikara, te zanimljivu izložbu fotografija Jurice Jukića Juke, predstavljene su izložbe Lore Elezović i Ivane Dobrošević, te slikarski radovi autora čiju izložbu u Galeriji željno iščekujemo – Elija Cecića.

Bogatstvo šoltanske bioraznolikosti u ovom broju predstavljeno je u više priloga. Spoznaje o lišajevima koji su važan indikator kvalitete zraka i prisutnosti teških metala, imaju svoju primjenu u medicini, te proizvodnji parfema donosi Siniša Ozimec u tekstu *Raznolikost lišajske flore otoka Šolte*, gdje navodi brojku od 50 evidentiranih vrsta.

O dijelu šoltanske prirodne baštine, *Šoltanskim pletačima* - paucima prilog donosi Luka Katušić koji među 40 evidentiranih vrsta kao najčešće spominjanu navodi crnu udovicu. Zanimljivo je istaknuti da na Šolti obitava jedna od rijetkih vrsta *Heriaeus simony*, te zbog nemogućnosti dosljedne stručne analize, ali prema dostupnim uvidima sasvim izgledno, vrsta koja do sada nije zabilježena u Hrvatskoj, *Hasarius adansoni*.

Zahvaljujući istraživanju Dinka Sule, te neizostavnoj, poticajnoj suradnji sa stručnjacima Krisai-Greilhuber Irmgard i Atesom Ümmüom nastavlja se popis determiniranih vrsta gljiva. U članku *Weitere Ergänzungen zur Großpilzliste der Insel Šolta* navodi se brojka od 301 vrste, ali i potreba daljnjeg evidentiranja, te nada u očuvanje prirodnog staništa kojim Šolta obiluje, a čine je *dobra kombinacija vrste drveća, siromašnih travnjaka, siromašnih pašnjaka, vlažnog tla i puno biljnih ostataka*.

Značajni nalaz na području faune leptira evidentiran je od strane Dinka Sule, a naveden i istaknut u stručnom tekstu Stanislava Gomboca i Dinka Sule *Prilog poznavanja noćnih leptira otoka Šolte*. Riječ je o nalazu nove vrste za faunu Hrvatske (grbica *Larentia clavaria*) koja predstavlja jednu od 74 zabilježene vrste noćnih leptira koje susrećemo na otoku.

Biografski zapis o *Divu hrvatske etnomuzikologije Jerku Beziću*, akademiku čija su angažiranost i predanost utkane u sami razvoj hrvatske etnomuzikologije donosi Mihaela Blagaić Kišiček.

Saznanja o šoltanskom porijeklu i obiteljskoj povezanosti biskupa Fabijana i Stjepana, te svećenika Nikole Blaškovića u tekstu *Rodoslovlje šoltanskih Blaškovića sačuvano u arhivu Makarske biskupije* analizira Slavko Kovačić.

O izradi zvona, vrstama i namjeni zvonjave osvrt daje Vinko Blagaić tekstom naslova *Zvona crkve Sv. Martina u Donjem Selu*.

Urednik bečkih dnevnih novina *Kurier*, Uwe Mauch 30. broju časopisa se pridružuje kratkom crticom *Alles gut in Maslinica* u kojoj potvrđuje svoju istinsku povezanost s otokom, i još više, s ljudima na otoku.

Svojevrsnu čestitku 30. broju *Baščine* uputila je voditeljica Amaterskog kazališta *Sulet* Mirjana Stanić.

Osvrt na časopis i jubilarni broj donose Jasmina Mužinić i Jenő J. Purger. U svrhu sagledavanja vrijednosti i važnosti *Baščine* izdvajam ulomke:

Šoltanski časopis Baščina – 30 godina upornosti, ljubavi i odgovornosti prema svojemu

Baština je ono što nasljeđujemo od djedova i pradjedova, baština je ono što se čuva i ostavlja svojoj djeci. Sve to časopis Baščina artikulira i osnažuje nadu da ćemo znati prepoznati i sačuvati svoje blago i tako učiniti budući život duhovnijim i smislenijim, a to znači bogatijim.

Popis je dugačak, ne može se ni nabrojiti niti spomenuti sve to prirodno blago koje Baščina marno zapisuje i čuva, ali ću odmah naglasiti jednu od njenih važnih uloga, a ta je da ovi vrijedni podaci doprinose bazama podataka hrvatske flore i faune koje su osim na nacionalnoj razini oformljene i kod svake prirodoslovne struke za sebe. Stoga je Baščina u rukama prirodoslovaca - istraživača škrinja puna blaga. I svake godine sve punija, raznolikija i zanimljivija.

Posebnost Baščine je u tome što nije specijalizirana samo za baštinu jedne struke.

dr. sc. Jasmina Mužinić, ornitologinja
Viša znanstvena suradnica u mirovini

Časopis Baščina – Dragocjeni izvor podataka o prirodnom i kulturnom nasljeđu

Podaci o ornitofauni sumirani su 2012. godine u drugom izdanju monografije otoka Šolte, gdje smo u pregledu ptičjeg svijeta naveli popis od 132 vrste. Od tada su u Baščini objavljeni mnogi novi nalazi, te je broj ptica zabilježenih na Šolti porastao na 144. Time je značaj ovog časopisa za ornitologiju postao očigledan.

Vjerujem da će Baščina nastaviti svoju misiju na opću dobrobit.

Takav dragocjeni izvor podataka za prirodoslovna i mnoga druga istraživanja predstavlja i časopis Baščina.

Rijetki su otoci koji imaju svoj časopis te je Baščina za nas bila veliko iznenađenje.

Jenő J. Purger, Sveučilište u Pečuhu, Mađarska

Uloga urednika Dinka Sule u pripremanju i ostvarenju ovog tridesetogodišnjeg putovanja je izreciva čitavim nizom epiteta. No, *Baščinu* i Dinka može se opisati i doživjeti u svega dvije riječi – potpuna sinergija. Baczyński bi stihom ilustrirao:

*...Ti si moje ime, moj oblik, mome svemu uzrok,
i moje dlijeto lako...*

*...Ime si mojih kretnji, moga sluha,
što korača muzikom u kasu,
koji će se iz pustinje pojaviti živa duha
u rascvalom glasu.*

Pored predivnih prigodnih, poticajnih riječi upućenih *Baščini*, što na kraju reći o "plovidbi"...

Ono poznato – ploviti se mora!!!

*...zato ću moliti, Bože, tvoju svitlost,
ne hti(j) mi kratiti u tom punu milost.*

Marko Marulić

Dr. sc. Jasmina Mužinić, ornitologinja
Viša znanstvena suradnica u mirovini

ŠOLTANSKI ČASOPIS BAŠĆINA

30 godina upornosti, ljubavi i odgovornosti prema svojemu

Baščina je šoltanski časopis u kojem povremeno sudjelujem radovima. Pošaljem uredniku tekst svojih istraživanja na Šolti, a onda iščekujem da *Baščina* izađe kako bih uživala u radovima drugih autora. Uživala, i puno toga saznala i naučila. Tada iznova razmišljam o jednostavnom nazivu ovog časopisa, tako sveobuhvatnoj riječi nesvakidašnjoj u svakodnevnom životu. Čuti riječ baština ne bi trebalo biti rijetko kad bi se u svakom dijelu našeg društva ponašalo s uvažavanjem i očuvanjem hrvatskih povijesnih i prirodnih korijena. Baština je ono što nasljeđujemo od djedova i pradjedova, baština je ono što se čuva i ostavlja svojoj djeci. Sve to časopis *Baščina* artikulira i osnažuje nadu da ćemo znati prepoznati i sačuvati svoje blago i tako učiniti budući život duhovnijim i smislenijim, a to znači bogatijim.

Šoltanska *Baščina* iz godine u godinu trga od zaborava događaje i ljude iz davnih dana obnavljajući u nama pamćenje i svijest o kulturi življenja jednog krškog, mediteranskog podneblja kojemu korijenski pripadamo i po kojem nas poznaju u Hrvatskoj i u svijetu. Osim povijesnog sadržaja *Baščina* donosi zapise o šoltanskoj prirodi u najširem smislu riječi, o raznolikoj flori i fauni ovog srednjedalmatinskog otoka. Da se danas zna, a budućim naraštajima ostavi znanje u trajni posjed, o nalazištima orhideja i mirišljavih trava, o lišajevima, za mnoge nezamjetnim oblicima života, o preletima ptica, arheološkim nalazima davno izumrlih riba i dosad nepoznatih stonoga i lažipauka iz šoltanskih jama. Popis je dugačak, ne može se ni nabrojiti niti spomenuti sve to prirodno blago koje *Baščina* marno zapisuje i čuva, ali ću odmah naglasiti jednu od njenih važnih uloga a ta je da ovi vrijedni podaci doprinose bazama podataka hrvatske flore i faune koje su osim na nacionalnoj razini oformljene i kod svake prirodoslovne struke za sebe. Stoga je *Baščina*, u rukama prirodoslovaca – istraživača, škrinja puna blaga. I svake godine sve punija, raznolikija i zanimljivija.

Posebnost *Baščine* je u tome što nije specijalizirana samo za baštinu jedne struke. U njoj ćete naći biografije znamenitih Šoltana, note glazbe koja se ne smije zaboraviti, posveta umrlim Šoltanima jer se njih ne zaboravlja, tople priče na čakavskom iz života Šoltana, pjesme šoltanskih pjesnika, a ima ih mnogo, da se sjetimo samo Vesne Parun, Šoltanke po majci, koja sada počiva na groblju u Grohotama. Zato se *Baščina* s nestrpljenjem očekuje jer svatko može u njoj pronaći nešto za sebe.

Kulturnom i prirodnom bogatstvu otoka Šolte kao da nema kraja, a sadašnji i dugogodišnji urednik *Baščine*, pjesnik i kroničar, izuzetan Šoltanin, Dinko Sule, ne želi propustiti ništa šoltansko, a da to ne istraži i zabilježi u časopisu za

sva vremena. To znači da će mnogobrojni istraživači još istraživati otok Šoltu i osigurati budućnost časopisa *Baščine*. Na ponos Šoltana i primjer ostalim hrvatskim otocima, da i oni, svaki za sebe, osnuju i izdaju časopis o svojoj baštini. Jer ovo što ima Šolta, nažalost nema niti jedan drugi otok. Hrvatsko otočno blago, dakle, čeka da se o njemu piše i ostavi trajni trag.

Praktičnog A5 formata, uvijek pun fotodokumentacije, časopis *Baščina* izlazi već 30 godina. I ne ponestaje mu materijala. Kako je to izvedivo, u čemu je tajna? Više značan odgovor je u obilju tema i materijala duge i burne šoltanske povijesti, u izuzetnoj sposobnosti života ovih ljudi na kamenu, bez puno zemlje, uz jarko sunce, a bez vode. Sve su to neiscrpne teme i činjenice, a kad se u obzir uzmu prirodne posebnosti, *Baščina* iz godine u godinu bude deblja i broji sve više stranica. Ali tu ima još nešto jednako važno: to sve netko mora uvidjeti, osjetiti potrebu pa čak i obavezu, povezati, pogurati, planirati, noću ustajati i zapisivati, razgovarati s istraživačima raznih struka, s još živim svjedocima povijesnih događaja, istražiti u zapisima koji su rijetko dostupni. Odgovor je dalje u ljubavi i poštovanju prema svojemu, volji i odgovornosti urednika i izdavača. Kad bi i drugi hrvatski otoci imali svog Dinka Sulu i spremne lokalne izdavače, a sigurno takvih ljudi i lokalnih zajednica ima, mnogo novoga i vrijednoga bi Hrvatska saznala i pohvalila se svijetu svojim posebnostima. Od početka pa do danas *Baščinu* su publicirala četiri izdavača koji ostaju zauvijek zapisani u njezinim temeljima: Šoltanski glazbeni zbor „Olinta“, šoltanski ogranak Matice Hrvatske, Općina Šolta i Kulturno-informativni centar otoka Šolte. *Baščinu* je početkom 90-tih uredio Uređivački odbor u sastavu: Dinko Sule, Dobroslav Elezović i don Jure Žuro.

Kad čitate *Baščinu*, a da ne znate koliko je velik otok Šolta, učinilo bi vam se da je on ogromne površine, beskrajnih krajolika, šuma, polja, vrtova, maslinika. Škrapa i spilja. Ali on je svega 58,17 km². Mali otok s velikim, godišnjim, stručnim, časopisom važnog naslova: *Baščina*.

Bila mi je radost i ponos biti suradnicom *Baščine* kojoj želim dug život zajedno s njenim izdavačima i glavnim urednikom!

Jenő J. Purger
Sveučilište u Pečuhu, Madarska

ČASOPIS BAŠĆINA

Dragocjeni izvor podataka o prirodnom i kulturnom nasljeđu

Prvi moj susret sa časopisom *Baščina* bio je prije skoro petnaest godina, a kratko ću opisati okolnosti i značaj koji je dobio u našim prirodoslovnim istraživanjima.

Proučavanje ornitofaune zapadnog dijela zadarskog arhipelaga sa kolegicom Jasminom Mužinić započeli smo znajući da o pticama malih otoka ima veoma malo objavljenih podataka. Tijekom pretraživanja literaturnih izvora saznali smo da je sredinom prošlog stoljeća profesor Pravdoslav Čulum prstenovao ptice na otoku Silbi i svoje izvještaje slao u Zavod za ornitologiju u Zagreb, a pored toga objavio je i nekoliko kratkih bilješki o svojim ornitološkim zapažanjima. Vjerujem da su profesora Čuluma u to vrijeme smatrali čudakom, jer se bavio, za tadašnje prilike neobičnim temama, ali u svakom slučaju upravo zahvaljujući njemu danas točno znamo kada je prvi put viđena gugutka na otoku Silbi. Takve male bilješke imaju ogroman značaj kao djelići mozaika znanja iz neke oblasti, što se potvrdilo i u našim istraživanjima.

Takav dragocjeni izvor podataka za prirodoslovna i mnoga druga istraživanja predstavlja i časopis *Baščina*.

Kada smo započeli proučavanje ptičjeg svijeta otoka Šolte, već nakon prvih obilazaka terena 2007. godine zapazili smo da na otoku ima puno fazana, pa smo pretpostavili da ih lovci puštaju u prirodu ili da su se fazani namnožili u nedostatku prirodnih neprijatelja na otoku. Fazani su lovna divljač, ali u isto vrijeme za mještane koji se bave vinogradarstvom ili ratarstvom oni su štetočine od kojih su se branili ogradama i mrežama iznad obrađenih vinograda. Kako bismo utvrdili status fazana na otoku Šolti uspostavili smo kontakt sa lovkinjom, gospodom Majom Vlak, i zahvaljujući njenoj neposrednosti i otvorenosti saznali smo puno toga o divljači i lovu na otoku, pa i to da od nedavno ima i divljih svinja. Htjeli smo zapisivati sve važne informacije koje smo čuli od nje, ali ona nam je rekla da ne treba ništa zapisivati, jer sve to što je važno za otok možemo pronaći u *Baščini*, a još i više od toga. Rijetki su otoci koji imaju svoj časopis te je *Baščina* za nas bila veliko iznenađenje. Još istog dana primio nas je urednik časopisa, gospodin Dinko Sule sa kojim smo proveli duže vrijeme u prijateljskom razgovoru. Ljubavno nam je pokazao svoje slike, skulpture, knjige i stare brojeve časopisa *Baščina*. Odmah je bilo očigledno da je ovaj

svestrani čovjek jedan od važnih pokretača i nositelja kulturnog i istraživačkog duha u životu ovog otoka. Od tada nam je Dinko često davao informacije koje su bile od velike važnosti za naša istraživanja.

Već naredne godine na Šoltanskim poljima započeli smo eksperiment kojim je trebalo pokazati uspješnost gniježdenja fazana uz pretpostavku da je utjecaj divljih svinja značajan. Pri tome smo koristili umjetna gnijezda sa kokošjim jajima i umjetnim jajima oblikovanim od plastelina u kojima grabežljivci mogu ostaviti otiske svojih zuba ili kljuna. Rezultati su pokazali da su oštećenja na jajima izazvale sive vrane i galebovi klaukavci, a u nekoliko slučajeva pronašli smo čak i otiske zuba zmija. Ovim istraživanjem provedenim 2008. godine nismo uspjeli dokazati da divlje svinje uzrokuju štete u leglima, a postavlja se pitanje što bi pokazali rezultati ako bismo ponovo proveli slični pokus. U slučaju ako se divlje svinje namnože biti će manje fazana, a mreže i ograde koji su štatile vinograde od fazana i poljskih zečeva neće biti dovoljne da zaustave divlje svinje. Tu moram odmah naglasiti da je fazana, a vjerojatno i divlju svinju na otok unio čovjek, ne pretpostavljajući da će time ekološka ravnoteža neizbježno biti narušena. Kada je riječ o grabežljivim vrstama koje imaju veliki utjecaj na životinjski svijet na otocima, svakako moram spomenuti i domaću mačku koju smatraju jednim od 100 grabežljivaca najopasnijih na svijetu. Svi volimo mačke, ali čak i ako ih redovito hranimo i njegujemo one će i tada loviti guštere, roščice i razne druge sitne životinje. Naša istraživanja provedena na otocima Olib i Silba pokazala su da mačke ako se namnože mogu izazvati velike štete uništavajući rijetke životinje od kojih su neke endemične za otoke i koje su zakonom zaštićene, ali međutim mačke to nikako ne uzimaju u obzir. Ovim primjerima želim naglasiti da treba biti posebno obazriv pri unošenju stranih živih bića na otoke.

Tijekom naših boravaka na Šolti, zahvaljujući ljubaznosti i pomoći otočana, obradili smo zbirke prepariranih ptica gospodina Josipa Purčića, porodice Vlak i još nekoliko manjih zbirki. Ovi rezultati kao i rezultati znanstvenih prstenovanja na otoku objavljeni su u *Baščini*. Podaci o ornitofauni sumirani su 2012. godine u drugom izdanju monografije otoka Šolte, gdje smo u pregledu ptičjeg svijeta naveli popis od 132 vrste. Od tada su u *Baščini* objavljeni mnogi novi nalazi, te je broj ptica zabilježenih na Šolti porastao na 144. Time je značaj ovog časopisa za ornitologiju postao očigledan.

Nakon završetka naših istraživanja veza sa Šoltom i *Baščinom* nije prekinuta. Od tada Dinko povremeno šalje fotografije na kojima su zabilježene za njega nepoznate životinje i ponekad uspijevam pomoći u određivanju vrsta. Redovito mi šalje svaki novi broj *Baščine*, na čemu sam osobito zahvalan. U

svakom broju nalazim zanimljive priloge koji se odnose na floru i faunu otoka, ali i ostale zanimljive tekstove o paleontološkim istraživanjima, o običajima, vjerovanjima, o znamenitim ljudima i neobičnim životnim pričama. Među omiljenim su mi prilogi o poeziji, jeziku i drugim književnim temama.

Neki put čitajući uvodne riječi urednika neizbježno mi se pojavljivao dojam da se Dinko susreće sa različitim poteškoćama, a ponekad izostaje odgovarajuća podrška i razumijevanje značaja njegovog plemenitog zadatka. Očigledno je da 30 brojeva *Bašćine* znači i trideset godina samoprijegornog rada urednika, svestrano nadarenog, a skromnog i istrajnog čovjeka, zato je i uspio u ovom poduhvatu. Vjerujem da će *Bašćina* nastaviti svoju misiju na opću dobrobit.

Pečuh, 10. siječnja 2020.

Maja Kaleb
Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru
mkaleb@icua.hr

ISTRAŽIVANJE BRODOLOMA U UVALI POTKAMENICA (NEČUJAM)

Jedan od bisera srednjodalmatinske otočne skupine, otok Šolta, odlikuje izrazito razvedena obala, a teritorijalno mu pripadaju i otočići Stipanska, Polebrnjak, Saskinja, Grmej, Rudula, Balkun i Kamičić te nekoliko manjih hridi. Administrativno je pripadao i gravitirao Splitu koji je značajno utjecao na povijesno-geografski razvoj otoka i njegovih stanovnika. U nautičkom smislu, značajna su *Splitska vrata*, pomorski tjesnac između Šolte i Brača kojim se zasigurno plovilo već u vrijeme prvih moreplovaca.

Tragovi ljudskog obitavanja na otoku poznati su iz doba prapovijesti, no nažalost rijetki su. Također, uzimajući u obzir isključivo arheološke materijalne ostatke, nema potvrde da je grčki polis Olynthos kolonizirao otok¹, ali znamo da se uslijed grčke kolonizacije Jadrana, Šolta u 4. st. pr. Kr. naziva Olinta (grč. *Ὀλυνθος* *Olynthos*² - smokva koja još nije dozrela³). Tijekom vremena, originalni toponim je modificiran u *Solyntha*, a dolaskom Rimljana i implementacijom latinizacije toponima, Šolta se naziva *Solenta*, *Solentia*, *Soletia* i *Solentium*.⁴ Pojedinačni arheološki nalazi, uz mnogobrojne arhitektonske ostatke gospodarskog i sakralnog karaktera iz rimskog doba, svjedoče o aktivnom životu na Šolti.

Uz brojne arheološke tragove života na kopnu⁵, otkrivena su i neka podvodna arheološka nalazišta. Za sada je iz literature poznato šest nalazišta pod morem i to: uvala Livka⁶, otočić Stipanska⁷, otočić Saskinja⁸, otočić

¹ Oreb, 2012, 193.

² Suić, 1996, 196, 199.

³ Bezić, 2012, 19.

⁴ Više o imenu otoka Šolte kroz povijest vidi u: Bezić, 2012, 19-21.

⁵ Više o navedenima vidi u: Oreb, 2012, 193-210.

⁶ Vrsalović, 2011, 122., Oreb, 2012, 205.

⁷ Vrsalović, 2011, 122., Oreb, 2012, 205.

⁸ Vrsalović, 2011, 122., Oreb, 2012, 205.

Polebrnjak⁹, Marinča rat¹⁰ i uvala Tatinja¹¹. Navedena nalazišta različitog su karaktera, no sva se datiraju u antičko razdoblje. Neki arheološki nalazi su pronađeni u kontekstu sidrišta (uvala Livka, otočić Polebrnjak, uvala Tatinja), dok se za neke smatra da su teret i/ili oprema brodoloma (otočić Saskinja i Marinča rat). Za nalazište kod otočića Stipanska kontekst pronađenih artefakata nije poznat. Osim navedenih nalazišta koja su i publicirana, postoje naznake da podmorje Šolte krije još brojne neotkrivene tajne. Član *Udruge podvodnih aktivnosti* (UPA) *Rostrum* iz Splita, Marko Lete, ukazao je na još barem nekoliko pozicija gdje su tijekom redovitih klupskih zarona uočili arheološke nalaze. Sve pozicije se nalaze na južnoj strani otoka koja je atraktivna za ronilačke aktivnosti zbog većih dubina nedaleko od obale koju odlikuju brojni strmci nastali kao posljedica abrazije mora. U budućnosti bi bilo poželjno da se ove lokacije pregledaju i dokumentiraju. Za razliku od južne obale otoka, sjeverna obala je blaga te ima brojne uvjete potrebne za sigurni nautički promet. Izostanak prijavljenih arheoloških nalazišta na sjeveru može se opravdati manje zanimljivim lokacijama za rekreativno ronjenje, ali je potencijal velik jer je sjeverna strana otoka služila kao glavno polazište za komunikaciju s kopnom i drugim otocima. Najrazvedenija uvala na sjevernoj strani Šolte je uvala Nečujam koju čini više manjih uvala: Šumpjivina, Potkamenica, Maslinica, Piškera, Supetar, Bok o' Supetra, Tiha vala i Bok od rata.

U uvali Potkamenica¹², jednoj od tri lučice na zapadnoj strani uvale Nečujam na otoku Šolti, izvršen je prvi arheološki pregled nalazišta jednog ljetnog popodneva 2009. godine. Temeljem informacija koje je dojavio ronilac Zoran Sirišćević, arheologinja Irena Radić Rossi je zajedno s entuzijastom Nevenom Letom i roniocem Dandom Bojićem zaronila uz sjevernu obalu uvale Potkamenica i potvrdila pronalazak još jednog antičkog brodoloma na istočnom Jadranu. Osim bližeg opisa samog položaja brodoloma unutar uvale Potkamenica, Radić Rossi¹³ navodi kako je otkrivena drvena brodska konstrukcija te da se nalazi na dubini od 4 do 5 m. Prepoznata je tehnika gradnje te je predložena datacija u kasnija stoljeća Rimskog Carstva s obzirom na pokretne arheološke nalaze. Iako autorica završava svoj izvještaj s upozorenjem

⁹ Bezak, 2014, 570.

¹⁰ Bezak, 2014, 570.

¹¹ Bezak, 2014, 570.

¹² U literaturi se nekad navodi toponim *Potkamenica*, a nekad *Podkamenica*. Autorica se odlučila za toponim *Potkamenica* jer je tako navedeno u službenoj topografskoj karti Republike Hrvatske - Topografska karta 534, RH 1:25 000, Državna Geodetska Uprava

¹³ Radić-Rossi, 2010, 684-686.

o ugroženosti i propadanju drvene građe te da je nalazište potrebno što prije dokumentirati i zaštititi, to se nažalost u narednih 10 godina nije dogodilo.

Tijekom ljeta 2019. godine ponovno je aktualizirana tema istraživanja brodoloma u uvali Potkamenica. Članovi UPA *Rostrum* iz Splita su isplanirali klupsko rekreativno ronjenje u podmorju Šolte te pozvali autoricu ovog članka da im se pridruži. Znajući za brodolom jer je sudjelovao u rekognosciranju 2009. godine, Neven Lete je predložio da se još jednom pregleda stanje drvene građe. Ustanovljeno je da je brod prilično devastiran u periodu od 10 godina koliko je prošlo od prvog i jedinog posjeta arheologa ovom nalazištu. Zapaženi su brojni ulomci antičkog keramičkog posuđa, a onda su na padini morskog dna, svega nekoliko metara od obale, uočeni i obrisi drvene građe. Nalazište je fotografirano, a tek se jednostavnim i kontroliranim pokretima rukama na jednom dijelu brodoloma uklanjao površinski sediment kako bi se ustanovilo koliko je originalne materije ostalo *in situ*. Definirana su tri djelomično sačuvana rebra, te dijelovi nekoliko platica između njih. Iako iskopavanje ovog brodoloma nije predstavljalo veliki potencijal, ideja je bila prijaviti projekt *Ministarstvu kulture i medija*, istražiti brodolom uz detaljno dokumentiranje te na taj način prikupiti što je više moguće informacija. Osim navedenog, primarni cilj ovog projekta je zaštita drvene građe na morskome dnu te provođenje prvog sustavnog arheološkog iskopavanja brodoloma u podmorju Šolte.

Terensko istraživanje u uvali Potkamenica provedeno je u svega 5 radnih dana tijekom ljeta 2020. godine. Osim arheologa iz *Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru*; Maje Kaleb, Roka Surića, Zdenke Vrgoč, Luke Bekića i Mladena Pešića, na projektu su sudjelovali članovi udruge *Rostrum Split*; Marko Lete, Marko Polić i Neven Lete. Projekt je financiralo *Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske*, a dozvolu za istraživanje izdao je *Konzervatorski odjel u Splitu (Uprava za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske)*.

Brodolom se nalazi na sjevernoj strani uvale Potkamenica, 30-ak m od obale, na blagoj padini između 4 i 5 m dubine. Prije bilo kakvih intervencija na morskome dnu, područje nalazišta snimljeno je podvodnim kamerama i fotoaparatom kako bi se izradio 3D model i digitalni orto-foto mozaik zatečenog stanja. Kako bi sve elemente brodske konstrukcije detaljno mogli dokumentirati, postavljena je mreža od četiri fiksne točke te četiri metalna mrežišta (sonde) dimenzija 2 x 2 m. Po završetku svih pripremnih poslova, dogovorena je metodologija iskopavanja i dokumentiranja te se započelo s arheološkim iskopavanjem pomoću pumpe za vodu i tzv. mamut sisaljki s nastavkom fleksibilnih armiranih cijevi, tzv. lignjama. Iskopavao se površinski

sloj sedimenta do drvene građe kako bi se definirali njezini sastavni dijelovi. Na mjestima gdje drvo nije sačuvano, debljina otkopnog sloja je bila nešto veća kako bi se utvrdilo što se nalazi ispod.

Zbog oskudne količine sedimenta u vidu pijeska i lomljenog kamena, vrlo brzo se otkrila i definirala površina brodske konstrukcije. Kada su svi elementi broda *in situ* obilježeni posebno pripremljenim oznakama, brodska konstrukcija je detaljno fotografirana. Ukupno je snimljeno oko 500 fotografija, a dobiven je rezultat u obliku fotogrametrijskog 3D modela i digitalnog orto-foto mozaika nalazišta. Osim izrade digitalne, inzistiralo se i na tehničkoj, odnosno ručnoj nacrtnoj dokumentaciji. Pojedinačno se tlocrtno crtala svaka sonda zasebno, da bi se kasnije sve objedinilo u terensku skicu brodoloma.

Brod koji je potonuo u podmorje uvale Potkamenica građen je tehnikom gradnje *prvo ljuska (shell-first construction)*. Koristeći ovu tehniku, brodograditelji su prvo postavili kobilicu, statve i platice (uzdužni elementi), a zatim umetnuli rebra (poprečni elementi).¹⁴ Vodeći se principima i metodama antičke brodogradnje¹⁵, primarni konstruktivni elementi o kojima ovisi stabilnost i kohezija broda su oni uzdužni, dok su oni poprečni u ulozi ojačanja.

Prvi definirani element je kobilica broda. S obzirom na njezino relativno loše stanje očuvanosti možemo pretpostaviti da je presjek pravokutan, no ipak treba s rezervom uzeti ovaj podatak. Kobilica nije na originalnom položaju već da se prevrnula u smjeru juga prema dubljem te svojom gornjom plohom nalegla na dokobilični voj. Na primjeru brodoloma na Šolti ne može se sa sigurnošću tvrditi koji bok broda je sačuvan niti se može odrediti u kojem smjeru se protezala krma, a u kojem pramac. Međutim, otkriven je zanimljiv spoj na kobilici, tzv. ključ (*čov*). Pomoću ključeva su se u pravilu povezivala dva komada drva¹⁶, bilo da je riječ o više dijelova kobilice ili o spoju kobilice s pramčanom i/ili krmenom statvom (*aštom*).¹⁷ Gotovo identičan ključ ovome u Potkamenici je otkriven na brodolomu Monaco A u Francuskoj.¹⁸ Riječ je o razrađenom ključu na zub sastavljenom od tri dijela (od kojih dva nisu sačuvana) naknadno učvršćenima velikim klinom. Iako je za pretpostaviti da su postojale, ostaci protukobilice i/ili štitne kobilice nisu pronađeni.

Nakon postavljanja kobilice i statvi, građena je vanjska oplata broda koju čini dokobilični voj i platice međusobno povezane na sljub (*stična gradnja*)

i to spojem na utor i jezičac. Utori su otvori na bočnim stranama platica u koju se umeću pravokutne pločice odnosno jezičci. Ovakvi spojevi mogu biti dodatno učvršćeni umetanjem malog drvenog čavlića kao što je to slučaj na brodolomu sa Šolte. Prosječna udaljenost između čavlića iznosi 17 cm. Jedan red vodoravno položenih i međusobno povezanih platica čini voj (*fil*). Iako je drvena građa jako loše očuvana, ostatci jedne strane broda (južna strana) nam svjedoče o minimalno 12 vojeva. Na nasuprotnoj strani kobilice (sjeverna strana) sačuvana je samo jedna daska za koju se može pretpostaviti da je u funkciji dokobilične platice. Osim što je izrazito loše sačuvana (stanjeni rubovi i degenerirana forma), vidljive su brojne perforacije uzrokovane djelovanjem brodotočca (lat. *Teredo Navalis*)¹⁹ kao i tragovi gorenja. Prilikom *in situ* označavanja brodske konstrukcije, 35 drvenih elemenata je dobilo oznaku P (eng. *plank*) te su definirani kao platica.

Ukupno za devet elemenata dodijeljena je oznaka F (eng. *frame*), iako je vjerojatnije riječ o rebrenim nastavcima (*capulima*). Kako bi se pričvrstila rebra i rebreni nastavci, korišteni su višestruko profilirani drveni čavli. Nažalost, nije moguće sa sigurnošću utvrditi koje perforacije su nastale namjerno kako bi se čavlom učvrstio rebreni nastavak, a koje su nastale invazivnim djelovanjem brodotočca pa nije moguće iznijeti konkretan podatak koliko je drvenih čavala držalo pojedini rebreni nastavak.

Iako su oko nalazišta uočeni metali čavli, na samoj konstrukciji *in situ* nisu pronađeni. Moguće je da su služili kako bi osigurali sužene krajeve platica i za popravke kao na primjeru brodoloma Marausa²⁰ i Veli Školj.²¹

Unutrašnja strana kobilice i platica obilno je premazana smolom (*paklinom*)²² kako bi se zaštitio dio broda uronjen u more te kako bi se postigla vodonepropusnost spojeva. Prilikom dokumentiranja brodoloma, uzeti su uzorci smole kako bi se geografski pokušao odrediti prostor gdje je proizvedena smola. Očekivano mjesto proizvodnje može biti hrvatska obala, ali i obala istočnog ili zapadnog Mediterana. Uzorci su poslani u *L'Institut Méditerranéen de la Biodiversité et d'Écologie marine et continentale (IMBE)*²³ pri Aix-Marseille

¹⁴ Pomey – Kahanov – Reith, 2012, 235-236.

¹⁵ Pomey, 2004, 27-28.

¹⁶ Radić-Rossi, 2015, 445.

¹⁷ Markovina – Ukalović, 2010, 111.

¹⁸ Pomey – Kahanov – Reith, 2012, 247.

¹⁹ Naziva se još i brodski, odnosno morski crv.

²⁰ Tiboni – Tusa, 2016, 245.

²¹ Radić-Rossi – Boetto, 2018, 56.

²² Još i: *pakal, pakol* (Bego, 2020, 2.)

²³ U slobodnom prijevodu „Mediteranski institut za biološku raznolikost te morsku i kontinentalnu ekologiju“.

University (AMU)²⁴ u Francuskoj, ali u vrijeme objave ovog članka rezultati analize još nisu pristigli.

Osim smole, po završetku dokumentiranja, uzeti su uzorci svih elemenata za potrebe detaljne analize drvene građe. Oni su također poslani su u IMBE u Francuskoj kako bi se izradile ksilološke²⁵ i dendrokronološke²⁶ analize koje će zasigurno dodatno obogatiti priču o ovom brodolomu zanimljivim podacima. Ksilološkom analizom dobiti će se informacije o vrsti drva korištenog za izradu različitih elemenata, a rezultat dendrokronološke analize kobilice će datirati vrijeme siječe drva od kojeg je izrađena. Nažalost, ni rezultati ovih analiza još nisu pristigli.

Istom su prilikom uzeta i dva uzorka za datiranje metodom radioaktivnim ugljikom - 14C te su poslani na analizu u *Center for Physical Sciences and Technology* (FTMC), odnosno njihov *Laboratory of Mass Spectrometry*²⁷ u Vilniusu (Litva). Uzorak jedne platice vanjske oplata broda (P7) datiran je, nakon kalibracije, u period od 123. do 247. god sa 95.4% vjerojatnosti. Interpretirajući ovaj rezultat, ali uzimajući u obzir da je potrebno i određeno vrijeme za sušenje drva²⁸ pa i gradnju samog broda, možemo pretpostaviti da je brod iz Potkamenice zaplovio krajem 2. i početkom 3. stoljeća. Uzorak jednog drvenog čavla izvučenog iz rebrenog nastavka (F2) je datiran, nakon kalibracije, sa 95.4% vjerojatnosti između sredine 3. i početka 5. stoljeća. Ovakav rezultat može se interpretirati kao popravak, odnosno zamjena dotrajalih ili oštećenih elemenata novima što je bila, a i ostala, česta praksa drvene tradicionalne brodogradnje. Uz pravilno i redovito održavanje, nije neobično da brodovi plove više desetaka godina. Zbog specifične lokacije samog brodoloma nekoliko desetaka metara od sjeverne obale zaštićene uvali Potkamenica i izostanka tereta broda, za pretpostaviti je da je brod namjerno dotegljen uz obalu (i zapaljen?) kako bi bio potopljen. Razlog tomu može biti dotrajalost drvene građe broda uz izostanak razloga za njegovo daljnje održavanje i/ili popravak.

²⁴ Sveučilište u Aix-Marseille-u.

²⁵ Ksilologija – znanost o vrstama drveta (Anić et al, 2004, 275.)

²⁶ Dendrokronologija – istraživanje godova u drvu koje omogućuje datiranje, tj. određivanje starosti drva (Čufar – Korenčić – Trajković, 2006, 68.).

²⁷ U slobodnom prijevodu „Laboratorij za masenu spektrometriju“.

²⁸ Drvo za potrebe izrade broda suši se minimalno 2 godine koliko je potrebno da sav biljni sok evaporira. Proces se odvija u natkrivenom prostoru gdje je omogućen konstantni protok zraka (Fréminville, 1864, 345.).

Tijekom iskopavanja brodoloma i pregleda uskog područja koje ga okružuje pronađeno je mnogo fragmenata antičkih keramičkih uporabnih predmeta. Riječ je uglavnom o raznim keramičkim formama; stolnom i kuhinjskom posuđu, transportnoj ambalaži, no zanimljiv je i jedan utilitarni predmet - keramički ribarski uteg za mrežu. Stolno posuđe zastupljeno je s nekoliko ulomaka vrčeva i zdjelica, dok stolnom pripadaju dijelovi tava i lonaca. Kada je riječ o transportnoj keramici, očigledno je riječ o amforama a zastupljeno je nekoliko tipova porijeklom iz radionica sjeverne Afrike. Osim keramičkih nalaza, otkriveno je nekoliko željeznih čavala, nekoliko balastnih kamenja te jedan fragment užeta. Na temelju preliminarne obrade keramičkog materijala i interpretacije 14C analize datiranja, potonuće brodoloma se može datirati u 2. polovicu 4. ili na sam početak 5. stoljeća.

Po završetku dokumentiranja brodske konstrukcije i prikupljanja uzoraka, sve oznake su uklonjene i započelo je zatrpavanje – u danom trenutku jedini mogući aspekt fizičke zaštite drvene građe. Kako trenutno ne postoji jedinstveni i dokazano najbolji način prekrivanja nalazišta, odlučeno je da će se koristiti geotekstil²⁹ u kombinaciji s prirodnim materijalima, kamenom i pijeskom. Prvi sloj je činio pijesak prikupljen iz dubljeg dijela uvale, a zatim je dodan i kamen (posebno između rebrenih nastavaka). Kada je teren niveliran, cijelo područje je prekriveno prvim slojem geotekstila. Uslijedilo je postavljanje i drugog sloja s već navedenim materijalom. Ipak riječ je tek o privremenom rješenju te je u planu izrada trajnog rješenja koje bi imalo i prezentacijski karakter.

Uzorci, kao i svi pokretni arheološki nalazi pronađeni tijekom podvodnog arheološkog iskopavanja brodoloma u uvali Potkamenica dopremljeni su u konzervatorsko-restauratorske radionice *Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru* gdje će biti obrađeni po pravilima i načelima struke. U trenutku pisanja ovoga rada, većina artefakata se nalazi u bazenima s vodom kako bi se provela desalinizacija, odnosno odsoljavanje. Nakon toga slijedi konzervacija, a zatim i eventualna restauracija.

Brodska konstrukcija je, u odnosu na opis iz 2009. godine³⁰, značajno devastirana. Može se pretpostaviti da je gotovo polovica u potpunosti nestala djelovanjem različitih faktora. Jedan od glavnih faktora je nedovoljna količina sedimenta koja bi prekrila i na taj način zaštitila organski materijal. Sigurno je indirektno utjecala i mala dubina na kojoj se brodolom nalazi pa je lako dostupan i ronionicima na dah, a osim toga, utjecaj imaju i maritimni uvjeti te brojne životinjske i biljne vrste koje nenamjerno ugrožavaju drvenu građu.

²⁹ Poliestersko ili polipropilensko platno široke namjene.

³⁰ Radić-Rossi, 2010, 684-686.

Ipak, glavni uzrok fizičkih oštećenja na brodskoj konstrukciji je ljudski faktor, odnosno moreplovci koji se nekontrolirano sidre u uvali. Iako se buduće koncesionarsko sidrište u južnom dijelu uvale Potkamenice navodi u Studiji sidrišta Splitsko-dalmatinske županije iz 2019. godine³¹ do kraja terenskog istraživanja 2020. godine i sami smo se uvjerali da kontrole za sidrenje - nema.

Konzervatorski nadzor tijekom arheološkog iskopavanja u uvali Potkamenica na Šolti proveo je Saša Denegri, viši stručni savjetnik i ronilac u *Konzervatorskom odjelu u Splitu*. Usljed njegovog uviđaja pokrenut je postupak pravne zaštite brodoloma u vidu upisa na *Listu zaštićenih kulturnih dobara* u sklopu *Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske* te je pokrenut postupak zabrane daljnjeg sidrenje na arheološkom nalazištu.

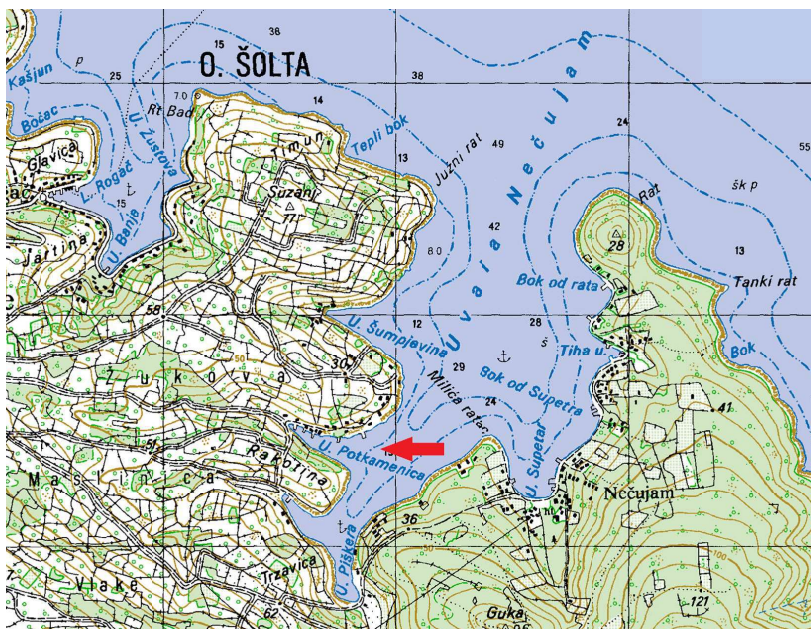
LITERATURA:

- 1) Anić et. al., 2004. – Hrvatski Enciklopedijski Rječnik, Sv. 5 – K-Ln (ur. Jojić – Matasović), Zagreb.
- 2) Bego, M., 2020. - Trabakul Sveti Ivan – jedan od najstarijih drvenih plovećih brodova na Jadranskom moru, *Naše More*, Vol. 67, No. 3, Dubrovnik, 1-9.
- 3) Bezak, J., 2014. - Podmorje Splitsko-dalmatinske županije: Šolta, Drvenik i Hvar – Marinča rat, uvala Tatinja, otočić Polebrnjak (o. Šolta), rt Širan (o. Drvenik), brak kod o. Drvenika, hrid Balkun (o. Čiovo), otočić Mrduja, rt Pelegrin (o. Hvar), Redni broj: 292, Hrvatski arheološki godišnjak 10/2013, Zagreb.
- 4) Bezić, Ž., 2012. - Ime otoka Šolte, Otok Šolta – monografija (ur. Radman et al.), Grohote, 19-21.
- 5) Čufar, K. – Korenčić, T. – Trajković, J., 2006 - Drvo s tri arheološka nalazišta u Hrvatskoj i mogućnosti njegova istraživanja, *Drvena industrija*, Vol. 57, No. 2, Zagreb, 67-73.
- 6) Fréminville, A. J. de, 1864. - *Traité pratique de construction navale*, Paris.
- 7) Kurtović Mrčelić, J., Račić, N., Vidan, P., Lušić, Z., Slišković, M., Pušić, D., Popović, R., Mrčelić, T., 2019. – Studija sidrišta Splitsko-dalmatinske županije I. i II. FAZA (podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije), Split.
- 8) Markovina, R. - Ukalović, T., 2010. - Tradicionalna tehnologija gradnje korčulanske barke – brodice (ribarice-gajete), Zbornik radova XIX. Simpozija „Teorija i praksa brodogradnje“, In memoriam prof. Leopold Sorta 2010. Split-Lumbarda-Korčula, 07.-09. listopad 2010. (ur. Markovina) Split, 105-127.
- 9) Oreb, F., 2012. - Prehistorijsko, antičko i starokršćansko razdoblje na otoku Šolti, Otok Šolta – monografija (ur. Radman et al.), Grohote, 191-211.
- 10) Pomey, P., 2004. - Principles and Methods of Construction in Ancient Naval Architecture, The philosophy of shipbuilding: conceptual approaches to the study of wooden ships (ur. Hocker, Ward), Texas A&M University Press, 25-36.
- 11) Pomey, P. – Kahanov, Y. – Reith, E., 2012. - Transition from Shell to Skeleton in Ancient Mediterranean Ship-Construction: analysis, problems, and future research, *The International Journal of Nautical Archaeology* 41.2: 235-314.
- 12) Radić-Rossi, I., 2010. - Uvala Potkamenica (uvala Nečujam), Redni broj: 328, Hrvatski arheološki godišnjak 6/2009, Zagreb.
- 13) Radić-Rossi, I., 2015. - Osnovna terminologija za potrebe arheologije broda. *Archaeologia Adriatica*, Vol. 9 No. 1, Zadar, 415-453.
- 14) Radić-Rossi I. – Boetto G., 2018. – Pakoštane Veli Školj, Kasnoantički brodolom u geološko-geografskom i kulturno-povijesnom kontekstu, Zadar.
- 15) Suić, M., 1996. - Istočna jadranska obala u Pseudo Skilakovu Periplu, Odabrani radovi is stare povijesti Hrvatske (ur. Batović), Zadar, 191-262.
- 16) Tiboni, F. - Tusa, S., 2016. - The Marausa Wreck, Sicily: interim report on a boat built in the Western Imperial Roman tradition. *The International Journal of Nautical Archaeology* 45.2, 239-252.
- 17) Vrsalović, D., 2011. - Arheološka istraživanja u podmorju istočnog Jadrana, Split.

³¹ Kurtović-Mrčelić – Račić – Vidan – Lušić – Slišković – Pušić – Popović – Mrčelić, 2019, 217-220.

Karta podvodnih nalazišta na otoku Šolti s naznačenim institucijama

Isječak iz topografske karte s ucrtanim položajem uvale Potkamenica

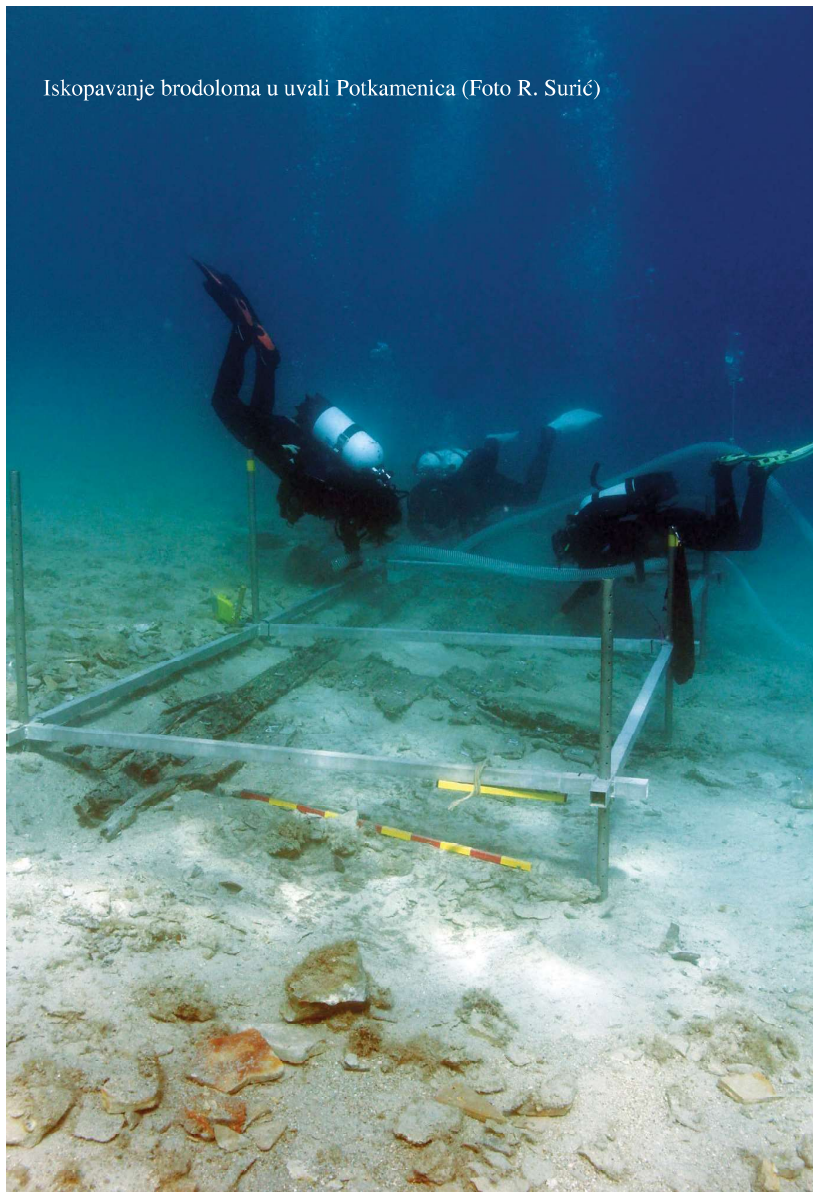

Pogled na nalazište s terase gospodina Šore (Foto R. Surić)

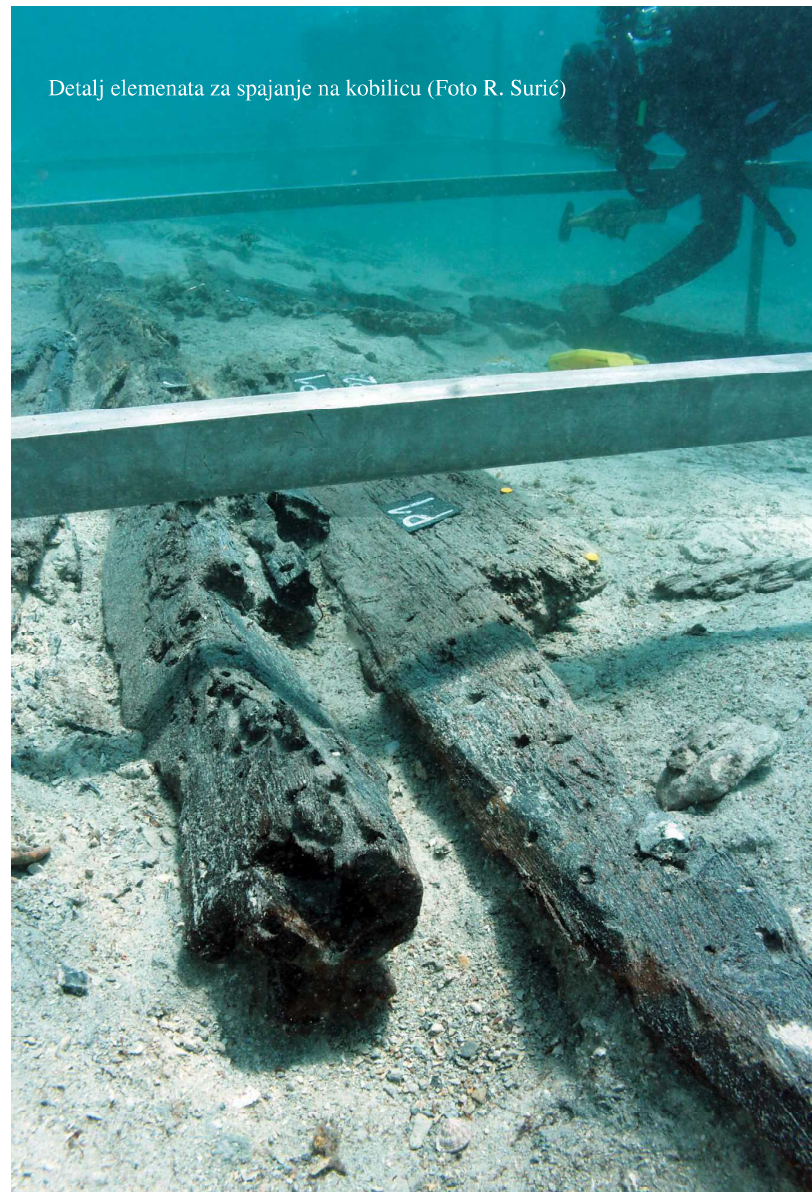

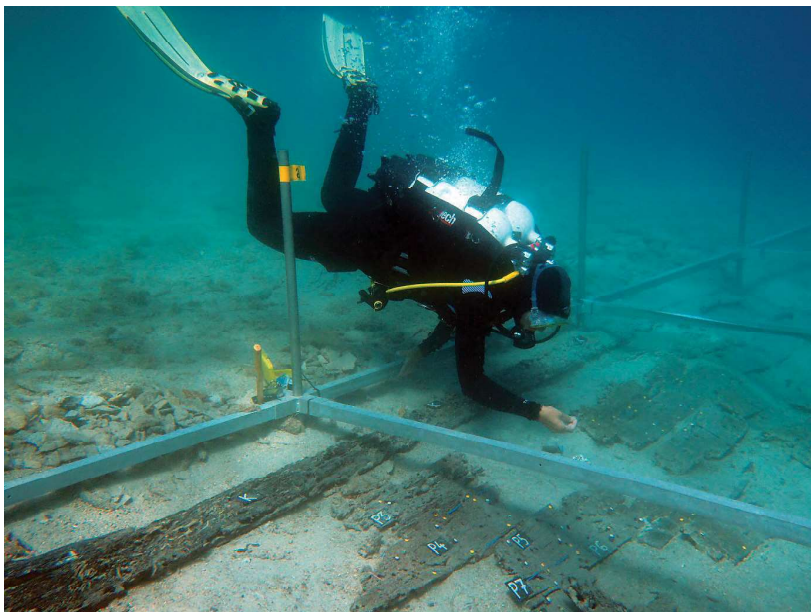
Grupna fotografija sudionika istraživanja Potkamenica, 2020. godine (Foto I. Živković)

Iskopavanje brodoloma u uvali Potkamenica (Foto R. Surić)

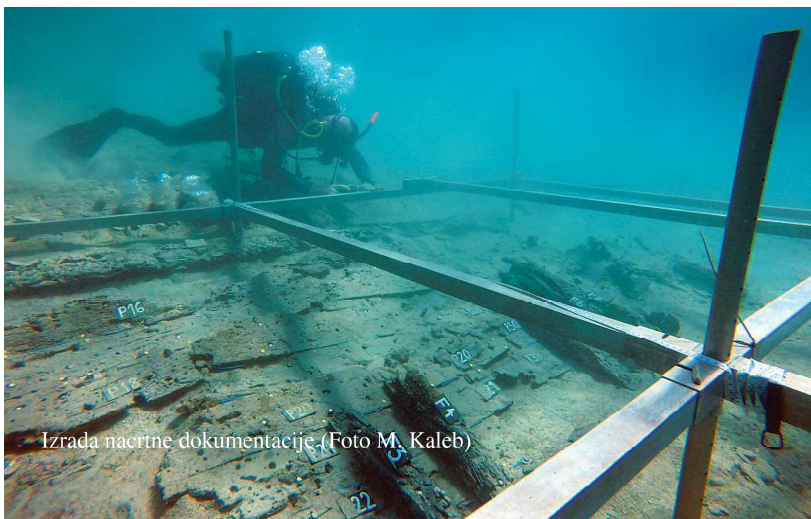

Detalj elemenata za spajanje na kobilicu (Foto R. Surić)

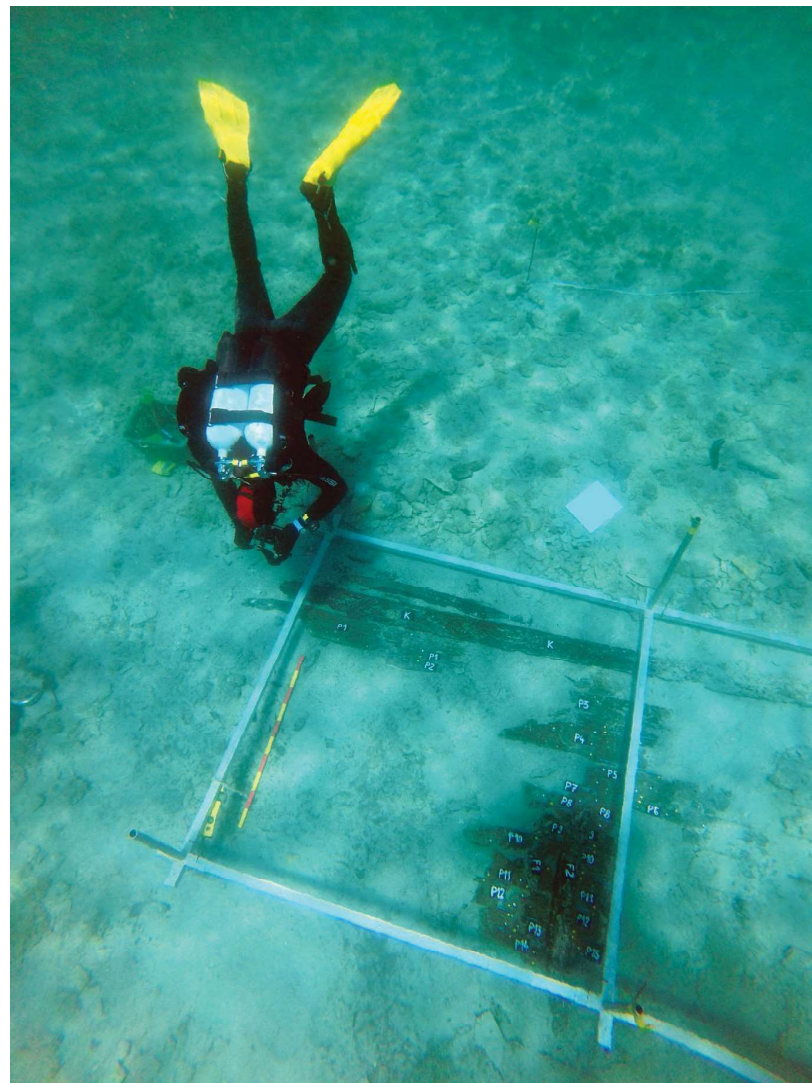

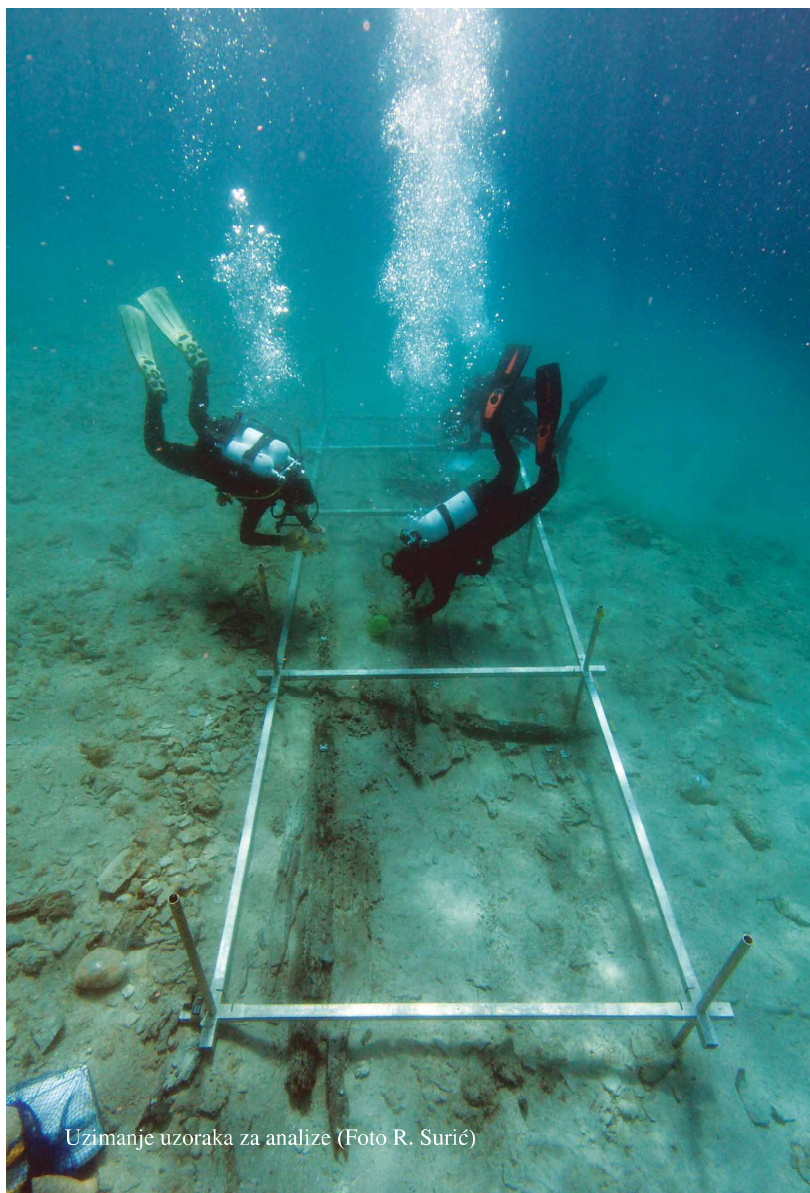
Označavanje brodske konstrukcije prije dokumentiranja (Foto R. Surić)

Izrada nacrtne dokumentacije (Foto M. Kaleb)

Snimanje za potrebe fotogrametrijskog ortho modela (Foto M. Kaleb)

Uzimanje uzoraka za analize (Foto R. Surić)

Ortho model brodoloma u uvali Potkamenica (Foto R. Surić)

Prekrivanje brodske konstrukcije prvim slojem geotekstila (Foto L. Behić)

Slavko Kovačić

RODOSLOVLJE ŠOLTANSKIH BLAŠKOVIĆA SAČUVANO U ARHIVU MAKARSKE BISKUPIJE

Glavni problem u sastavljanju rodoslovlja župljana župe Gornjega Sela

Pokojni je Mladen Andreis (Zagreb, 1952. – Zagreb 2015.), kako ističe Irena Benyovski, „sustavno obradio povijest stanovništva Otoka Šolte, Čiova, Velog i Malog Drvenika, Kaštela, naselja Sutivan na otoku Braču, naselja Vinišće, Župe svetoga Mihovila u Trilju i trogirski patricijat u srednjem vijeku“.¹

Čini se da je istraživanja te vrste počeo upravo sa Šoltom, što je posve razumljivo, jer njegov je otac Josip (Split, 1909. – Zagreb, 1982.), „povjesničar glazbe bez premca u Hrvatskoj u XX. st.“², bio, doduše, po rodu Splićanin, ali s dubokim rodoslovnim korijenima u Grohotama.³ Josip je kao sin Antona Andreisa, koji je rođen g. 1872. Grohotama i tu odrastao, tijekom cijeloga svog života bio blisko povezan rodbinski i osjećajno s mnogim Šoltanima. Tu su njemu privrženost zavičajnu poprimila i njegova djeca, osobito Mladen.

U Mladenovu su djelu naslovljenu *Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.*, zaista monumentalnom i po sadržaju, i obimu i tiskarskoj opremi,⁴ donesena rodoslovlja rodova: Gornjega Sela (skupa sa Stomorskom i Krušicom) na 72

¹ Po struci Mladen je bio“ kemičar – bavio se makromolekularnim znanostima koje je usavršio u Hrvatskoj i inozemstvu te je radio kao viši znanstveni suradnik Instituta “Ruder Bošković” (na Odjelu za fizičku kemiju).“ Uz to se „intenzivno, čak i strastveno, a i po najvišim standardima povijesne struke, bavio i istraživanjem povijesne demografije. U demografiji i antroponimiji primjenjivao je instrumentarij genealoške metode (osobito su ga zanimali matematičko-genealoški modeli u povijesnoj demografiji izoliranih sredina). Njegove studije danas su izuzetno vrijedne i posve nezaobilazne u društvenim i demografskim istraživanjima prostora i vremena kojima se bavio“ (Irena Benyovsky Latin, *Povijesni prilozi* 49., 375, 2015, str. 375).

² Andreis, Josip. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 27. 2. 2021. Antun je vjenčan 2. 3. 1906. u crkvi Sv. Križa u Splitu s Ivkom Plauš, djevojkom iz te župe (Nadbiskupski arhiv Split, Zbirka parica, Vjenčani župe Veli Varoš-Dobri, g. 1908. red. br. 16.).

³ Usp. Mladen Andreis, *Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.*, Šolta, Općina 2011., str. 507.

⁴ To se s pravom smije tvrditi unatoč tomu što je autor nije bio zadovoljan „kvalitetom pojedinih grafičkih i slikovnih priloga“, jer ta – napomenuo je on u posveti primjerka darovanom Nadbiskupskom arhivu – „nije na razini probnog otiska“.

stranice, Grohota (s Rogačem) na 155 stranica, Donjeg Sela na 77, Srednjega Sela na 48, a Maslinice 11, dakle ukupno na 363 stranice. Na je prvi pogled čudno što broj stranica na kojima su rodoslovlja rodova u župi Gornje Selo nije ni izdaleka razmjern broju stanovnika u 1900. godini (do koje vremenski dosežu ta rodoslovlja!) u usporedbi s brojem stanovnika i brojem stranica na kojima su rodoslovlja ostalih šoltanskih župa.

To je od prve uočljivo usporedbom gore navedenih podataka o stranicama s podacima o župljanima šoltanski župa iz godine 1900. prikazanim u sljedećem tabelarnom pregledu:

ŽUPA	KUĆNE ZAJEDNICE	BROJ ŽUPLJANA
Grohote	182	1333
Gornje Selo	132	950
Srednje Selo	63	440
Donje Selo	98	758
Maslinica	21	158

Statistički podaci o župljanima šoltanskih župa u godini 1900.

Dakle, broj stanovnika u župi Grohote u toj godini veći je samo 1,4 put od broja stanovnika u župi Gornje Selo, a u knjizi je broj stranica na kojima su rodoslovlja grohotskih rodova veći čak 2,1 puta od broja stranica koja zauzimaju rodoslovlja gornjopoljskih rodova. Sve je to još uočljivije usporedbom istih podataka s podacima za župu Donje Selo (u Gornjem Selu stanovnika 192 više, stranica 5 manje) i za Srednje Selo (u Gornjem Selu stanovnika gotovo osam puta više, stranica samo 1,5 manje).

Taj nerazmjer nije nipošto plod autorova propusta. Svakomu to može biti jasno već temeljem najosnovnijih podataka o Mladenovoj vrhunskoj znanstvenoj stručnosti, kako onoj prirodnoznanstvenoj tako i povijesno-demografskoj (Vidi o tome dolje u bilješci br. 1), jednako i još više kad se uzme u obzir ozbiljnost i temeljitost njegova pristupa istraživanju i obradi svakog pitanja kojim se tijekom života bavio.

On se, međutim, u istraživanju o rodovima Gornjega Sela suočio s nemogućnošću nalaženja potpunijih podataka o mještanima rođenim, vjenčanim i umrlim tijekom 17., 18. i prve četvrtine 19. stoljeća. Župne matične knjige Gornjega Sela iz tih stoljeća, koje bi pružile za to više-manje potpune podatke, iako navedene u službenom zapisniku o primopredaji toga ureda sastavljenom 1. kolovoza 1941. prigodom tadašnje smjene župnika, poslije toga su, ne zna se točno kad i kako, nestale. Mladen je za vrijeme istraživanja imao uvid u spomenuti zapisnik, zacijelo u primjerak koji se čuva u Župnom uredu Gornje Selo.⁵ Inače ne bi mogao odatle preuzeti točan popis i tih starijih matičnih knjiga te ga u svojoj knjizi navesti. Za one od njih koje u vrijeme svoga istraživanja nije u spomenutom uredu našao, naznačio je da su „vjerojatno uništene za vrijeme Drugoga svjetskog rata“. Postoji ipak kakva-takva nada da možda i nisu uništene nego zagubljene, što bi ulijevalo nadu u moguću pronalazak.⁶

Što je od nekoć postojećih matičnih knjiga župe Gornje Selo starijih od godine 1948. ostalo, a što je izgubljeno (ili možda samo zagubljeno) prikazano je u sljedećem tabličnom pregledu⁷:

Red. br.	MATIČNE KNJIGE I STANJA U OBITELJIMA GODINE 1941.	A SADA
1.	Jedna stara knjižica: Rođenih, Vjenčanih i Umrlih od god.1641.do god 1696. tvz. "bastardell"	<i>Nema je.</i>
2.	Jedna stara knjižica: Rođenih od god. 1697. do. 1813.	<i>Nema je.</i>
3.	Jedna stara knjižica Rođenih od god. 1812.-1825.	<i>Nema je.</i>
4.	Jedna stara knjižica Vjenčanih od god.1715.-1824.	<i>Nema je.</i>
5.	Jedna stara knjižica Mrtvih od god. 1700-1812.	<i>Nema je.</i>
6.	Jedna knjiga Rođenih-Vjenčanih i Mrtvih od god. 1825.-1830.	Državni arhiv Zadar
7.	Jedna knjiga Rođenih od god.1825.-25. III. 1887.	Državni arhiv Zadar
8.	Jedna knjiga Rođenih od god. 25. III. 1887.-1917.	Matični ured Split
9.	Jedna nova knjiga Rođenih od god. 1917. do danas	Matični ured Split
10.	Jedna knjiga Vjenčanja od god. 1825.-1857.	Državni arhiv Zadar
11.	Jedna knjiga Vjenčanja od god. 1858.-1903.	Državni arhiv Split
12.	Jedna nova knjiga Vjenčanja od god. 1903. do 1946.	Matični ured Split
13.	Jedna knjiga Mrtvih od god. 1825.-1877.	Državni arhiv Split
14.	Jedna knjiga Mrtvih od god. 1877 - 1907.	Državni arhiv Split
15.	Jedna knjiga Mrtvih od god.1908 do 1949.	Matični ured Split
16.	Stanje duša, stara knjiga od god. 1837.	Nadbiskupski arhiv Split
17.	Jedna knjiga stanja duša od. god.1858.	Nadbiskupski arhiv Split
18.	Jedna knjiga stanja duša preuređena od god. 1896.	Nadbiskupski arhiv Split

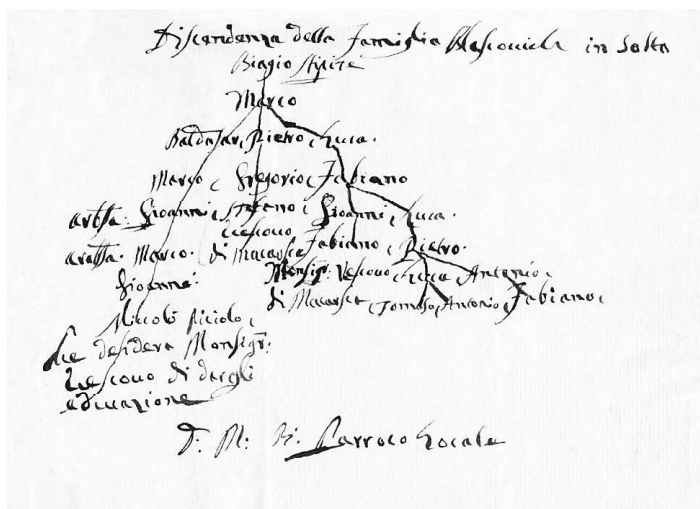
⁵ Prvi je službeni primjerak poslan Biskupskom ordinarijatu, a nalazi se u: NAS, S-M, Spisi god. 1941. br. .

⁶ Razlog toj nadi vidimo u činjenici da su gornjopoljske matične knjige iz 19. stoljeća sačuvane, pa i župni spisi od sredine 19. stoljeća i dalje. Teško je vjerovati da bi u ratnim neprilikama stradale baš samo najstarije matične knjige.

⁷ Andreis je popis matičnih knjiga župe Gornje Selo donio na str. 11. Na str. 12. u istom je nizu naveo dva popisa župljana po obiteljima iz godina 1726. i 1728. u istom nizu s trima knjigama stanja duša po obiteljima rabeći i za jedno i drugo izraz „anagrafi“. Smatramo prikladnim ovdje napomenuti da spomenuti popisi prikazuju stanje u trenutku popisivanja, a u župne se knjige uvedene u upotrebu oko g. 1840. za koje se uobičajio naziv „stanje duša“ unose novi podaci o članovima obitelji koji su poslije toga rođeni, kršteni, prvi put pričesćeni, krizmani, vjenčani, umrli, i to tijekom više sljedećih desetljeća, tj. sve dok se zbog popunjenosti raspoloživog prostora na pojedinim stranicama te knjige nije moralo opetovano sastavljati takve nove knjige u kojima se opet počinjalo s podacima samo o osobama koje su u župi tada boravile pa tijekom nekoliko sljedećih desetljeća dodavalo nove sve dok je u toj knjizi bilo dovoljno mjesta.

Rodoslovlje šoltanskih Blaškovića sastavljeno koncem 18. stoljeća

U arhivu bivše Makarske biskupije, koji se od vremena pripajanja te biskupije Splitskoj, tj. od g. 1830., nalazi u Nadbiskupskom arhivu u Splitu, sačuvano je rodoslovlje šoltanskih Blaškovića. Potpisano je slovima „d. M. B.“ s dodatkom „parroco locale“ (u prijevodu: mjesni župnik).⁸ Slova su d. M. B. inicijali imena i prezimena don Martina Bilonića,⁹ koji je od početka godine 1799. do 1923. bio župnik Gornjega Sela, prije toga dvije godine Donjega Sela (1797.-1799.),¹⁰ a poslije tijekom devet godina župnik u Srednjem Selu (1824.-1932).¹¹

Don Martin Bilonić: Rodoslovlje roda Blaškovića

⁸ Nadbiskupski arhiv Split, M 196, sveščić pod slovom „n“, bez folijacije.

⁹ Don Martin Bilonić rođen je 13. studenoga 1757. u Čačvini. Za svećenika je zaređen 17. rujna 1783. (*Schematismo della Diocesi di Spalato-Macarsca per l'anno 1950*, Spalato s. a., str. 17 i 58). Umro je kao umirovljeni svećenik 20. kolovoza 1850. u Splitu (*Schematismo della Diocesi di Spalato-Macarsca per l'anno 1951*, str. 53), dakle u 94. godini svoga života.

¹⁰ Usp. N. N. [S. Kovačić], „Župnici Grohota od 1658. do 1983. godine“, u: *Nada. Vjerska smotra župe Sv. Stjepan Grohote*, 5, 1983, br. 4 i 5, str. 145 i 146.

¹¹ U članku su: J. Mihovilović, „Srednje Selo (Kratki povijesni prikaz“, u *Nada. Vjerska smotra župe Sv. Stjepan Grohote*, 3, 1981, br. 2 i 3, na stranici 66. godine njegove službe u toj župi netočno navedene tako da je tiskarskom pogreškom kao početak te službe godina 1814., a kao svršetak 1831., a provjerom je utvrđeno da je on tu župu predao svom nasljedniku don Mati Baliću tek 23. travnja 1832. (Nadbiskupski arhiv Split, S-M Spisi g. 1832. br.710).

Primjerak toga dokumenta sačuvan je, kako je već spomenuto, u arhivu bivše Makarske biskupije. Tekst je u njemu pisan talijanskim jezikom i karakterističnim rukopisom spomenutoga župnika. Kao dokaz za istinitost tvrdnje da ga je izradio i svojom rukom napisao Bilonić donosimo presliku dijela jednoga matičnog upisa iz matične knjige župe Srednje Selo nesumnjivo pisana Bilonićevom rukom i potpisan njegovim punim imenom i prezimenom (Iz vremena njegove župničke službe u Gornjem Selu matične su knjige, kako je već spomenuto, izgubljene ili zagubljene, pa stoga donosimo presliku iz njegove sljedeće župe Srednje Selo).

9. Degli atti di NASCITA della Parrocchia di Selta in Selta

Numero	DATA della Nascita e della presentazione a Battesimo del neonato	INDICAZIONE DEL NEONATO			
		Sesso e Nomi		Stato della persona	
		maschi	femmine	legittimo	illegittimo
49	Nato li 27 luglio 1831 battesimato li 29 del mese stesso 1831 Subrocale Parroco D. Marino Bilonić	Maschio Simone Cristofolo	=	Legittimo	

Dio matičnoga upisa u matičnu knjigu župe Srednje Selo pisana rukom don Martina Bilonića

Don Nikola Blašković

To rodoslovlje roda Blaškovića, što ga je sastavio Bilonić, trebalo je poslužiti kao preporuka budućem svećeniku don Nikoli Blaškoviću na početku njegova odgoja i višeg školovanja u splitskom sjemeništu, koje mu je baš u tom zavodu i njegovim uglednim visokim školama želio osigurati tadašnji makarski biskup Fabijan Blašković, njegov daljnji rođak. Upravo zbog toga je Nikolino ime navedeno na samom vrhu tu prikazanog stabla potomaka Blaža Blaškovića uz napomenu da je Nikola „mali kojemu mons. biskup [podrazumijeva se:

Fabijan Blašković] želi pružiti odgoj“ (*Niccolò picciolo, che desidera Monsignor vescovo di dargli educazione*).

Budući svećenik Nikola tada nije više bio „mali“. On je prije toga veći dio svoga školovanja: osnovno, gramatičko, humanističko-retoričko i dio filozofskoga, vjerojatno završio privatno, jer je u Splitskom sjemeništu studirao samo tijekom triju godina, tj. 1799.-1802.,¹² što znači da je u njemu završio drugu godinu filozofskoga studija i dvogodišnji bogoslovni. Za svećenika je zaređen zacijelo već svršetkom g. 1801. ili početkom 1802. To se može zaključiti po tome što je poznato da je već u tijeku 1802. kraće vrijeme bio podžupnik u Grohotama.¹³

U popisu svećenika Splitske nadbiskupije iz g. 1803. naveden je kao svećenik s boravkom u župi Gornje Selo bez posebne službe (uz župnika don Martina Bilonića),¹⁴ što nije bilo nešto neobično, jer Splitska je nadbiskupija tada imala mnogo svećenika, nekoliko stotina skromnih glagoljaša i oveći broj onih latinskoga obrednog jezika, pa nisu svi odmah mogli biti u nekoj službi. Prije svoga ređenja morali su svi imati potvrdu da im je osigurana tolika imovina, tzv. patrimonij (dio očinskog posjeda), da bi i kad nisu u službi mogli od tih prihoda sami sebe uzdržavati.

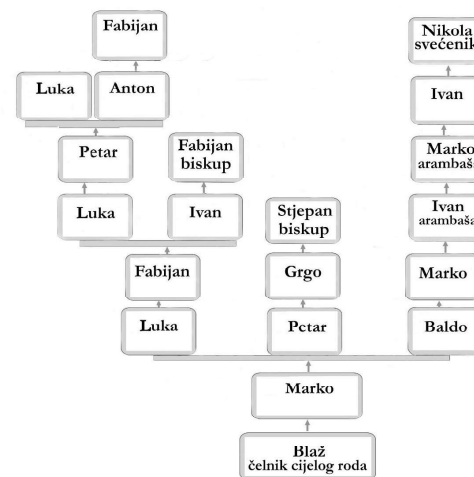
Zna se da je tijekom školske godine 1803./1804. bio pomoćni odgojitelj u Splitskom sjemeništu (prefekt).¹⁵ U popisu svećenika Splitske nadbiskupije iz g. 1807. naveden je ponovno kao svećenik bez posebnog zaduženja s boravkom u Gornjem Selu.¹⁶ U tom je popisu navedeno da je u životnoj dobi od 30 godina, što znači da je rođen oko godine 1777.

Nije poznato, je li poslije toga negdje drugdje vršio kapelansku ili župničku službu. Moguće da je već g. 1807. i sljedećih živio u Makarskoj kod Biskupa Blaškovića, svoga rođaka vjerojatno kao njegov osobni tajnik¹⁷, a sasvim je sigurno da se u kasno proljeće i prvim ljetnim mjesecima g. 1815. nalazio u tom

gradu, a to su bili tragični mjeseci u kojima je taj gradić poharala epidemija kuge koja je pokosila više stotina života te ugasila i njegov.¹⁸

Osobita vrijednost rodoslovnog stabla iz godine 1799.

Ne može biti dvojbe o tome da se spomenuti župnik pri nizanju imena otaca i sinova u trima ograncima rodoslovnog stabla šoltanskih Blaškovića služio župnim matičnim knjigama. U njima su bili navedeni točni podaci o nadnevcima rođenja svakoga od njih (nekad samo krštenja koja su u ono doba djeca primala već jednoga od prvih dana poslije rođenja), a tako i smrti. Međutim, on te kronološke podatke nije u rodoslovlje unio, i to naprosto stoga što je ono, kako je već spomenuto, izrađeno kao svojevrsno posvjedočenje o podrijetlu budućega pitomca splitskog sjemeništa Nikole Blaškovića, pa za tu svrhu potanki podaci kronološke naravi nisu bili potrebni.

Rodoslovno stablo šoltanskih Blaškovića izrađeno prema Bilonićevu crtežu iz g. 1779.

¹⁸ Jedan je od petorice svećenika umrlih u Makarskoj od iste bolesti tijekom toga ljeta. To su: don Nikola Blašković, don Petar Bartulović, don Ivan Alačević, don Mate Bauk i fra Anđeo Kačić Miošić (usp. H. G. Jurišić, „Kuga izazov društvu i Crkvi (Kuga u Makarskoj 1815.“, u: M. Tomasović (prir.), *Kuga u Makarskoj i Primorju*. Zbornik skupa održanog od 2. do 4. prosinca 2015. u Makarskoj, Gradski muzej, Makarska 2017, str. 450; O Nikolinoj smrti vidi i: S Kovačić, *Makarska i njezino primorje u godinama pomora od gladi i kuge (1814.-1816.)*, u istom zborniku, str. 230-231.

¹² Arhiv Nadbiskupskoga sjemeništa Split, kutija 5, sveščići: 61 f. 1v, 62 1v, 63 f. 2r.

¹³ Usp. N. n. [S. Kovačić], „Župnici Grohota od 1658. do 1983. godine“, u: *Nada. Vjerska smotra župe Sv. Stjepan Grohote*, 5, 1983, br. 4 i 5, str. 159 (neoznačena, na samom kraju).

¹⁴ Nadbiskupski arhiv Split, S 94, f. 2r.

¹⁵ Arhiv Nadbiskupskoga sjemeništa Split, kut. 5, sveščić 65, fol. 7r.

¹⁶ Nadbiskupski arhiv Split, S 94, f. 10r.

¹⁷ Njegova imena nema u popisima svećenika Makarske biskupije, a takvi su popisi sačuvani iz godina 1810., 1811. i 1814. Vjerojatno ga nema stoga što je on kao svećenik sve do svoje prerane smrti službeno pripadao svećenstvu Splitske nadbiskupije.

Izvorni se dokument u sjemenišnom arhivu nije sačuvao. Srećom jest u arhivu Makarske biskupije kao duplikat poslan biskupu Fabijanu. Zahvaljujući tomu sada postoji sigurno utvrđen redoslijed i za starije za razdoblje, tj. i za ono od druge polovice 16. do svršetka 18. stoljeća, u nizu pokoljenja barem jednoga od svih rodova šoltanskoga Gornjega Sela. Za ostale bi to bilo moguće utvrditi samo u slučaju da stare župne matične knjige ipak nisu uništene nego samo zagubljene pa jednog dana možda budu pronađene.

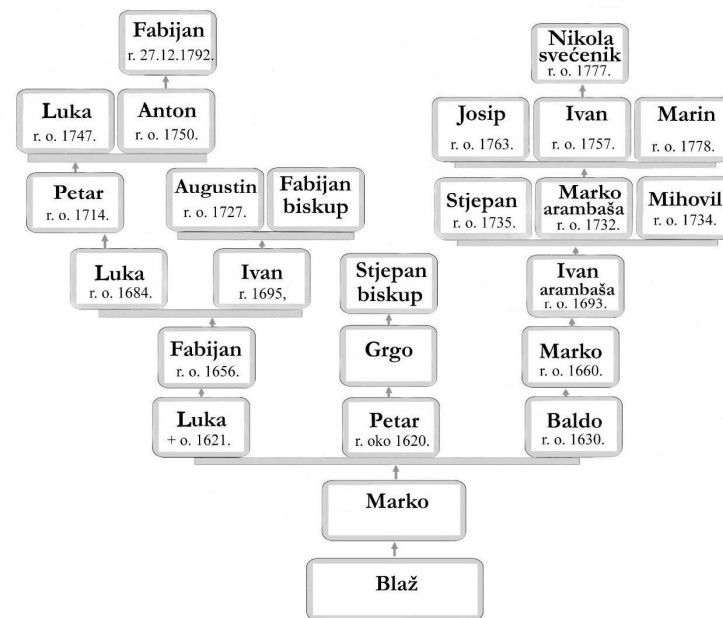
Treba svakako naglasiti da u tom rodoslovnom stablu nisu imena svih Blaškovića nego samo muškaraca koji su odrasli te osnovali vlastite obitelji pa imali muške potomke.

Usporedbom podataka o Blaškovićima iz Bilonićeva prikaza s podacima što ih navodi Andreis lako je uočiti s kolikim se poteškoćama suočavao taj izvanredno savjesni istraživač. Za razliku od Bilonića on je bio lišen uporišta u matičnim knjigama, što znači u jedinjoj vrsti vrela u kojima je moguće naći sigurne, posve jasne i potpune podatke te vrste. Bio je naprosto prisiljen na nedorečenost u prikazivanju redoslijeda, koji put i na zabunu u njemu, na pribjegavanje više-manje približnom određivanju godina rođenja i smrti pojedinih Blaškovića, a tako i pripadnika ostalih rodova. Te je kronološke podatke ipak nastojao s dužnim oprezom utvrditi oslanjajući se u najviše slučajeva na godine sastavljanja oporuka, njih ukupno osam iz roda Blaškovića sačuvanih u arhivima, jer u tim se oporukama spominju očevi i njihovi sinovi, ali neki su od tih sinova umrli bez potomaka, pa Bilonić nije njihova imena unio u rodoslovno stablo roda Blaškovića.

Andreis nije uspio naći nikakav podatak o Blažu, koji je prema Biloniću bio rodonačelnik svih kasnijih Blaškovića, jednako tako ni o njegovu sinu Marku (moguće je da je Bilonić u svoje doba našao matični upis o Markovoj smrti, pa je tu bilo navedeno ime njegova oca Blaža). O pripadnicima većine njihovih potomaka donosi više ili manje približne kronološke podatke, u slučajevima kad je prema njegovoj procjeni mogućnost odstupanja od stvarne godine veća, služi se znakom u obliku dviju vijugavih crtica: ~, kad je manja slovom c. u značenju *circa*, hrvatski oko). Uočljive su i neke zabune, koje su u sličnim slučajevima nedostatka potpunijih povijesnih vrela posve razumljive.

Svejedno smatramo da će biti od koristi uz imena navedena u Bilonićevu rodoslovlju sada navesti barem neke kronološke podatke iz Andreisova teksta, dakako s napomenom da to ne isključuje sada i pokoju našu zabunu. Budući da u okvirima našega prikaza toga Bilonićeva rodoslovlja nema dovoljno mjesta za više podataka o svakomu od njih (o rođenju, vjenčanju, smrti) ograničavamo se na samo jedan, i to onaj o rođenju, ako ga je Andreis naveo, a ako nije, onda

smrti. Imenima koja u nekim pokoljenjima navodi Bilonić dodajemo još neka s osloncem na podatke koje je naveo Andreis.

Rodoslovno stablo šoltanskih Blaškovića prema skici iz g. 1799. dopunjeno kronološkim i još nekim podacima prema M. Andreisu

Mjesto koje u rodoslovljima pripada biskupima Blaškovićima Stjepanu i Fabijanu

U rodoslovlju šoltanskih Blaškovića što ga je Andreis donio u svojoj knjizi nisu određena mjesta koja bi pripadala biskupima Stjepanu i Fabijanu. S osloncem na povijesna vrela koja su njemu bila na raspolaganju nije ih ni mogao odrediti. Bilonić ih je, imajući u svoje doba pred sobom župne matične knjige, dakako, točno odredio. Nama je danas moguće potvrditi da je Bilonić obojici biskupa odredio pravo mjesto zahvaljujući sačuvanim izvodima iz tih matičnih knjiga, za koje se u nas uobičajio izraz krštenica, u novije vrijeme rodni list, a i dodati tomu osnovnom podatku još i potanje podatke sadržane

u spomenutim krsnim listovima, koji se čuvaju u Vatikanskom apostolskom arhivu među službenim dokumentima postupaka za biskupska imenovanja (Processus consistoriales).

Scimus scilicet inspectis scripturis, fidei,
 & Munitissimum, ut supra, id?
 An. 2. Decembris 1689 —
 Stefano Gregorio de Gregorio Blaschovich, & Canon.
 Frane Dominice, qui habuerunt da me curato D.
 Stanfio Valentini Canonico di Spalato. Compai
 furono Filippo Condić, & Stanfio Conforte di
 Mi. Giacomo Buich. — ego Michael Deyo.
 457 Gianich

Jo: Ant: Vianelli Cancellarius
 Regitur tenor predictarum scripturarum, fidei
 et Munitissimum ut supra, videlicet.
 Solta Villa Suparior 1749. a di na. Senaro.
 Gadiano figliuolo di g. Sig. Quanne Blaschovich, & di sua
 Consorta sig. Katarina nato li 14. Maggio 1709. fu
 battezzato da me S. Michael Duplančić Paroco. Com-
 pari furono sig. Frane Dudan g. Antonio da Castat
 Candia, & la sig. Ljuba consorta del sig. Quanne
 Blas S3

Blaschovich g. Marko, in faorum ff.
 Traxo dall' Originale. Baptizato in Solta Villa Suparior
 da me S. Lorenzo Sirischiavich Paroco.

Preslike ovjerenih prijepisa krsnih listova dvojice biskupa Blaškovića

Krsni list biskupa Stjepana Blaškovića u prijevodu na hrvatski jezik glasi: „Dne 2. siječnja 1689. krstio sam ja župnik Frane Valentini, splitski kanonik, Stjepana Blaškovića sina Grgura Blaškovića i njegove žene Dominike. Kumovi

su bili Filip Čondić i Franica žena majstora Jakova Bučića.“ – Na dnu je te stranice i na vrhu dodatak u kojem župnik Mihovil Duplančić potvrđuje da je sve vjerno prepisao iz matične knjige krštenih. Matični upis je na talijanskom jeziku, a dodatak na latinskom.¹⁹

Krsni list biskupa Fabijana Blaškovića pisan je također talijanskim jezikom, a glasi: „Solta, Gornje Selo 1749. na 22. siječnja. – Krstio sam ja don Mihovil Duplančić, župnik, Fabijana Blaškovića sina pokojnoga Ivana Blaškovića i njegove žene gospođe Katarine, koji je rođen 22. siječnja 1729. Kumovali su gospodin Frane Dudan pok. Antona iz Kaštel-Kambelovca i gospođa Ljuba, žena gospodina Ivana pok. Marka. U potvrdu čega itd. – Izvadio iz izvornika matične knjige krštenih Gornjega Sela na Šolti ja don Lovre Sirišćević, župnik.“²⁰

Ta dva dokumenta zavrjeđuju objavljivanje u preslici i u hrvatskom prijevodu već stoga, što su to zasigurno jedini sačuvani dokumenti te vrste izdani nekom župljaninu Gornjeg Sela u razdoblju prije 19. stoljeća i jedini sačuvani primjeri načina upisivanja podataka o krštenima u starije matične knjige te župe, koje su, nažalost, sredinom prošloga stoljeća nestale. Ujedno općenito zorno pokazuju razliku mogućnosti izrade rodoslovlja župe Gornje Selo i bilo koje druge bez mogućnosti da se dođe do podataka sadržanih u matičnim upisima i slučajeva kad se do njih može doći i stvarno dođe.

Kao primjer koji vrlo jasno svjedoči o tome kako su nerješive ili gotovo nerješive zabune o prošlosti rodova Gornjega Sela zbog nestanka starijih župnih matičnih knjiga navodimo slučaj utvrđivanje biografskih podataka Ivana Blaškovića, koji se posredno tiču života njegova sina don Nikole Blaškovića, svećenika za kojega je g. 1799. sastavljeno rodoslovno stablo, glavni predmet ovoga povijesnog rada.

U matičnoj knjizi župe Hvar nalazi se upis o vjenčanju Ivana Blaškovića sina pok. Marka rođena u Gornjem Selu na Šolti s Katarinom, kćeri Hvaranina Nikole Ivanića, zvanog Nikolica, u Hvaru dne 31. kolovoza 1805.²¹ U matičnoj knjizi umrlih te iste župe upisani su sredinom 18. stoljeća podaci o Ivanovoj smrti, gdje je navedeno da je on umro u Hvaru 18. XI. 1855. u 75. godini svoga

¹⁹ Vatikanski apostolski arhiv, Arch. Concist., Processus Concist., sv. 117, f. 457rv. Taj je dokument izdan Stjepanu Blaškoviću kad se on spremao na putovanje u Veneciju pozvan tamo radi toga što je predložen za novoga makarskog biskupa pa je papinskom nunciju, koji je bio zadužen da provede službeni dio postupka, morao predati razne osobne dokumente.

²⁰ Vatikanski apostolski arhiv, Arch. Concist., Processus Concist., sv. 174., f. 83rv. Taj je krsni list izdan mladomu Fabijanu prije njegova odlaska u Loreto, gdje je u tamošnjem Ilirskom kolegiju završio svoje filozofsko i bogoslovno školovanje te postigao doktorate iz filozofije i teologije.

²¹ Arhiv Župnog ureda Hvar, matična knjiga vjenčanih 1765.-1814., pod 31. VIII. 1805.

života.²² Iz toga bi trebalo zaključiti da je on rođen oko g. 1780. Međutim to se nikako ne da uskladiti s podatkom u rodoslovnom stablu iz g. 1799., prema kojemu je don Nikola Blašković sin upravo toga Ivana sina Markova, a zna se da je rođen oko g. 1777. a za svećenika zaređen već g. 1801. ili najdalje 1802., što se prema jasnim odlukama Tridentskog koncila nije moglo dogoditi prije nego je navršio 23. godinu svoga života. Iz svega bi navedenog slijedilo da se Nikola rodio prije svoga oca. U starijim matičnim knjigama Gornjega Sela, koje su, nažalost, nestale, bili su sigurni i posve jasni podaci o rođenju i oca i sina, pa o tome ne bi bilo dvojbe, isto tako ni o rođenjima, vjenčanjima i vremenu smrti, ako ne baš sviju, a ono svakako velike većine župljana Gornjega Sela iz 17. i 18. stoljeća. Bez tih knjiga je sada moguće samo s većom ili manjom vjerojatnošću nagađati o pravom rješenju spomenute zavrzlane. Pretpostaviti je, naime, da su podaci navedeni u hvarskim matičnim knjigama pogrešni, odnosno da je Ivan u Hvaru 1805. zacijelo vjenčan kao udovac te da je rođen nekoliko godina prije 1760.,²³ a umro ne u 75. nego približno 95. godini (U spomenutoj hvarskoj matici umrlih zabilježeno je da je bio dementan!). U tom bi slučaju don Nikola bio njegov sin iz prvoga braka, pa bi kronološki sve bilo usklađeno.

U božićnoj čestitci poštovani prof. dr. sc. don Slavko Kovačić, dugogodišnji suradnik naše *Baščine* poslao mi je jubilarni 50. broj časopisa *Zov rodnih ognjišta* – list Župe sv. Luke iz Kučića (don Slavko je urednik ovog časopisa). S guštom sam pročitao časopis. Zanimljivo štivo. Rijetke su župe koje se mogu pohvaliti s ovakvim časopisom. Zaintrigirao me je članak *Seoski arambaše i rondari – Pravilnik iz austrijskog doba*. Za čitatelje *Baščine* objavljujemo ga u ovom 30. broju. Hvala don Slavku što je dozvolio da ga objavimo. (urednik)

SEOSKI ARAMBAŠE I RONDARI - PRAVILNIK IZ AUSTRIJSKOGA DOBA

Izrazi „arambaša“ i „rondar“ odavno nisu u porabi, pa mnogima nije jasno što znače. Nedavno nam je u ruke došao letak na kojemu je „Pravilnih seoskim rondam“. U njemu se navodi više zakonskih odluka iz vremena austrijske vladavine donesenih u raznim godinama od kojih je najnovija 1882. To znači da je umnožen u posljednjoj četvrtini 19. stoljeća. Napomena ispod razdjelne crte pri dnu glasi: „Nabavlja se kod tiskarne Narodnoga lista u Zadru u skladištu (broj 243)“.

U mletačko doba su zacijelo vrijedili za te seoske službenike nešto drugačiji pravilnici. U porabi je i tada bio naziv arambaša, ali ne i „rondar“, nego su pod arambašnim zapovjedništvom djelovali panduri, čija je uloga bila, ako ne ista, svakako slična.

U uvjerenju da će čitateljima sadržaj Pravilnika biti vrlo zanimljiv donosimo ga u cijelosti u doslovnoj transkripciji:

Pravilnik seoskim rondam

I. U dojednoj poreznoj občini služba je občinskoga redarstva povjerena arambaši. Ako ima komšiluka vrlo ođaljenih od arambašine kuće, Namjesništvo dozvoljuje u tom selu i podarambašu

II. Arambaša je dužan:

- a) Paziti na red, na mir i sigurnost, pomoći poglavici mjesta da se vršem zakoni i starije naredbe;
- b) Obilaziti kadikad i obnoć krčme, da vidi obvršuju li se obstojeće naredbe; da ne bude tu zločinaca i smutljivaca.

²² Državni arhiv Split, Matična knjiga umrlih 1853.-1870. str. 20 pod br. 97.

²³ Prema približnim podacima koje je pronašao Andreis Ivanov je brat Josip bio rođen oko g. 1763. (Andreis, nav. dj., str. 669), što u nekoj mjeri podupire naše domišljanje.

- c) Obilaziti polja te paziti:
- d) da se ne bi prestupali zakoni ili krili oni koje sud ište;
- e) da tko ne bi kvario pute, mostove, osušne i morske vode i druge javne sgradje;
- f) da tko ne bi činio štete goram i radnjam posebnika ili obćinskim; poljari izvršuju li svoje dužnosti pak i njima do potrebe pomoći;
- g) da se ne bi tko izkrcavao na puste kraje (luke mrtve), hvatati one, koje mu vlasti narede i pomagati u pobirnju danjaka.

III. Ne mogu arambaše nikoga hvatati, već da ga zateku u zločinu ili sa biljegom zločina stopre počinjena.

IV. Bez okane moraju predati kod obćinskog ureda uhvaćene, a uprav sudijam gdje ih ima.

V. Gjegod čuju za smutnju, moraju pritrčati, razmiriti i uhvatiti krivce; te odmah preko glavara prijaviti sudu i opremit mu uhvaćene.

VI. Kako začuje za kakvu nezgodu arambaša je dužan priskočiti u pomoć.

VII. Kao pomoćnici pod Arambašom stoje rondari.

VIII. Arambaša je podložan najprije starešini svoga mjesta, pa uredu obćinskome i kotarskome.

IX. Služba arambašina ne prelazi obićno ne prelazi preko granica svoga sela, već ako prati uhvaćene ili javni novac, ili ako je u potjeri zločinaca.

X. Za arambašu i podarambašu sbor seoski predloži trojicu, a iz te trojice Vieće imenuje jednoga (po §§ 24 i 25 O.P.).

Za rondare glavlar predlaga osobe a Opraviteljstvo obćinsko odabira i imenuje (po § 52 O. P.).

XI. Služba traje za tri godine, a zakletvu arambaša i podarambaša polagaju kod kotarskog Poglavarstva, ako to zaište obćinsko opraviteljstvo.

XII. Dojedno pravilo, ovdje uglavljeno za arambašu valja i za podarambašu.

XIII. Arambaša i rondari primaju dio od nagrade kad uhvate zločince, kriemčare i branjeninu; primaju dio od globa za štete poljske, od pristojbina kad pobiraju danjke ili prate tamničare jali novac.

XIV. Arambašu i podarambašu nemarne i nepokorne, kad veće krivice ne bi imali, Zemaljski odbor pedepsuje globom do fior. 20; za teže krivnje smeće ih Namjesništvo dogovorno sa Zemaljskim odborom (§ 104 O. P.).

XV. Rondari kada su u službi dužni su nositi perje, da se ne bude mogao nitko ogovarati da ih nije poznavao.

Krilo arambašino ima pet pera, podarambašino četiri a prostoga rondara tri.

Perje predaje načelnik obćinski a dojedan valja da ga povrati kada mu služba svrši.

Valja proglasiti novoimenovane rondare (razumi se i arambaše i podarambaše) i u njihovome selu i u susjednim

(Obznana vladina 24 rujna 1815. br. 20.863: 20n rujna 1860. br. 10.730. Pokrajinski zakon 27 listopada 1866. i § 32 zakona 13 veljače 1882).

Priredio don Slavko Kovačić

Nataša Blagaić

TRAGOM STOGODIŠNJAKA...

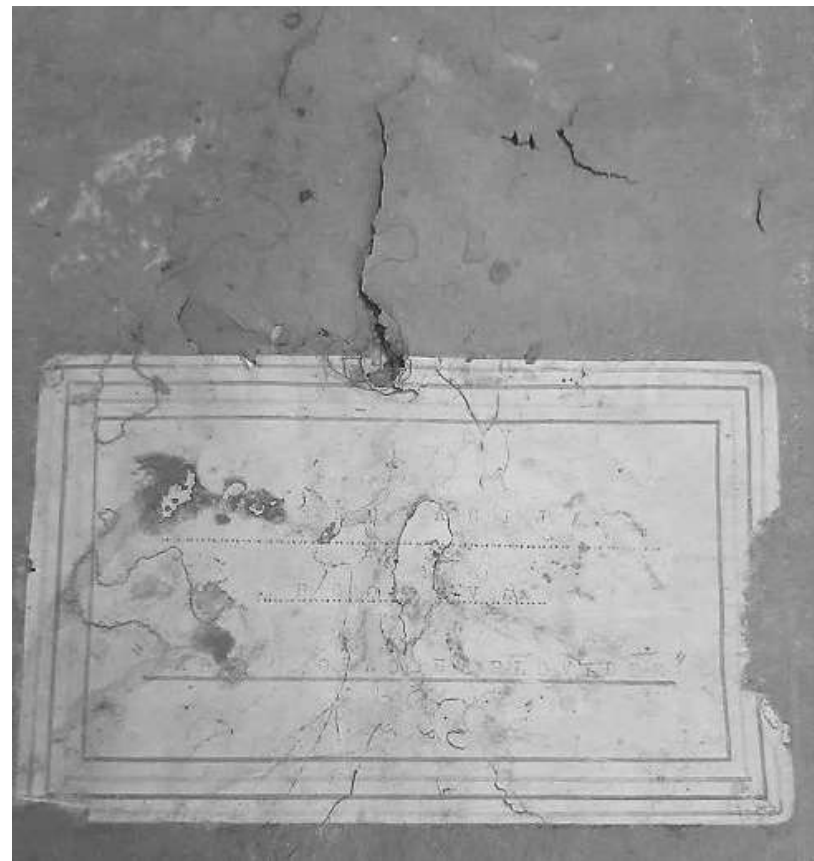
Bilo je tu Morskih vila, Lastavica, Svetica, Šoltanki, Grojki, Ribolovki, pa Moreplovaca, Spasitelja, Sokola, Skladne braće, Luca, Katica, Milica i Marija, pa Zvonimira, Adama, Jadrana i Tonija. Nekima se znalo gdje su i kada rođeni, nekima nije. Nekima se znalo tko im je život udahnuo, pazio ih i čuvao, nekima nije. Nekima se znalo posljednje počivalište, neke je vrijeme izbrisalo zauvijek. Bilo ih je svakakvih, brzih, gizdavih, sporih, širokih, čvrstih, lijepih kao slika, samih, napuštenih, velikih i malih. I ne, ne radi se o ljudima. O brodovima je riječ i to o brodovima u ona vremena kada su brodovi imali imena koja su se kočoperila na provi i krmi. Imena koja su imala značenje. Brodovi koji su se rađali u mucu i znoju kalafata, njihovih porodničara, u beskrajnoj sreći svojih roditelja koji su, mogavši sebi priuštiti brod, znali da ništa više neće biti isto. Leuti, guci, batane, trabakuli, pasare, kuteri, čamci, jedrenjaci i parobrodi jedrili su, išli na vesla, motorom pogonjeni vozili, ostavljajući bijeli trag na modrom platnu mora, poput vješte čipkarice... Od Šolte prema svim stranama svijeta, na ponos svojih vlasnika.

Bez obzira koliko mali ili veliki bili, baš kao i ljudi, zaslužuju da ih sve redom spomenemo, da zaboravu otmemo svako pa i najmanje sjećanje ili zapis, koji nam govori o njihovim sudbinama kao i o sudbinama njihovih vlasnika. Jer one su isprepletene jednom posebnom vrstom povezanosti koju bi more sigurno uspjelo objasniti da samo može govoriti.

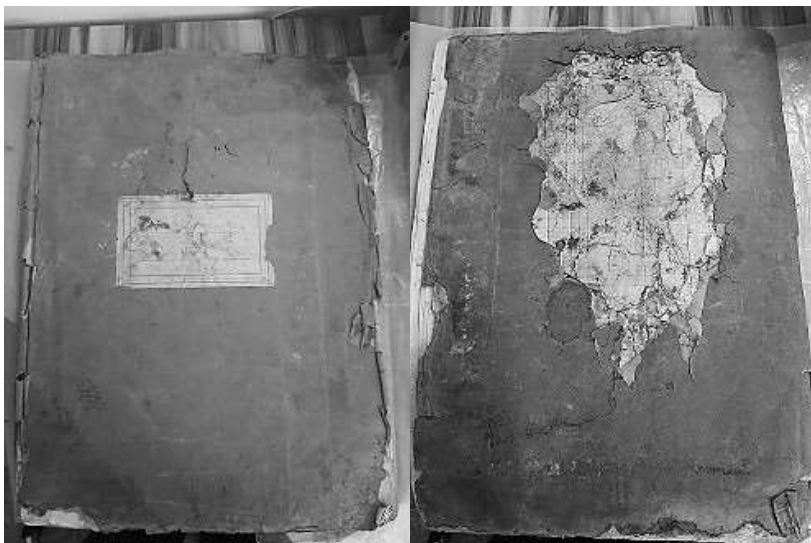
Gospodin Renato Alajbeg, pok. Ante ustupio mi je iz svoje arhive četiri *Upisnika* u prilično lošem stanju. U nastojanju da preprišem sve čitljive podatke, dok je to još moguće, jer je velika želja da čitateljstvo uživa prepoznajući nekog od svojih predaka, pomoraca, brodova. Na kojem su brodu plovili, kada, što su na brodu radili, koliko su godina odlazili na more, kolika je bila plaća... Sjećanja blijede, ako ih se povremeno ne oboja duginim bojama nekada poznatih i dragih imena, lica i glasova. Nešto najljepše što za mene postoji na svijetu je u živote naših starijih otočana unijeti iskre mladosti iz svih raspoloživih izvora koje će onda eksplodirati u vatromet sjećanja, priča, radosti i pokoje suze. Vrijedi li svih noćnih sati, umornih očiju, lutanja po grobljima, beskrajnih telefonskih razgovora koji su se u doba korone nametnuli gotovo kao jedina opcija, grintanja bližnjih i još koječega, prosudite sami. I uključite se. Stvorimo zajedno temelj budućoj **Monografiji šoltanskog pomorstva**. Zaronite u sjećanja, stare komone i šufite, otmite zaboravu fotografije, dokumente, ma sve što će oživjeti

šoltansku flotu od najvećeg do najmanjeg broda i sve šoltanske pomorce od najmlađeg do najstarijeg. Iako je more zaborava more bez vjetrova i oluja sigurna sam da bi im najljepši spomenik bio nastavak plovidbe nemirnim, ali neodoljivim morima sjećanja nas koji smo još tu za one koji će tek doći.

UPISNIK: NOTACIJA BRODOVA I LADJA OBALNE PLOVIDBE

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Rubrike u upisniku su redom:

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda (za vrijeme talijanske okupacije Šolte u II. svjetskom ratu Talijani su gotovo sva hrvatska imena prekrili i napisali talijanska pošto krajem studenog 1941. dolazi do raspoređivanja talijanskih mornaričkih časnika po hrvatskim lukama. Izdan je i proglas kojim je određeno da će talijansko lučko osoblje preuzeti cjelokupan nadzor nad izdavanjem propusnica za plovidbu, kao i nad samom plovidbom duž hrvatske obale¹. Neka imena nisu uspjeli prevesti kao što je npr. kuter *Zrinski* iako *Nikolu Zrinovića* (Zrinskoga), dakle istu osobu po kojoj su oba broda dobila ime, prevode kao *Nicolo Zriny*. Nadalje za brod koji se zove *Uga* nisam znala što znači, ali zato talijanski naziv ovog broda, *Rigogolo*, u prevodu znači zlatka i vuga. Najbliže moguće objašnjenje do kojega sam došla je da se najvjerojatnije radi o ptici pjevici, i to zlatnoj vugi, jer je hrvatski prijevod talijanske riječi *rigogolo* i vuga i zlatka. Zlatna vuga je kao vrsta ptice pjevice i selice zabilježena na Šolti.

¹ Pomorstvo NDH u okolnostima talijanske prisutnosti na Istočnom Jadranu 1941.-1943. Nikica Barić, Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Okovanje i obloga, Pokretna sila, konjske sile; Mjere (duljina, visina, širina); Bruto i neto tonaža; Mjesto i doba gradnje; Luka pripadnosti; Karati (U pravnoj povijesti, idealni dio broda, obično dvadesetčetvrtina; kao veličina, karat je dalje djeljiv i množiv. U stvarno pravnom smislu, s pomoću karata izražavalo se suvlasništvo, a u obveznom pravu pojam se rabio u pomorskim ugovorima o udruživanju radi stjecanja i podjele dobiti (društvo karatista i dr.)²;

Podaci o vlasnicima i zapovjednicima

Naslov stečenja broda ili jednog dijela

Normalni broj posade izuzev zapovjednika

Dan kada je brod upisan

Primjedbe.

LUKA PRIPADNOSTI ROGAČ

Stara razglednica Rogaća prije II. svjetskog rata.

² <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30426>

1. Kuter NEPTUN

Vlasnik: 24/24 Burica Frane, pok. Špira iz Grohota.

Zapovjednik: Burica Luka, pok. Frane

Mjesto i godina gradnje: Kraljevica, 1886.

*12,20 x 3,81 x 1,40, sagrađen od borovine, bez obloge, na jedra, 15/9 t, broj posade 2. Neptun je stečen temeljem kupoprodajnog ugovora sklopljenog 24.12.1922. u Splitu, ovjerio ga je javni bilježnik, conte degli Alberti.*³ Radi se o Girolamu (Jerolimu) degli Alberti, prvom rođaku conte Petra. Conte Petar Alberti je bio vlasnik dvorca u Maslinici, a on i Jerolim su bili od dva brata djeca⁴.

Zapovjednik Neptuna je bio vlasnikov sin, Luka (1905.-1968.), rođen u Grohotama, pripadnosti šoltanskoj općini jugoslavenskoj. Brod je upisan 26.01.1922. Broj upisnog lista 127. U primjedbama je upisano da ne postoji.

Obitelj Burica, grana Burica Sule je pomorska obitelj s dugom tradicijom. Vlasnikov otac Špiro (1822.-1889.) se u crkvenim maticama navodi kao pomorac (maritimo)⁵, a stariji mu brat, Marin (1851.-1873.), također pomorac, stradao je u 22. godini, na brodu, kada mu se lanac od sidra omotao oko noge. Smrt je zabilježio kapelan Civilne bolnice u Trstu tako da se taj nesretni događaj zbio u tom gradu⁶. Prema podacima u *Upisniku ukrcanja i iskrčavanja mornara, Neptunom* je nakon smrti oca Frane zapovijedao njegov sin Petar (1913.-1992.), a 1936. je kao mornar bio ukrcan Petrov brat, Josip (1909.-1988.). Najstariji brat Napoleon (1896.-1970.) se s bratom Lukom izmjenjivao kao zapovjednik na braceri *Majka Marija*. Nakon II. svjetskog rata Napoleon, po zanimanju mehaničar, živio je u Splitu gdje je 1946. predložen za narodnog

suca i prisjednika za Okružni sud u Splitu za područje gradske četvrti Manus⁷. Njegova, prerano preminula kći, također se zvala Marija.

Strana 1

Ime, vrst, signalni znak i radio-televizijski i zvonični znak broda	Chevone i obloga, površina stla, konjalske sile	Mjere			Bruto i neto tonaža	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	VLASNICI		
		Duljina	Širina	Visina				Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	Mjesto rođenja	prebivališta
Neptun kuter	12,20 x 3,81 x 1,40	15	9	15	1886	Kraljevica	Burica Frane pok. Špira	Grohota		

Upisnik:Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

U prvoj šoltanskoj monografiji piše da je *Neptun* prevezio vapno te da je Frane Burica (1857.-1927.) posjedovao još jedan brod iste namjene, imena *Majka Marija*, koji je ime dobio po vlasnikovoj supruzi Mariji rođenoj Burica (1871.-1950.). U ovom upisniku ta bracerica na jedra upisana je kao *MARIJA* na strani 26. Vlasnikova unuka Mirja, udana Blagaić, kaže da je ime dobila po baki Mariji baš kao i brod *Majka Marija* što govori o važnosti i statusu te Šoltanke unutar obitelji, te se prisjeća da je čula priče o tome kako je *Neptun* stradao od bombe na samom početku II. svjetskog rata. Na žalost nijedna slika *Neptuna* nije preživjela, nestala je u bombardiranju u kojem je stradala i obiteljska kuća i sve stvari u njoj.

Franjo i Marija Burica, nadgrobna slika, Staro groblje Grohote. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

⁷ Slobodna Dalmacija od 28.02.1946.

³ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-F6H9?i=388&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

⁴ Državni arhiv u Zadru, Inventar, Obitelj Alberti 1603-1927, Broj fonda:HR DAZD 343, izradila Dubravka Kolić, Zadar, 2008.

⁵ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-FDP8?i=116&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

⁶ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-F6H9?i=388&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

Pavao Bezić u svojim sjećanjima na djetinjstvo piše da se dobro sjeća brodova i vlasnika iz vremenskog razdoblja prije II. svjetskog rata i nekoliko godina poslije te navodi i brod *Neptun Bepa Burice* (Koprcanovog)⁸. Josip-Bepo Burica je bio pomorski kapetan koji je kao četrnaestogodišnjak počeo na očevom brodu prevoziti vapno, drva i kamenje da bi u mirovini postao najbolji šoltanski maslinar⁹. Njegov sin Ante, zvani Plive (1937.-2017.) bio je najmlađi kapetan duge plovidbe u bivšoj Jugoslaviji. U očevidniku izdanih baždarskih listova brodovima mjeranim po III. pravilu dana 18.11.1962. Josip-Bepo ima upisanu pasaru *Milivoj*, RO 103, nosivosti 1,15t¹⁰ koju je nazvao po sinu Milivoju (r. 1952.), također kapetanu duge plovidbe, a i jedan od njegovih unuka je pomorac.

2. Motorni kuter *LASTAVICA*(*Rondinella*¹¹)

Vlasnik i zapovjednik: Prvinić Ivan, pok. Fabijana iz Grohota, 24/24 karata.

Mjesto i godina gradnje: Korčula, 1930.

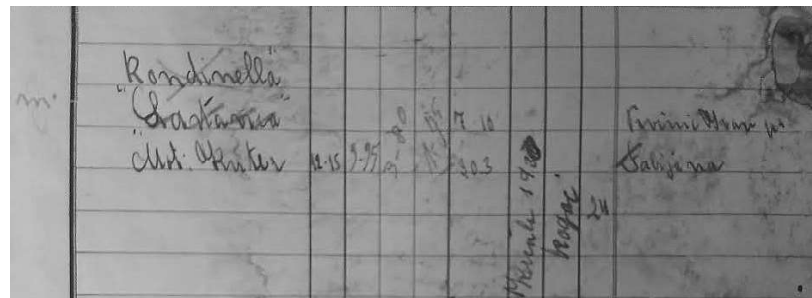
9,95 x 3,80 x 1,75, materijal gradnje nije upisan, 7,10/3,03 t, broj posade 2. Datum upisa je 02.06.1941. Broj upisnog lista 324. Brod je 1941. prešao u ovaj upisnik iz registra ribarskih lađa, br. zapisnika 403/41. Lastavica je imala dva člana posade, a datum upisa je 02.06.1941. U primjedbama piše da brod ima pomoćni motor Deutz Diesel na naftu te pod rednim brojem 1. stoji sljedeći tekst: Na osnovu obveznice u bilježničkom spisu javnog bilježnika Katalinića u Splitu od 11.01.1941, pod red.br.16/41 knjiženje založnog prava motornog kutera Lastavica luke pripadnosti Rogač za osiguranje glavnice od din.15.000 sa dobitkom 4% od 11.01.1941. na teret Prvinić Ivana p. Fabijana iz Grohota na korist Mladinov Ivana, p. Ante iz Grohota za vrijeme od 2 godine računajući od dana ovog spisa. Posl.br.(nečitak dio teksta koji se vjerovatno odnosi na tadašnji splitski sud) Split, 5884/41.

⁸ Baščina broj 25, urednik Dinko Sule, Grohote, 2016.

⁹ Slobodna Dalmacija od 18.08.1977.

¹⁰ Očevidnik izdatih baždarskih listova mjeranih po III.pravilu, Lučka ispostava Rogač.

¹¹ Talijanske nazive brodova upisivao je vjerovatno privremeni lučki kapetan za vrijeme talijanske okupacije Šolte tijekom II.svj.rata.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Ivan Prvinić, nadgrobna slika, Staro groblje Grohote.

Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Lastavica je u Upisnik male obalne plovidbe prešla iz Predbilježbe ribarskih lađa luke Rogač s datumom upisa 05.04.1939., a u koji je prenesena iz Upisnika brodova male obalne plovidbe Dubrovnik po brojem 165 na temelju javnobilježničkog spisa od 08.09.1938. izdanog od javnog bilježnika Katalinić Bruna u Splitu pod brojem 563/38 i namirnice od 10.12.1938. ovjerovljene u potpisu u Istu od javnog bilježnika Belanarić Petra iz Preka pod brojem R.O.P. 40/38. U Predbilježbi ribarskih lađa luke Rogač kao vlasnici Lastavice

(1995 S) 1939. godine navedeni su Prvinić Ivan pok. Fabijana (1886.-1945.) i Gomojić Ćiril pok. Ante (1894.-1979.).

Ivan Prvinić potomak je pećara Petra Prvinića (1675.-1742.) koji je u prvoj polovici 18. stoljeća prevezio brodom vapno na susjedni otok Brač¹², a Gomojić Ćiril je unuk bačvara Ivana Bačića rečenog Gomojića¹³ koji se u Grohote doselio iz Matulja, blizu Kastva u Istri oko 1844. godine. Ćirilovi roditelji zabilježeni su u maticama kao trgovci i industrijalci. Kumskim vezama bili su bliski sa pomorskom obitelji Andreis, baka mu je bila iz pomorske obitelji Koludrović iz Stomorske, a majka, Antica Bezić, također iz Stomorske, iz poznate broderske obitelji Bezić, koja je posjedovala motorni jedrenjak *Otac Petar*, nakon nacionalizacije nazvan *Nirvana*.

Mjere *Lastavice u Predbilježbi ribarskih lađa luke Rogač* se nešto razlikuju od mjera upisanih u ovom Upisniku te iznose 9,70 x 3,40 x 1,15.

Pošto je *Lastavica* bila upisana u Upisnik brodova male obalne plovidbe u Dubrovniku te je najvjerojatnije kupljena na otoku Istu (Namirnicu iz 1938. godine ovjerio je javni bilježnik Petar Belamarić sa sjedištem u Preku, a nalazi se u *Registru o ovjerovljenjima i posvjedočenjima* pod brojem 40 za godinu 1938.), Šoltani vjerojatno nisu bili njeni prvi vlasnici. Unuk Ivana Prvinića, Marijo, mi je ispričao da je posljednji posao uoči II. svjetskog rata *Lastavica* s posadom odradila prilikom gradnje mula u šibenskoj Mandalini. U *Baščini* broj 22 piše da su braća Prvinić, zvani Pećarovi, *Lastavicu*, početkom II. svjetskog rata potopili u uvali Podkamenica (Nečujam) da bi je spasili od ratnih razaranja. Obzirom da se iz *Upisnika ukrcanja i iskranja mornara* da zaključiti da je *Lastavica* plovila tijekom 1942. i 1943. godine pod zapovjedništvom Ivana Prvinića i sa njegovim sinom Fabjanom i Bezić Antom, Karlovim¹⁴, kao mornarima, zaključujem da je potopljena kasnije, najvjerojatnije prije nego je stanovništvo Šolte iseljeno za vrijeme njemačke okupacije. Krajem 1942. godine vozila je *Lastavica* sakupljenu pomoć partizanima i žrtvama fašističkog terora (smokve, rogače, ulje, robu i novac) sa Šolte za Split¹⁵ U radu *Pomorstvo Šolte* doc. dr. sc. Pere Vidana iz 2011. navodi se da je *Lastavica* potopljena u II.

svjetskom ratu. Ali nakon rata, točnije 24.02.1945. *Lastavica* je izvađena¹⁶ te su je Pećarovi prodali Šimunu Gvozdenoviću (1892.-1976.) zvanom paron Šimun i Paragvajac¹⁷ iz Grohota, rođenom u pomorskoj obitelji.

Njegov djed Nikola (1834.-?) se prilikom vjenčanja sa Katarinom Kezić (1837.-1898.) u Splitu, 1857. godine spominje kao pomorac¹⁸. U jednom starom izdanju časopisa *Gloria*, prije gotovo četvrt stoljeća, izašao je članak Zrinke Delovske o *Lastavici*. Paron Šimun se u članku navodi kao njen prvi vlasnik, tako da mi je jako drago što priču o *Lastavici* mogu dopuniti ranijim, točnim podacima. Paron Šimun oglas o prodaji *Lastavice* objavljuje 1965. u Slobodnoj Dalmaciji. Opisuje MJ *Lastavicu*, nosivosti 10t, kao brod u sasvim dobrom stanju. Oglas je pobudio zanimanje poznatog hrvatskog pisca Antuna Šoljana i njegovog dugogodišnjeg prijatelja, slikara Vjekoslava Brešića, koji su se uputili na Šoltu. Svoj prvi susret s *Lastavicom* Šoljan opisuje u svojoj *Mannheimskoj priči: Brod je bio isluženi drveni jedrenjak za prijevoz tereta, desetmetarska dalmatinska štelica¹⁹ s jednim jarbolom, s krmom od bracere i pramcem od kutera, s dugim kosnikom i jedrima od žutice, i djelovao je beskrajno romantično, kad se gledalo izdaleka, ali raspadao se po svim šavovima, rđa mu je izjela okove, crvi su mu progrizli koblicu. (...) dugo je već dokono stajao u malom mandraču na Šolti i valjda je još samo čekao da njegov devedesetogodišnji kapetan umre pa da sam od sebe potone u luci.*

Paron Šimun u trenutku prodaje *Lastavice* nema devedeset nego sedamdeset tri godine, ali vjerojatno Šoljanu, sa svojim licem starog morskog vuka, izboranim solju, vjetrovima i znojem, izgleda znatno starije. Za napomenuti je da Šimun dolazi iz obitelji sa dugom pomorskom tradicijom te da je osim što je u vlasništvu imao *Lastavicu* pomorski zanat pekao i kao kapetan na šoltanskim jedrenjacima *Krunoslav* i *Zvonimir*, a u svom vlasništvu je imao i braceru na jedra *Milku* (sva tri broda spominju se u ovom upisniku). Šoljan i Brešić otplovili su *Lastavicom* iz Rogača u Rovinj prešavši u narednim godinama mnoge morske milje s njom. Održavanje takvog broda za njih je bilo preveliki zalogaj pa je krajem šezdesetih prodaju jednom zagrebačkom arhitektu ne bi li je

¹² Baščina broj 27, urednik Dinko Sule, Grohote, 2019.

¹³ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

¹⁴ Dinko Sule smatra da je trebalo pisati Bezić Antom, Marinovim, jer Karlo nije imao sina Antu, ali Upisnik ukrcanja i iskranja mornara navodi...*Bezić Antonio di Carlo*...moguća je greška peljara koji je vodio upisnik.

¹⁵ Šolta u NOB-i i socijalističkoj izgradnji, grupa autora, prosinac 1972.

¹⁶ Slobodna Dalmacija od 29.05.1976.-Tehnička sekcija IV pomorskog obalnog sektora postavila je posebnog referenta za dizanje i spašavanje potopljenih brodova. Slobodna objavljuje popis brodova koji su od oslobođenja do kraja veljače 1945. dignuti iz mora.

¹⁷ Baščina broj 25, urednik Dinko Sule, Grohote, 2016.

¹⁸ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-FFCT?i=317&wc=9R24-HZH%3A391644801%2C392249801%2C392250401&cc=2040054>

¹⁹ <https://repozitorij.unizd.hr/islandora/object/unizd%3A1871/datastream/PDF/view>

spasili od propadanja. Novi vlasnik nije puno plovio pa *Lastavica* brzo mijenja vlasnika. Kupio ju je poznati zagrebački zubar Vidović, a onda je kupuje pjevač Mirko Cetinski, otac također poznatog pjevača Tonija Cetinskog, od kojeg sam prije završetka ovog teksta dobila informaciju da je *Lastavica* još uvijek plovna te da se nalazi na suhom vezu u Rovinju.

Luka Rogač, paron Šimun na MJ *Lastavica*. Arhiva gospodina Jadrana Novakovića.

Mirko Cetinski i *Lastavica*, članak iz časopisa *Gloria* polovicom osamdesetih prošlog stoljeća. Arhiva Jadran Novaković.

3. Loger na motor ISTOK II (Oriente II)

Vlasnik: ing. Bezić Marin, p. Josipa i družina iz Grohota.

Zapovjednik: nije upisan.

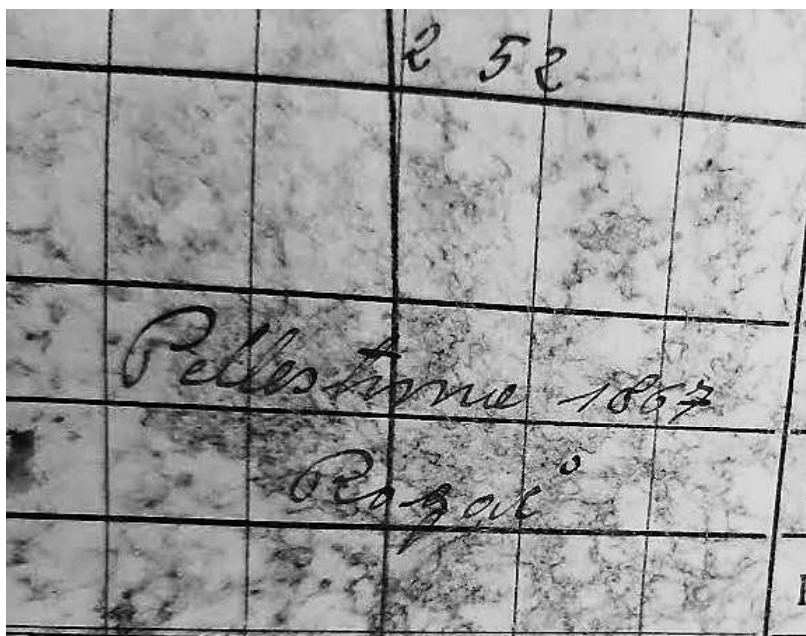
Mjesto i godina gradnje: Pellestrina, 1867.

19,60 x 5,50 x 2,52, bez obloge, materijal gradnje nečitak, tonaža nije upisana, a mjesto gradnje je Pellestrina, otok na južnoj strani venecijanske lagune²⁰. Brod je stečen temeljem kupoprodajnog ugovora od 28.04.1934., broj 142 u spisima javnog bilježnika Katalinić Bruna sa sjedištem u Splitu. Ostali vlasnici koji su predstavljali družinu su Blagaić Marin, p. Vicka iz Donjeg Sela, Garbin Luka iz Gornjeg Sela, te Ruić Šimun i Buktenica Luka iz Grohota. Teško je sa sigurnošću reći koliko je tko od njih posjedovao jer u upisniku nisu navedeni karati, odnosno udjeli. Datum upisa je 03.09.1934. Broj upisnog lista je 38, broj posade je 4. U primjedbama je upisano da ima motor na naftu ali nije upisan tip motora ni brzina u Ks. Oslobođen od javnih dadžbina Rješenjem Pomorske direkcije broj 22335/III/34 od 11.01.1935., odluke Lučke Kapetanije I. reda, Split, broj 1206/35 od 28.01.1935. L. Z. 123/35, posl.br.L. K. Split 7905/34 od 03.09.1934. Vidi broj 520/41.

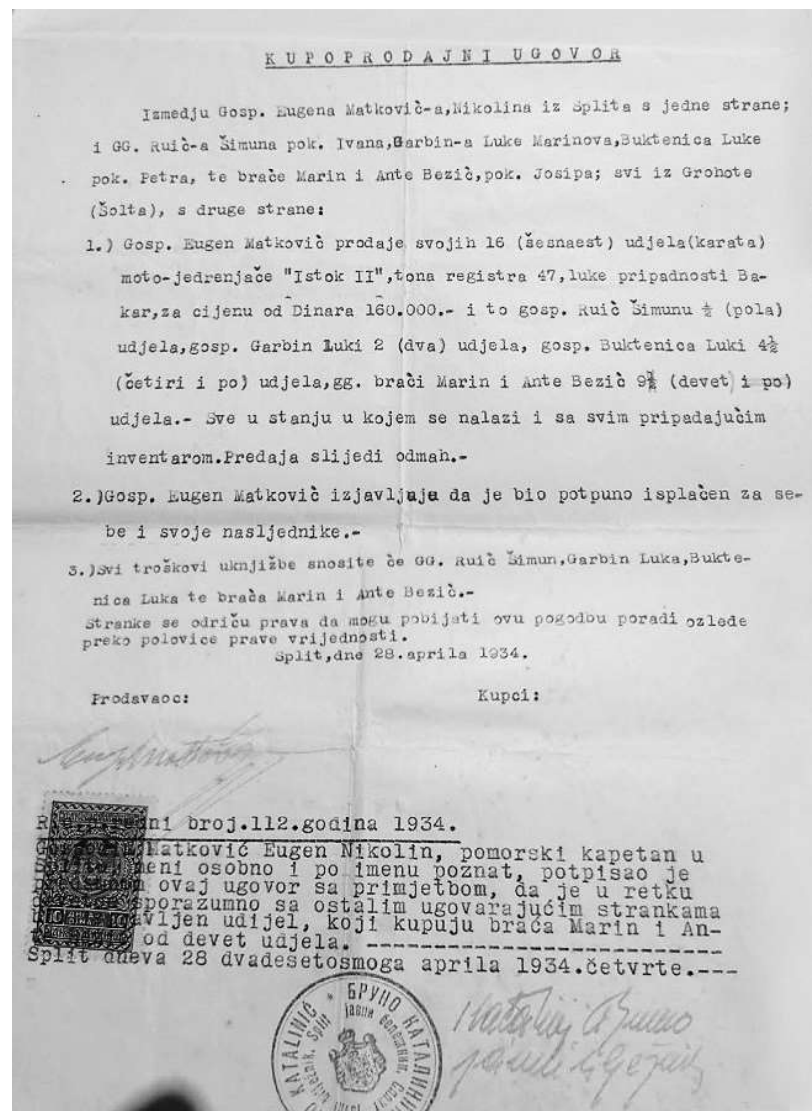
Za *Istok II* u natuknicama koje je netko zapisivao na marginama upisnika piše da je brod propao, zatim da ne postoji i da za točnost treba tražiti informaciju od vlasnika Marina Blagaića iz Donjeg Sela, iako nije jasno kada i kako je Marin postao vlasnik udjela broda te da je brod nestao kroz rat pri čemu se misli na II. svjetski rat. *Istok II* je prema kazivanju Purtić Josipa (r. 1934) kroz rat prevezio brašno od Boke do Trsta gdje je i zarobljen, skinuta su mu oba jarbola, a daljnja sudbina mu je nepoznata. Pokojni kapetan Marin Vidan, vlasnik jedrenjaka *Zrinović Nikola*, dao je podatak da je *Istok II* 1944. potopljen²¹. U *Prilogu 1 o Sekciji boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ* piše da je *Istok* (ne spominje se više kao *Istok II* već samo *Istok*, ali mjere i godina gradnje se poklapaju) potonuo od eksplozije municije u Šibeniku 26.02.1945., te se kao mjesto gradnje navodi Palestina. Fotografijom spornog teksta prepuštam čitatelju da odgonetne: Palestina ili Pellestrina?

²⁰ http://www.venice-guide.info/Island_Pellestrina.php

²¹ Slobodna Dalmacija od 22.11.1957.

Upisnik:Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Istok II, mjesto i godina gradnje.Foto:Nataša Blagaić, 2020.

Kupoprodajni ugovor kojim je kupljen Istok II. Obiteljska arhiva Nikola Buktenica.

Ing. Marin Bezić, pok. Josipa (1885.-1967.), (mlađi brat don Ante Bezića (1880.-1970.), autor knjige *Rodoslovlje plemena Bezić*), bio je građevinski poduzetnik sa zagrebačkom adresom. U Zagrebu na adresi Antuna Bauera 38 nalazi se *stambena zgrada Bezić* kojoj je i projektant i investitor bio ing. Marin, a izgradio ju je 1927.-1928.²². Poduzeće mu se zvalo *Građevinsko poduzetništvo ing. Marin Bezić*, a generalni direktor bio je don Ante koji je, kao stariji brat, Marina svojevremeno pripremao za gimnaziju koju je završio s odličnim uspjehom. U knjizi *290 godina Klasične gimnazije u Splitu* pronalazim Marina kao maturanta Nadbiskupijske klasične gimnazije godište 1908./1909., ali krivo mu je upisana godina rođenja, 1889., jer Marin je prema Mladenu Andreisu u njegovoj knjizi *Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.* rođen 1885. Na povratku iz I. svjetskog rata, 1919. bio je ing. Marin dio tada poznate grupe mladih ljubitelja uvale ispod splitskog Sustipana nazvane *Republika Baluni* iz koje je izniknuo poznati splitski klub Jadran. Radio je na uređenju uvale Baluni i njenog okoliša²³. Godine 1932. zajedno s bratom, don Antom, gradi prve dvije kuće u tadašnjem Nečujmu, na zapadnoj strani uvale Supetar te počinju tamo ljetovati, a dvije godine kasnije kupuju 9 karata broda Istok II. Što ne čudi jer posao ide odlično, a konobe kuća u Nečujmu pune su poljoprivrednih prinosa s njihovih imanja koja su obrađivali (vino, ulje, smokve, rogači, naranče, limuni, prošek, rakija, itd). U Nečujmu kod njih ljetuju i rodbina i prijatelji i znanci te uz besplatan stan i hranu imaju i besplatan lov i ribolov²⁴. Godine 1938. arhitekt Bilinić koji radi kod našeg glasovitog kipara Ivana Meštrovića²⁵, prema želji ing. Marina i njegove supruge Marije napravio je nacrt za novi oltar crkve sv. Stjepana u Grohotama. Kameno raspelo koje je poklonila gospođa Marija, a izradio 1935. hrvatski akademski kipar i slikar Rudolf Švagel Lešić, namijenjeno je za novo groblje Dočine²⁶, a postavljeno u

²² Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 39-2015. Krešimir Galović: Ulica Antuna Bauera u Zagrebu-urbanističko-arhitektonski razvoj od srednjovjekovnog puta do moderne ulice.

²³ Slobodna Dalmacija od 24.06.1970.

²⁴ Baščina broj 15/16, urednik Dinko Sule, Grohote, 2008.

²⁵ Nada, župska smotra župe Sv. Stjepana, Grohote, Zavičajna knjižnica u sklopu Gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

Radi se o arhitektu Haroldu Biliniću (1894.-1984.) koji je surađivao sa Ivanom Meštrovićem. Ivan Meštrović se učio u klesarskoj radionici njegovog oca Pavla i njegove majke Regine, rođene Vecchietti, kćeri Emila Vecchietija koji je zajedno sa prof. Antom Bezićem izrađivao nacрте za brojne arhitektonske i klesarske radove. Izvor: Hrvatski biografski leksikon.

²⁶ Nada, župska smotra župe Sv. Stjepana, Grohote, Zavičajna knjižnica u sklopu Gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

atriju crkve sv. Stjepana²⁷. Kapetan na brodu *Istok II* prije početka II. svjetskog rata, točnije 1938. godine, bio je Petar Brodarić, pok. Andrije. Onda se dogodio rat, a sudbina ing. Marina Bezića nije mi poznata.

Marin Blagaić zvan Kacola, vjerojatno je krivo upisan u ovom upisniku kao Marin p. Vicka, no zapravo se radi o Marinu p. Marina, rođenom 1887. godine. Dinko Sule u *Baščini* broj 22 navodi Antona Blagaića, zvanog Kacola kao jednog od suvlasnika *Istoka II*. Anton je bio Marinov sin. Drugi Marinov sin, Berislav, 1940. godine kao dvadesetogodišnjak već je kapetan na *Istoku II*. Nažalost ovaj pomorski kapetan rano je preminuo u dobi od 49 godina dok mu je otac, Marin, još bio živ. Marin je također bio suvlasnik jedne četvrtine motornog trabakula *Vardar*. Marin se ne spominje u kupoprodajnom ugovoru pa je nejasno je li kasnije otkupio preostalih osam karata broda ili je u trenutku sklapanja navedenog ugovora već bio vlasnik osam karata ili je otkupio suvlasnički dio od braće Bezić.

Luka (Josip) Buktenica, pok. Petra (1883.-1945.) jedan od suvlasnika *Istoka II*. Njegov dio prema ugovoru je iznosio četiri ipo karata te je bio zastupatelj

Luka (Josip) Buktenica pok. Petra. Obiteljska arhiva Nikola Buktenica.

²⁷ Otok Šolta, monografija, Miro A. Mihovilović i suradnici, Zagreb, 1990.

tvrtke *Luka Buktenica i drugovi* iz Grohota, upisane u registar trgovačkog suda u Splitu²⁸. 1937. godine Luka je upravitelj Bratovštine sv. Stjepana u Grohotama.

Ugl.
Kr. Ograišom kao Trgovačkom sudu Odio IV
u Splitu

Predsjedatelji:

1. Luka Buktenica pok. Petra
2. Luka Garbin Marinov
3. Šimun Ruić pok. Ivana
4. Marin Bezić pok. Josipa
5. Ante Bezić pok. Josipa

F R E D L O G

za upis njihove firme u
trgovački registar

Molimo da bude izdan i izvršen sljedeći

Z A K L J U Č A K

Naziv tvrtke: Luka Buktenica i drugovi - Grohote (Šolta)

Sjedište u: Grohote (Šolta)

Predmet poslovanja: Prevoz robe sa vlastitim brodom, eventualno i putnika

Forma društva: Javno trgovačko društvo

Drugovi: Luka Buktenica pok. Petra, Luka Garbin Marinov, Šimun Ruić pok. Ivana, Marin i Ante Bezić pok. Josipa, svi iz Grohote (Šolta)

Zastupanje i potpisivanje za tvrtku: vršite će sam Luka Buktenica pok. Petra, koji će ispod tiskanog, pisanog ili stampiljom udarenog naziva tvrtke staviti svoj potpis ovako:
Luka Buktenica

Dan upisa: U tu svrhu prilažemo uverenje Poreske Uprave u Splitu Br. 1151 I/34. od 11.V.1934. i din. 300.- (tristo) predujma za trošak oglašenja.-

U Splitu, dne 11. maja 1934.
Luka Buktenica i drugovi
Grohote (Šolta)
1. prilog

Marin Ruić
Luka Buktenica
Šimun Ruić

Predlog za upis tvrtke Luka Buktenica i drugovi. Obiteljska arhiva, Nikola Buktenica.

²⁸Jadranski dnevnik od 18.07.1934.

Šimun (Mate) Ruić (1872.-1946.), pok. Ivana bio je suvlasnik svega pola karata, a vođa palube na brodu bio je njegov sin Ante (1906.-1980.). Antina kći Zorka, udala se također u brodarsku obitelj Parunov, za Marina Parunova. Zorka i brat joj Ante sjećaju se da je njihov otac bio jedan od zapovjednika *Istoka II*. Veliki dio ove obitelji emigrirao je u SAD. Šimun i njegov brat Fabijan oženili su dvije sestre, Andrijanu i Ivanu Elezović.

Luka Garbin, pok. Marina bio je suvlasnik dva karata. Njegov otac Marin također je emigrirao u SAD 1904. godine. Njegova prva supruga Cecilija, rođena Jakovčević (1851.-1894.), umrla je od upale bubrega²⁹ kada je Luka imao pet godina, iscrpljena s jedanaest trudnoća od kojih je jedna bila blizanačka. Oba blizanca su umrla kao još troje djece, uglavnom od slabosti. Lukin otac se, sa šestoro djece od kojih je najmlađe imalo jedva godinu dana, ženi se ponovo Anticom Orlović (1857.-?) iz Grohota, udovicom Marina Cecić Karuzića (djed vlasnika *Nade-Dule*, opisane pod brojem 23, Marina Cecić Karuzića zvanog Mare) koja svoja dva sina iz prvog braka ostavlja na brigu sedamdesetogodišnjoj svekri³⁰, također Antici kojoj je u tom trenu od njenih dvanaestoro djece živa samo neudana kći Marija. Antica Orlović drugom mužu do 1900. godine rađa još troje djece, a pamte je kao prvu šoltansku *pošcerušu*³¹. Stoga ne čudi da je Marin u dobi od pedeset godina, s 15 dolara u džepu, emigrirao u SAD da prehrani obitelj³². Luka je nakon II. svjetskog rata, točnije 1949. bio ukrcan kao vatrogasac na *SS North Haven*³³ koji je pristao u njujoršku luku gdje Luka odmah traži dozvolu za stalni boravak. Iste godine podnosi molbu za američko državljanstvo (Petition for naturalization) iz koje saznajemo da se 1919. u Grohotama oženio Marijom Remetin (1901.-?) te da imaju troje djece Natalinu (1920.-?), Marina (1922.-?) i Stanka (1924.-?). Također saznajemo da ima

²⁹ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-XK1S?i=264&wc=9R2W-2JW%3A391644801%2C392176801%2C954404201&cc=2040054>

³⁰ Podatak dala Lucija Mihotović iz Donjeg Sela, praunuka Antice Orlović.

³¹ Podatak dala Lucija Mihotović iz Donjeg Sela, praunuka Antice Orlović.

³² New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-L1X9-HTV?i=848&cc=1368704&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AJF13-SMZ>

³³ New York, New York Passenger and Crew Lists, 1909, 1925-1957, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G94V-TVLZ?i=443&cc=1923888&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AQVPZ-FPS6>

tetovažu na obje ruke³⁴ te da je po zanimanju soboslikar (painter). Državljanin SAD-a postaje 1959³⁵.

Istok II kupljen je od kapetana Eugena Matkovića (1884.-1946.), rođenog u Malom Lošinj, najvećeg privatnog brodovlasnika u Jugoslaviji prije II. svjetskog rata te vlasnika broderskog poduzeća. Inače kapetan Matković, koji je 1937. kupio i splitski hotel *Park* na Bačvicama, je djed našeg sumještanina iz Rogачa, umirovljenog profesora engleskog, njemačkog i talijanskog jezika, Pietra Polića, koji se još uvijek bori za povrat djedove imovine³⁶. Pretpostavljam da je kapetan Matković nakon prodaje svojih 16 karata (udjela) broda *Istok II* ostao vlasnikom preostalih 8 karata jer nisam došla do podatka tko je njihov vlasnik. *Istok II* je inače prvi brod s kojim je kapetan Matković započeo rad utemeljivši u Splitu 1923. godine brodersko poduzeće *Eugen Matković*³⁷. Četiri godine kasnije ing. Marin Bezić, koji tada još živi u Zagrebu na adresi Peščenica V-52d, daje oglas u tadašnje glasilo *Novo doba* da kupuje brod od 2-3 vagona, a prednost daje brodu sa uređajem za vađenje pijeska iz mora i eventualno s motorom³⁸. Nakon što je ing. Bezić došao u Split jer je poslovno bio vezan za mnoge projekte u Dalmaciji, između ostalih i gradnju nove zgrade šibenske gimnazije³⁹, kupio je s drugovima *Istok II*.

Inače kapetan Matković bio je predsjednik, a Špiro Bezić, šoltanski brodar iz Stomorske, potpredsjednik *Saveza jugoslavenskih brodovlasnika male obalne plovidbe*⁴⁰ te je razumljivo da su naši šoltanski brodari uvijek bili odlično informirani o svemu što se ticalo male obalne plovidbe tog vremena.

Kapetan Eugen Matković i jedan od njegovih brodova. Kapetan Matković imao je u početku, prije nego je kupio parobrode, dva jedrenjaka, *Istok II* i *Sv. Nikola*. Pošto je *Istok II* imao dva jarbola vjerojatno je na fotografiji *Sv. Nikola*. Arhiva gospodina Pietra Polića.

Sudbina kapetana Matkovića je veoma tužna. Početkom II. svjetskog rata bio je u vrhu tadašnjeg jadranskog brodarstva, da bi u iduće nepune dvije godine ostao bez svih svojih brodova, dok je kao neprijatelj fašizma boravio u talijanskom zatvoru. Po završetku rata umro je od tuge za svojim brodovima⁴¹.

Strana 3.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Dugina	Mjere		Bruto i neto tonaza	Mjesto i dat. gradnje	Luka pripadnosti	VLASNICI	
		Širina	Višina				Prezime, početno slovo oćevog imena, ime (označiv zastupnika; odgrae vlasnika)	M. i rođanja
"Istok II" logi motor	19 00	5 50	5 50					
"Grušić II"								

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe.
Foto: Nataša Blagaić, 2020.

³⁴ New Jersey Naturalization Records, 1796-1991 ,<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSPZ-GSZ2-7?cc=2649169&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AQPQD-FMYC>

³⁵ New Jersey Naturalization Records, 1796-1991 ,<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSPZ-GSZQ-X?cc=2649169&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AQPQD-FMY8>

³⁶ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/djedovina-na-bacvicama-polici-vratite-nam-park-ili-platite-10-milijuna-eura-110873>

³⁷ Novo doba od 04.01.1936.

³⁸ Novo doba od 02.05.1928.

³⁹ Novo doba od 10.05.1937

⁴⁰ Novo doba od 27.04.1935.

⁴¹ Crni lipanj Eugena Matkovića, časopis *More* od 01.08.2014., piše Marijan Žuvić.

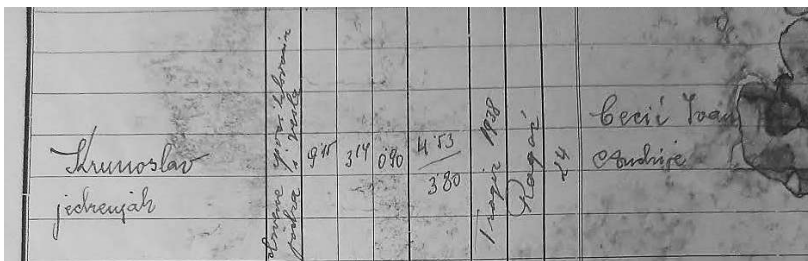
4. Jedrenjak *KRUNOSLAV*

Vlasnik: Cecić Ivan, pok. Andrije iz Grohota, 24/24.

Zapovjednik: Gvozdrenović Šimun iz Grohota.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1938.

9,15 x 3,14 x 0,90, jedrenjak od drva, pokreću ga jedra i vesla, nosivosti 4,53/3,80 t. Brod je u Malu obalnu plovidbu prešao iz registra ribarica (oznaka 1911 S) ima jednog člana posade. Datum upisa je nečitak, godina je 1947., a broj upisnog lista 345.

Upisnik:Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Fotografija vlasnika Ivana Cecića, pok. Andrije u vrijeme dok je bio načelnik općine Šolta, Danica, 1927.

Prema podacima iz *Predbilježbe ribarskih lađa luke Rogač*, Krunoslav je kupljen kao novogradnja u Trogiru, 1939. godine, za Ribarsku zadrugu s.o.j. iz Grohota. Izradio ga je brodograditelj Nikola Ruso⁴² koji je duplikat svjedodžbe o gradnji, ovjeren od Lučke kapetanije II. reda Trogir, pod brojem 603/39, izdao u Trogiru, 22.04.1939. Krunoslav je služio za obrtni ribolov, a odlukom Lučke kapetanije I. reda Split, broj 12587/39 od 19.09.1939. na njega je postavljen motor tipa *Radi* s jednim cilindrom, na naftu, 12-15 KS, potrošnje 5kg nafte i 0,25kg mazivog ulja na sat. Rezerva nafte 200kg, a mazivog ulja 20kg. Brzina 6 Nm na sat.

Krunoslav je iz *Predbilježbe ribarskih lađa* prešao u M.O.P. (Malu obalnu plovidbu) kao vlasništvo Cecić Ivana, pok. Andrije (1893.-1985.), rođenog u Grohotama, nastanjenog u Srednjem Selu iako je već u *Predbilježbi ribarskih lađa*, Ivan Cecić upisan kao vlasnik, a Ribarska zadruga s.o.j. prekrizižena. Spomenuta zadruga imala je prije II. svjetskog rata više brodova za obrtni ribolov, a zastupatelj Zadruga bio je Ivan Cecić. Tijekom II. svjetskog rata zadruga je propala, a većinu brodova Ivan Cecić(Bile) je otkupio i nastavio se baviti obrtnim ribolovom nakon rata. Pedesetih godina prošlog stoljeća zbog velikih poreza koje nije mogao platiti ostaje bez brodova koji su mu oduzeti i dati na upotrebu Seljačkoj radnoj zadrugi iz Grohota koja je propala. Ivan Cecić se sa svojim problemom obratio tadašnjem predsjedniku Jugoslavije, Titu, te je uspio smanjiti porez, platiti ga, nešto brodova mu je vraćeno, a neke je morao otkupiti nazad na javnim dražbama⁴³. Brod je dobio ime po vlasnikovom sinu Krunoslavu (1923.-2003.), koji je bio upravitelj stroja baš kao i brat mu, Tomislav (?), a preostala dva brata, Ante (1931.-2006.) i Dragan (1943.-), bili su kapetani duge plovidbe. Svi su *navigavali* uglavnom na stranim kompanijama. Bilina kći Jasna, udala se za kapetana duge plovidbe, a kapetan duge plovidbe je i njen sin Ivo.

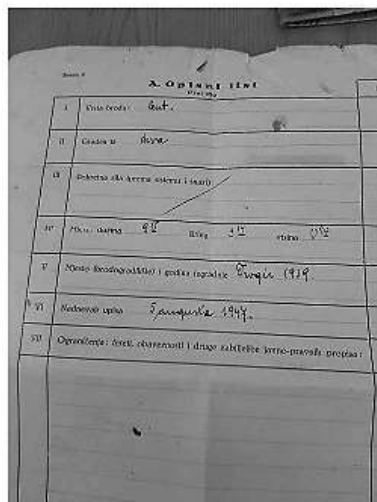
1958. godine *Krunoslav* je prodan u Komižu, tada sedamdeset-dvogodišnjem Stanojević Boži, pok. Ante, poznatom komiškom ribaru starije generacije pa *Krunoslav* 1961. prelazi u očevidnik ribarskih čamaca Lučke kapetanije Hvar s registarskim brojem 37-HV. Luka pripadnosti je Komiža.

U brodograđevnoj zanatskoj radnji *Greben* iz Komiže *Krunoslavu* je postavljen novi motor marke *Deutz diesel*, paljenje ručno, dva cilindra, broj okretaja 1200, 22 KS, na naftu, potrošnja 4,5kg nafte na sat i 0,20kg maziva.

⁴² <http://tragurium.blogspot.com/2015/08/skver-russo.html>. Škver Nikole Rusa, Ivanova (1891.-1968.) iz poznate, trogirске, brodograditeljske obitelji nalazio se na Čiovu.

⁴³ Podatke dala kći pok.Cecić Ivana, gospođa Jasna Pavišić kojoj se najljepše zahvaljujem.

Osim motora pokretna sila i dalje su i vesla i jedra⁴⁴. U Lučkoj ispostavi Hvar ne nalazimo *Krunoslava* pod gore navedenim registarskim brojem, tako da mi je njegova sudbina nepoznata.

5. Pelig na jedra SVETI ANTON (San Antonio)

Vlasnik i zapovjednik broda: Kalebić Svetin, pok. Vicka iz Donjeg Sela, 24/24

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1884.

12,30 x 4,44 x 1,50; 13,50/10,27 t, broj posade 2. Brod je stečen temeljem kupoprodajne pogodbe ovjerovljene u potpisu od Kr.Kot.Suda u Splitu od 11.02.1930, br.89/30. Datum prvog upisa je 16.04.1930. a drugog 15.10.1948. (što znači da je brod preživio rat). Broj upisnog lista je 269. Godine 1948. temeljem kupoprodajnog ugovora sklopljenog u Splitu 15.08.1948. ovjerovljenog u potpisu od Kot.Suda (Kotarski sud) u Splitu 21.09.1948. pod br.6893/48, struktura vlasništva se mijenja te su vlasnici u jednakim dijelovima, svaki po 8 karata, Kalebić Svetin p. Vicka, Begović Dominko, Ivanov i Blagaić Mate, Josipov. Zastupatelj im je Begović.

Strana 4. -

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Okovanje i obloga, vrstina alata, kojeg se služe	Mjere			Bruto i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Karati	VLASNICI			
		Duljina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo oćevog imena, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	Mjesto rođenja	prebivalište	pristup
"Sv. Anton" prijeg jedra	10.8.1884	12,30	4,44	1,50	13,50	10,27	Trogir	24	Kalebić Svetin	Trogir	8	
					1028				Begović Dominko		8	
					20				Blagaić Mate		8	

Upisnik:Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto:Nataša Blagaić, 2020.

⁴⁴ Rješenje Lučke kapetanije Hvar, broj 02-88/4-1961 od 30.05.1961.

Josip Purčić iz Srednjeg Sela, kazuje mi da je brod bio potopljen za vrijeme II. svjetskog rata u uvali Šešula pored Maslinice, jer nije imao motor pa su ga partizani ostavili. Nakon rata je izvađen, obnovljen te na koncu prodan u Stomorsku.

Sveti Anton je uklesan na nadgrobnom spomeniku obitelji Kalebić na mjesnom groblju pored crkve Sv. Martina u Donjem Selu, a rad je mještanina, Filipa Dobroševića⁴⁵.
Foto: Nataša Blagaić, 2020.

⁴⁵ Filip Dobrošević je na žalost u trenutku uređivanja teksta preminuo.

Svetin Kalebić je zapravo sin pok. Ivana, ali kao dijete od četiri godine ostaje siročić. Iste godine, 1848., umiru mu otac, majka i baka po ocu. Djed po ocu, kao i djed i baka po majci, umrli su prije njegovog rođenja. Stariji brat Marin ima tek petnaest godina, sestra Marta deset te sestra Franka šest. Kako je u to vrijeme bio običaj da krsni kum preuzima brigu o djetetu ako ono ostane bez roditelja, tako je vjerojatno Svetinov krsni kum Vicko Blagaić, Ivanov⁴⁶ preuzeo brigu o njemu pa je Svetin zabilježen kao Svetin pok. Vicka u upisniku. Svetin se prema kazivanju svog praunuka, kapetana Andre Kalebića kasno oženio, u svojim šezdesetima, Anticom Radman iz Maslinice, u 65. godini postaje otac Miljenku, dok je prema *Upisniku ukrcajima i iskrcajima mornara* u svojim devedesetima još uvijek zapovijedao *Sv. Antunom*.

Desno: Svetin Kalebić (1844.-?) te lijevo njegov sin Miljenko Kalebić (1909.-1980.) Arhiva kapetana Andre Kalebića pok. Vicenca.

⁴⁶ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-FCHM?i=19&wc=9R24-PTB%3A391644801%2C392053501%2C392053601&cc=204005e>

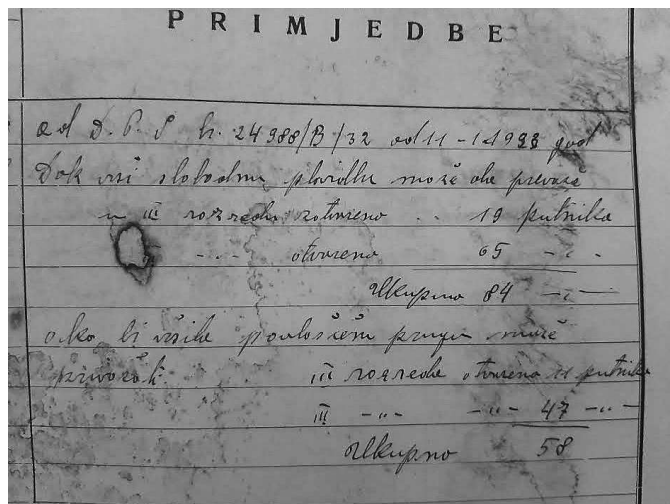
6. Kuter na motor DUPIN (Delfino)

Vlasnici: Ruić Vicko, Baltazarov 12/24, Brodarić Anton, Andrijin 3/24, Brodarić Ivan, Adrijin 3/24, Brodarić Petar, Andrijin 3/24 i Brodarić Josip, Andrijin, 3/24, svi iz Grohota.

Zapovjednik: Brodarić Ivan, Andrijin iz Grohota.

Mjesto i godina gradnje: Korčula, 1924.

14,50 x 4,40 x 2,10; 28,080/14,042 t, broj posade 2. Vlasništvo stečeno temeljem izjave Vicka Gvozdrenovića, Buenos Aires od 16.12.1930., ovjerovljena u potpisu istog od Kr. Poslanstva u inozemstvu po brojem 4897 te kupoprodaje, Split, 06.07.1931. pod brojem 4427 u spisima javnog bilježnika Kargotić Luje u Splitu, zatim očitovanja pod rednim brojem 9/35 od 01.03.1935 od javnog bilježnika Polić Tome sa sjedištem u Splitu, L.K.broj:1992/35. Datum upisa je 27.03.1929. Broj upisnog lista 148. U rubrici primjedbe piše da dok Dupin vrši slobodnu plovidbu može da preveze 19 putnika u III razredu zatvoreno i 65 putnika u III razredu otvoreno. Ukupno 84 putnika. Ako bi vršio povlaštenu prugu može prevesti III razreda otvoreno 11 putnika i III razreda otvoreno 47 putnika, ukupno 58. Posl.br.908/33, Split 18.12.1933. Do promjene dolazi i 1941.(Vedi No.546/41), ali ne piše o kakvoj se promjeni radi, vjerojatno o talijanskoj evidenciji svih šoltanskih brodova u svrhu izdavanja dozvola za putovanje te ograničavanja kretanja u vrijeme talijanske okupacije.

Vicko Ruić (1896.-1972.), vlasnik polovice *Dupina*, bio je u Americi ili Argentini, gdje je kladeći se na konje zaradio novac, koji je na povratku u domovinu uložio u kuću te s braćom Brodarić kupio brod s motorom, *Dupin*. Tada je dobio nadimak Šofer⁴⁷. Vjerojatno se ipak radilo o Argentini, ako uzmemo u obzir da je vlasništvo nad *Dupinom* između ostalog stečeno i temeljem izjave Vicka Gvozdrenovića u Buenos Airesu, glavnom gradu te zemlje. Vicko Gvozdrenović, Marinov, je u SAD došao 1912. kao sedamnaestogodišnji poljoprivredni radnik, a put ga je iz New Yorka, gdje je stigao parobrodom *SS Ivernia* iz Trsta, vjerojatno odveo dalje jer ga ne nalazim u američkim povijesnim zapisima⁴⁸. Nažalost sva dokumentacija vezana za ovaj brod je izgorjela.

Na *Dupinu* je, uz braću Brodarić, 1929. godine kao mornar bio ukrcaj Fabijan Ruić, Baldov (Baltazarov) provedši na *Dupinu* devet godina. Upravo je *Dupin* na Šoltu dovezao prvi automobil 1938. godine⁴⁹. 1941. iskrcao se s *Dupina* Ante Ruić, pok. Mate. *Dupin* je tijekom II. svjetskog rata sudjelovao u raznim akcijama od prijevoza materijalne pomoći partizanima na samom početku rata do raznih noćnih zadataka, jer danju se nije moglo ploviti, kroz čitav rat.

1943. godine, kao član posade na *Dupinu* nalazio se Ivan Ruić, Vickov, kada je u Palmižani (Hvar), brod bio prilično oštećen u avionskom napadu. Za takve situacije uvijek je bio spreman brodograditelj koji bi bio doveden na lice mjesta da zakrpi drvenim čepovima oštećene brodove⁵⁰.

1944., zapovjednik *Dupina* bio je Petar Brodarić, Andrijin. S njim su kao posada bili Nikola Ruić – Rigulo, kao motorista i Andro Brodarić. Uspjeli su prevesti 13 teških ranjenika iz uvale Šešula (Šolta) do Visa, u noći kada su vođene teške borbe s neprijateljem i kada je potopljen bolnički brod *Marin II*, pun ranjenika iz borbi na Šolti⁵¹.

Braća Brodarić, vrsni pomorci, sinovi starog morskog vuka Andrije, izmjenjivali su se u zapovijedanju *Dupinom*. Petar Brodarić je prije početka rata zapovijedao i motornim jedrenjakom *Istok II* te obiteljskim jedrenjakom

⁴⁷ Baščina broj 22, urednik Dinko Sule, Grohote, 2013.

⁴⁸ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924 <https://www.familysearch.org/search/record/results?q.givenName=vincenzo&q.surname=gvozdenovi%C4%87&q.birthLikePlace=1894&count=20&offset=0&m.defaultFacets=on&m.queryRequireDefault=on&m.facetNestCollectionInCategory=on>

⁴⁹ Novo doba od 20.07.1938.

⁵⁰ Šolta u NOB-i i socijalističkoj izgradnji, grupa autora, prosinac 1972.

⁵¹ Šolta u NOB-i i socijalističkoj izgradnji, grupa autora, prosinac 1972.

Sveti Nikola kojim je zapovijedao i njegov brat Ivan, a kao mornar je bio ukrcan njihov brat Josip. Četvrti brat, Ante zapovijedao je također obiteljskim jedrenjakom *Ljubimir*, na kojem je kao mornar bio ukrcan njegov sin Dušan. Nakon rata Dušan je svoje umijeće i strast prema jedrenju, stečeno na obiteljskim jedrenjacima unio u Pomorsko brodarsko društvo *Mornar* iz Splita, čiji je bio član pa je tako krajem listopada 1950. godine, po olujnom jugu, kao član posade jedrilice *Danica* s ostalim drugovima iz posade, pobijedio na Viškoj regati u kategoriji teških krstaša⁵². Tadašnja dnevna novina, *Slobodna Dalmacija*, piše da je oluja kroz koju su prošli krstaši na Viškoj regati samo baždarila visoku kvalitetu našeg mornarskog i kormilarskog kadra. Za napomenuti je da je član posade *Danice* bio još jedan Šoltanin, Vicko Vidan.

Prema kazivanju Veljka Brodarića,⁵³ pok. Petra, njegov djed Andrija Brodarić, je bio poznati trabakulant na Mediteranu, a imao je i *veler* odnosno potvrdu da zna napraviti jedra, koja na žalost nije sačuvana. Andrija je sin Luke Prvinića Brodarića i njegove druge žene, Splićanke Jelene Šilović, koji se prilikom rođenja Andrijinog mlađeg brata Josipa, već 1863. spominju kao pomorska obitelj. Ovo prezime Prvinić Brodarić, obzirom da je Andrija iz roda Brodarić III koji porijeklo vuče iz roda Aras, malo čudi, jer rod Brodarić II vuče podrijetlo iz roda Prvinić od Antuna Prvinića reč. Pećar/Dvornikov (1687.-1761.),⁵⁴ koji je brodom prevozio vapno sa Šolte na Brač za gradnju supetarske crkve početkom 18.st.⁵⁵ No tako je Luka zapisan u crkvenim maticama prilikom vjenčanja 1852., a Andrija prilikom rođenja 1859.

Dupin prije rata održava redovitu prugu Rogač-Split pa je tako motornom plovidbom *Dupin Šolta Rogač* u trećem tromjesečju 1935. godine prevezeno u Split 866 putnika.⁵⁶

Dupin nakon rata održava ponovo redovitu prugu Rogač-Split-Rogač te u srpnju 1946. uslijed jake bure i poremećenog saobraćaja, ne stiže sa Šolte u Split⁵⁷. U tijeku poslijeratne izgradnje prevozi po potrebi i vapno te je čest gost zadarske luke što nije promaklo jednom zadarskom fotografu. Fotografiju je u zgradi zadarske općine uočio gospodin Pavao Bezić⁵⁸.

⁵² *Slobodna Dalmacija* od 01.11.1950.

⁵³ Veljko Brodarić (1934.-2012.) je u trenutku pripreme ovog teksta preminuo. Neka mu je laka zemlja i mimo nebesko more.

⁵⁴ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

⁵⁵ *Baščina* broj 27, urednik Dinko Sule, Grohote, 2019.

⁵⁶ *Jadranski dnevnik* od 25.10.1935.

⁵⁷ *Slobodna Dalmacija* od 12.07.1946.

⁵⁸ *Baščina* broj 25, urednik Dinko Sule, Grohote, 2016.

Vicko Ruić je *Dupina*, kao brod u vrlo dobrom stanju, nosivosti 40t i motorom HMG 24 KS, na prodaju stavio 1954⁵⁹. Prodan je Dinku Vidanu zvanom Meme iz Stomorske, a od njega ga je otkupio Ruzarij Cecić (1923.-1994.) iz Rogača, koji je njim vozio šezdesetih godina prošlog stoljeća prugu Bol-Rogač-Trogir i obrnuto, za potrebe gostiju hotela *Zlatni rat*. 1968. prodan je u Omiš, a potom je neko vrijeme vozio turiste po Istri⁶⁰. Daljnja sudbina je nepoznata.

Polazak *Dupina* iz luke Bol 27.08.1968. Arhiva obitelji Petković.

Dupin u Trogiru 27.08.1968. Arhiva obitelji Petković.

⁵⁹ *Slobodna Dalmacija* od 08.01.1954.

⁶⁰ Podatke dala Jasminka Petković, kći Ruzarija Cecića.

Zapovjednik *Dupina* Ruzarijo Cecić, 27.08.1968. Arhiva obitelji Petković.

Sekcija boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ, Pregled pomoćnih (transportnih) brodova IV POS-a, Prilog XIV, bilježi ga kao pomoćni brod. Mjere koje su tamo upisane se malo razlikuju od ovih iz upisnika, također se razlikuje i godina gradnje pa radi potpunije informacije prilažem fotografiju iz upisnika.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Ovo vanje i obloge, prokretna sila, konjske sile	Mjere			Bruto i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka prikladnosti	Kursi	Prezime oca (označiv za)
		Dužina	Širina	Visina					
" <i>Dupina</i> " kuter na motoru " <i>Delfino</i> " m.v.	14. 50 14. 50 14. 50	40 40 40	2. 10 2. 10 2. 10	28.000 11.042		1924		12 3	Ruzarić Cecić

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Sidro kao uspomena na *Dupina* u dvoru obitelji Veljka Brodarića. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Slika *Dupina*, nepoznatog autora, krasi zid u dnevnom boravku obitelji Veljka Brodarića. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

7. Kuter na jedra *RADNIK* (Lavoratore)

Vlasnici: Cević Levanto Andrija, pok. Ante, 12/24 i Cević Tereza, žena Josipa, 12/24, oboje iz Grohota.

Zapovjednik: Cević Levanto Andrija, pok. Ante iz Grohota.

Mjesto i godina gradnje: Mali Lošinj, 1921.

11,45 x 3,40 x 1,25; 12/8t, drveni, ž.č. bez obloge, broj posade 1. Vlasništvo temeljem zapisnika dražbe br.230/32 od 15.02.1932. Kr.Kot.suda u Splitu te na temelju izjave Split, 16.02.1932. ovjerovljene po sudu Split br.99/32, posl. broj:1932/32. Zastupatelj je Cević Levanto Andrija, pok. Ante. Datum upisa je 19.02.1932. Broj upisnika 52. U rubriku Primjedbe upisano je : Na dražbi iz Lonsega (najvjerojatnije osiguravajuća kuća iz tog razdoblja) te: V.No.546/41. Također se kao vlasnik navodi Gospodarstvena zadruga „Grohote“, ali ne piše s kojim datumom je došlo do ove promjene.

Vlasnik Andrija Cević iz grane Levanto te Tereza Cević, vjerojatno žena njegovog brata Josipa prodaju brod Zadrugi iz Grohota. Prema pričanju Josipa Purčića (1934.-) iz Srednjeg Sela, prodan je da bi dobio motor. Naime zadruga je dobila dva motora, a među vlasnicima nekoliko jedrenjaka u Rogaču je postojalo svojevrсно natjecanje koji će brod prvi ugraditi motor pa ga Levanto prodaje Zadrugi i to na rate - sto mjeseci po 1000 dinara, a ugrađen mu je i motor. Zadruga mu mijenja ime u *Grohote* iako ga Šoltani i dalje zovu *Radnik*. Na njemu se, 1962. godine blizu *glave* od Čiova rodio i Ante Ruić, nekadašnji načelnik općine Šolta. 1964. Josip Purčić je *motorista* na *Radniku* (*Grohotama*), zapovjednik je Srećko Cević, zvan Forte (1896.-1983.), a Nikola Ruić, zvan Rigulo iz Rogača je također *motorista*. 1965. *Radniku* je postavljen motor *Torpedo* od 60 Ks pa mu je brzina bila 18 Nm. Posljednji zapovjednik *Radnika* bio je Ivo Cević (Karmin), pok. Mladina. Sin Andrije Cevića, Vladimir, iz grane Levantovi bio je kapetan fregate koji je napisao tekst *Iz života posljednjih obalnih jedrenjaka našeg mora*⁶¹. Zadruga je brod prodala, sudbina nepoznata.

Strana 10.-

Ime, vrst, signalni znak i radio-televrafski zovni znak broda	Diovanje i obloga, broj i vrsta stila, kopije, sila	Mjere			Bruto i neto tonaža	Mjesto i doba gradnje	Lada pripadnosti	VLASNICI					
		Duljina	Širina	Visina				Prezime, početna slova očevo ime, ime (osrednjiv zastupnika udruge vlasnika)	Mjesto rođenja	prebivališta	pripadnosti		
<i>"Radnik"</i>													
<i>"kuter na jedra"</i>													
<i>"Lavoratore" c.s.</i>													

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

⁶¹ Znanstveni časopis za more i pomorstvo *Naše more*, Supplementum, Bibliografija 1970-2004.

Mj Grohote, bivši Radnik, 1960., Rogač. Iz knjige *Svu smo robu izgorili* Dinka Sule.

8. Pelig na jedra **BOŽIDAR, BOŽJI DAR (Regalo di dio, Dono di dio)**

Vlasnici: Bezić Fabijan, pok. Ante iz Grohota, 12/24 i Sinovčić Nikola, pok. Marina iz Donjeg Sela, 12/24.

Zapovjednik: Sinovčić, Nikola pok. Marina iz Donjeg Sela.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1889.

10,49 x 3,69 x 1,37; 11,21/7,71 t, broj posade 2. Zastupatelj je Bezić, Fabijan pok. Ante. Brod stečen temeljem Kupoprodajne pogodbe u Grohotama na Šolti od 25.03.1925. ovjerovljene u potpisu od općine šoltanske od 11.04.1925, posl.br.4608/25. Zatim slijedi Kupoprodaja Split 14.03.1933. ovjerovljena u potpisu kod Kr.Kot. Suda u Splitu pod brojem 99/33 od 02.06.1933. Posl.broj 5479/33 te kupoprodaja od 02.04.1936. ovjerovljena po Sreskom sudu u Splitu br.252/36, posl.broj 5171/36., a nova struktura vlasništva je: Sinovčić Nikola, pok. Marina 12 karata, Bezić Dragutin, Fabijanov 6 karata te Bezić Miljenko, Fabijanov, zastupatelj, 6 karata. Zapovjednik je Bezić Miljenko, Fabijanov.

Datum upisa je 02.06.1933. Broj upisnika 207. Na marginama upisnika stoji opaska da je brod propao, a u rubrici Primjedbe piše Vedi No. 3/42.

Strana 11 -

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Mjesta i godina gradnje	Mjere			Bruto i neto tonaza	Mjesto i godina gradnje	Lica pripadnici	VLASNICI			
		Dužina	Širina	Visina				Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika odruge vlasnika)	Mjesto rođenja	prebivališta	pripadnosti
Božidar "Dono di dio" "Regalo di dio"					11,21			Bezić Fabijan, pok. Ante	Grohota		
								Sinovčić Nikola, pok. Marina	Donje Selo		
								Bezić Miljenko, Fabijanov			

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

U radu *Pomorstvo Šolte* doc. dr. sc. Pere Vidana iz 2011.⁶² piše da je Božidar potopljen u II. svjetskom ratu te da su mu vlasnici bili braća Papićevi, međutim radi se o drugom brodu istog imena, ali većem, braće Ceci Vidoš - zvanih *Popićevi*. Što se tiče sudbine ovog, manjeg Božidara, praunuk Fabijana Bezića, pok. Ante i unuk Miljenka Bezića, Nikola Ceci Karuzić, ispričao mi je da je njegov djed, Miljenko, nakon II. svjetskog rata izvadio Božidara u šibenskoj Mandalini i da je trebao ići u Betinu na škver. Miljenko je dao i novac za obnovu broda jer je nakon rata trebalo nastaviti živjeti i prehraniti obitelj. Međutim škver je nacionaliziran pa je Miljenko ostao i bez broda i bez novaca za koje je, u to doba, mogao sagraditi kuću.

⁶² Aktualni dekan pomorskog fakulteta prof. dr. sc. Pero Vidan, 2011. kada je napisao ovaj rad bio je prodekan Pomorskog fakulteta, porijeklom Šoltanin.

Miljenko Bezić i supruga Marija (Marica), rođena Jakovčević.
Arhiva obitelji Cecić Karuzić.

Vlasnik polovice *Božidara*, Fabijan Bezić (1873.-1955.), je bio praunuk Antuna Bezića, koji je u Grohotama imao najviše djece, njih čak 25, ali s dvije žene. Fabijanov otac, također Antun, je imao sedamnaestero djece, ali s jednom ženom tako da je apsolutna rekorderka Fabijanova majka, Splićanka Nikolina Radmilović. Da mogu, a žao mi je što ne mogu, duboko bih joj se ispričala. Naime pišući u *Baščini* broj 27. tekst o poznavanju života naših starih, pogriješila sam te umjesto Nikoline Radmilović navela njenu nevjestu, Anticu Bezić, Fabijanovu ženu kao ženu Antuna koja je rodila najviše djece na Šolti. Zato mi dozvolite da napišem o Nikolini nekoliko rečenica. Nikolina Marija Radmilović, rođena 01.07.1849. u Velom Varošu od majke Jelene Šilović i oca Frane Radmilovića, koji su prilikom njenog rođenja navedeni kao posjednici⁶³, a prilikom njihovog vjenčanja Jelena je navedena kao posjednica,

⁶³ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7899X-FVSP?i=472&wc=9R24-ZJW%3A391644801%2C392251901%2C392252101&cc=2040054>

a Frane kao pomorac iz posjedničke obitelji⁶⁴. Nikolina se nije udala u rodnom Velom Varošu, kako je to bio običaj u to vrijeme, već u Grohotama. To može značiti da njeni nisu bili za to da im se kći uda na siromašnu Šoltu. Možda se ni ona, da je znala da će roditi sedamnaestero djece, od kojih će desetero izgubiti u dojenačkoj dobi⁶⁵, ne bi na Šoltu udala - da nije bilo ljubavi. A i obitelj Bezić u koju se udala je bila cijenjena obitelj koja je imala i svećenike, i pomorce, i političare, i posjednike, pismene i školovane, ne samo muškarce već i žene. Nikolina će ostati zapamćena kao Splićanka koja je rodila najviše djece na Šolti. Počivala u miru.

Obzirom na porijeklo svoje majke nije ni čudo što je, prema pričanju Nikole Cecić Karuzića, njegov pradjed Fabijan, imao u Splitu kuće u Reičevoj te dućane i ostale nekretnine koje je prodavao te kupovao zemlje na Šolti.

Bio je i općinski načelnik⁶⁶, o njemu piše Dobroslav Elezović u tekstu *Zastave* iz neobjavljenog djela *Svi moji drugovi*⁶⁷, baš kao i braća njegovog djeda Frane (1804.-1893.), Mihovil-Mijo (1803.-1890.) i Barnaba (1820.-1871.)⁶⁸. Njegov otac, Antun (1841.-?) bio je član općinskog upraviteljstva za vrijeme prvog mandata Luke Sinovčića i najintezivnijih pregovora o otkupu Šolte od splitske općine⁶⁹, a aktualni načelnik Šolte je njegov praunuk Nikola.

Lijevo na fotografiji Fabijan Bezić-Bane na krizmi unuku Jozi početkom pedesetih prošlog stoljeća. Arhiva obitelji Kokić.

⁶⁴ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-RYZ9?i=522&wc=9R28-L27%3A391644801%2C392251901%2C392252201&cc=2040054>

⁶⁵ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

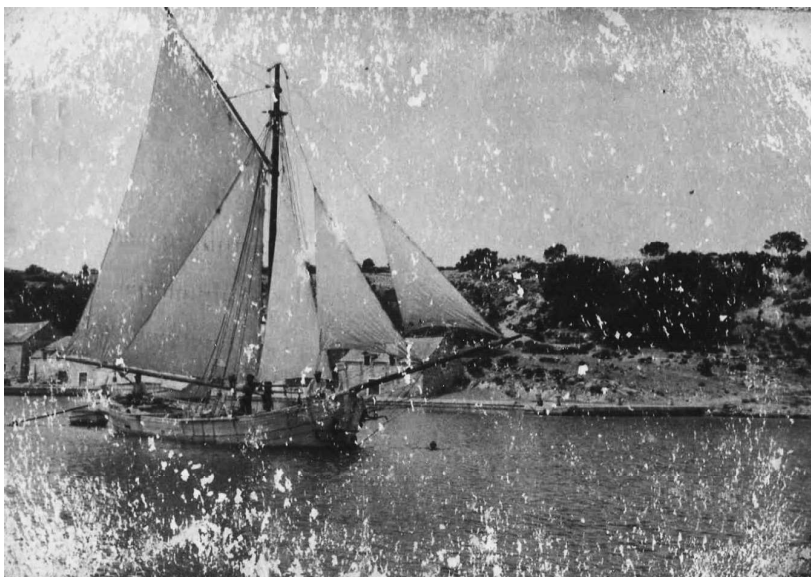
⁶⁶ Novo doba od 11.03.1935.te Jadranski dnevnik od 19.05.1936.

⁶⁷ Baščina broj 3, urednik Dinko Sule, 1993.

⁶⁸ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis, Mladen, Šolta, 2011.

⁶⁹ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis, Mladen, Šolta, 2011.

Braća Cević Vidoš, Popičevići, koji su bili vlasnici većeg *Božidara* i obitelj Fabijana Bezića, zvani Banini bili su i obiteljski povezani. Majka braće Cević Vidoš, Ivana Bezić Ivanica (1859.-1931.), bila je sestra Fabijanovog oca Antuna.

Božidar je razvio jedra i isplovjava iz Rogača 1939.godine s teretom vapna za Trogir. Arhiva obitelji Bezić. Zahvaljujem Miljenku (Miši), praunuku Fabijana Bezića pok. Ante, unuku Miljenka, pomorcu u mirovini. I njegov sin Duje, Fabijanov prapraunuk je također pomorac.

Nikola Sinovčić, pok. Marina mi za sada ostaje nepoznanica jer se ni unuk Fabijana Bezića, također Fabijan, ne sjeća da se Nikola Sinovčić spominjao kao suvlasnik njihovog *Božidara*.

9. Trabakul na jedra i motor, *LJUBOMIR P* (Bacia Pace P)

Vlasnici: Marin Purčić pok. Bože, 8/24, Srećko Purčić pok. Bože, 8/24 te Ruža i Duje Purčić, pok. Bože, 8/24, iz Srednjeg Sela.

Zapovjednik: Purčić, Marin pok. Bože iz Srednjeg Sela.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1893.

8,48 x 4,18 x 1,57, na jedra, 12,24/9 t, izgrađen od željeza bez obloge u Trogiru 1893., broj posade 2. Zastupatelj je bio Purčić, Marin pok.Bože. Zapovjednici Purčić Marin, p.Bože te Purčić Božan, Marinov. Ruža Purčić je prepustila svoj dio Marinu Purčiću, a kad je on umro naslijedio ga je sin Božan. Brod je stečen dosudnicom Kotarskog suda u Splitu A 617/15, A 341/8 i P 146/7 od 19.04.1919. te izjave od 13.09.1916. i 15.12.1916. ovjerene u potpisima od općinskog upraviteljstva u Grohotama i od župskog ureda Srednje Selo. Datum upisa 06.03.1923. Broj upisnog lista 198. U primjedbama piše da je ubilježeno pravo zaloga na korist Kotarske bolesničke blagajne i na teret trabakula Ljubomir P za osiguranje tražbine, kamate i troškova, Kotarski sud u Splitu, posl.br. 3136/20, te da brod ima motor tipa Satima 36 KS, pogon na naftu, troši 8 kg/sat, vozi 6 milja, ima 2 rezervoara za 500 kg nafte.

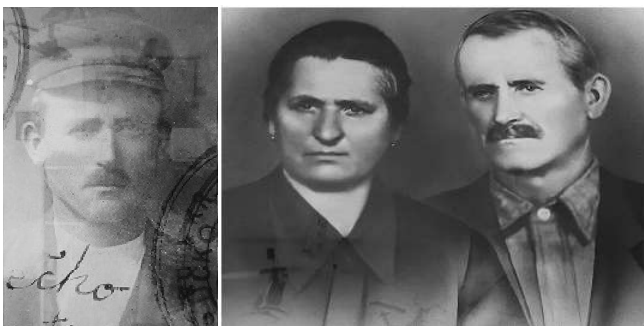
Strana 12

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Oklovanje i obloge, po. kretanja, konjate sile	Mjerc			Bruto i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Kerati	VLASNICI	
		Dužina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	rođen
<i>Bacia Pace P</i>					12,24				<i>M. Marin Purčić p.Bože</i>	
<i>Ljubomir P</i>		8	4	1,57	9				<i>Srećko</i>	
<i>Trabakul na jedra i motor</i>										

Upisnik:Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto:Nataša Blagaić, 2020.

Obitelj Purčić je još od vremena Antuna Purčića (1797.-1877.) imala brodove. Od njegovog prapraunuka Josipa (r.1934.), zvanog Veli Jože zbog snage i markantnog stasa, saznala sam da su sredinom 19. stoljeća imali braceru

nosivosti 120 *kvintali*⁷⁰ koja je mogla ukrcati 100 *tolitri*⁷¹ vina koje je sa Šolte prevozila sve do Venecije. Purtići bi ukrcali vino od suseljana, čekali povoljan južni vjetar za dojedrit do Kopra u Istri, tamo bi čekali da zapuše bura i čim bi malo oslabila pustili bi se preko kanala do Venecije gdje bi prodali vino i kupili pšenicu. Na isti način, čekajući povoljan vjetar, vraćali bi se u Rogač. Seljane bi za vino isplatili ili u novcu ili u pšenici. Trgovalo se dosta i s Rijekom gdje su se kupovale bačve za vino i drvena građa. Antun je oženio Rozu (Ružu) Mihić po kojoj je obiteljski nadimak Mihini, jer je Anton u Mihića došao za zeta. Kompletanu drvenu građu za Mihinu kuću koju su sagradili nakon rođenja sinova, 1875. godine, doveli su tom malom bracerom, nažalost nepoznata imena, iz Rijeke. A grede i daske od podova su još uvijek dobre. 1893. godine grade novi brod *Ljubimir P* koji je mogao ukrcat 200 *kvintali* tereta, odnosno 180 *tolitri* vina. Vino su za Rijeku prevozili njime sve do I. svjetskog rata. *Ljubimir* je imao dva jarbola, dva jedra, demez i randu i dva floka⁷². Nakon I. svjetskog rata počelo se prevoziti vapno. U to vrijeme šoltanski brodari koji su se bavili prijevozom vapna osnovali su zadrugu čiji predsjednik je bio Felicijo (Srećko) Purtić (1888.-1982.), Antunov praunuk, koji je nakon smrti djeda Luke i rano preminulog oca Božana, preuzeo brigu o obitelji i brodu, a vapno su sa Šolte vozili od Omiša do Zadra, uključujući i otoke.

Felicijo (Srećko) Purtić (slika lijevo)

Felicijo (Srećko) Purtić sa suprugom Rozom Lucom, rođenom Klarić, kćerkom Klementa i Ivanice, rođene Buktenica. Obje fotografije nalaze se u arhivi obitelji Josipa Purtića. (slika desno)

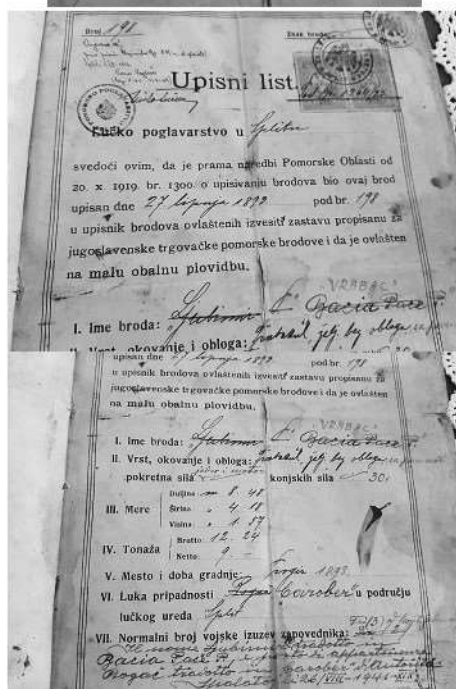
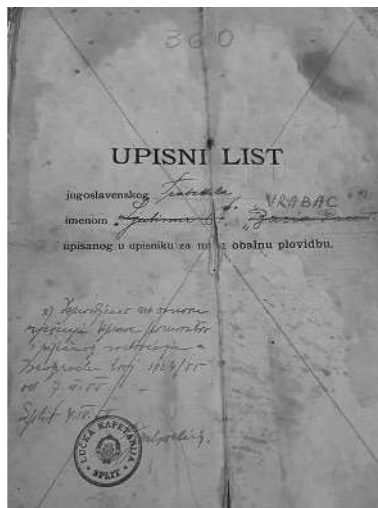
⁷⁰ Kvintal=100kg

⁷¹ Tolitar=100l

⁷² Pomorska terminologija i pomorske tradicije, rječnik od c do f, Radovan Vidović, Split: ...trabakula' ima dva jarbula; može biti majstra na oba jarbula; o-nda se majstra na prvom zove demez; može biti na prvom demez, na drugom randa...

Posao je dobro išao pa obitelj Purtić između dva svjetska rata kupuje jednu četvrtinu (6/24 karata) motornog trabakula *Vardar* te motor za *Ljubimira P*. Nakon II. svjetskog rata, točnije 1950., *Ljubimir P* je otegljen na popravak u Betinu na Murteru. Dogovoreno je da se jedan jarbol skine i da završetak *murade* (palubne ograde) bude izbačen vani, poviše mora tako da kad valovi udaraju o provu ne idu preko broda nego da se odbacuju dalje od broda. Tako je od trabakula postala štela. Glavni proto kalafat je bio Petar Uroda, veliki majstor za drvene brodove, brz i precizan. Kad je brod bio gotov, do Maslinice ga je vukla *Jorja*, Vladimira Čerinja i brod Bepa Sule. Iz Maslinice do Splita, da mu se osposobi motor, ga je odvukla *Palamida* iz masliničke ribarske zadruge. Nakon popravka je osim vapna prevezio i cement za vojsku. 1953. godine jedan od suvlasnika, Duje Purtić prodaje svoj udio broda Rakuljiću, kuharu iz Podstrane, a on ga prodaje obitelji Parunov (Šimunicini). Duje Purtić zajedno sa sinom Nedom kupuje manji brod, *Jorju* od Vladimira Čerinja, koji su kasnije prodali u Vodice. Kada se Josip Purtić, čija sjećanja *Ljubimira P* oslikavaju poput najvjernije fotografije, vratio iz vojske, položio je za samostalnog mornara da bi mogao upravljati brodom do 50BRT. Otac mu, Felicijo, je već bio stariji i prenio mu je sva svoja znanja o čudima mora i vjetrova, o jedrima i lukama, a sam Josip odlično je ispekao pomorski zanat od najranijeg djetinjstva ploveći s njim na *Ljubimiru* uzduž Jadrana. Brod su opet uredili, ovaj put kod meštra Frane Cevića u Rogaču. Mornari su im bili tada osamnaestogodišnji Marin Klarić, Tona i Mikula Buća Dobrošević. Nikola Parunov, Šimunicin, je svoj udio broda prodao Duji Bezmalinoviću iz Selca na Braču. *Ljubimir P* mijenja ime u *Vrabac* jer je u to vrijeme samo najveći brod mogao zadržati ime, a manji brodi istog imena su ga trebali promijeniti. U svom prilogu o hrvatskim imenima jedrenjaka Branka Teklić navodi da su 1893. u Trogiru izgrađeni *Ljubimir P* i *Vrabac* prema podacima iz pomorskih godišnjaka, a u stvari se radi o istom brodu⁷³.

⁷³ Prilog o hrvatskim imenima jedrenjaka izgrađenim u Dalmaciji u svjetlu hrvatskog narodnog preporoda, Branka Teklić, 2019.

Do konca šezdesetih godina prošlog stoljeća, trgovina vapnom je polako nestajala pa prodaju brod bez motora u Mrljane, na otok Pašman. S Pašmana je prodan u Barić Dragu, a daljnja sudbina mu je za sada nepoznata, osim da jedan dio *Ljubimira* svira.

Od *Ljubimira P* ipak je na očaravajuće neobičan način sačuvan jedan dio zahvaljujući Josipovom sinu Srećku koji je u sklopu svog hobija izrade električnih gitara udahnuo novi život jednom dotrajalom komadu drva skinutom sa *Ljubimira P* za vrijeme popravka. Kolekcija električnih gitara Srećka Purčića.

Posljednji Ljubimirov pogonski motor *Colo diesel* kao neobičan spomenik njegovom odlasku. „Kao da odlazi netko od obitelji“, riječi su Josipa Purčića. Vrt obitelji Purčić. Foto: Srećko Purčić, 2020.

10. bradera na jedra *SLOGA* (Concordia)

Vlasnici zapovjednik: Cecić Nikola, pok. Ivana iz Grohota, 24/24.

Mjesto i godina gradnje: Betina, 1886.

8,95 x 3,47 x 1,30, drvena, bez obloge, 9/9 t, broj posade 2. Brod stečen temeljem kupoprodajne pogodbe ovjerovljene od Kraljevskog kotarskog suda u Splitu 16.10.1929., br.821/29, posl.br.3297/30, Split, 12.04.1930. Datum upisa 12.06.1930. Broj upisnog lista 101. Kao zapovjednik kasnije je upisan Cecić Josip, ali datum promjene nije naveden.

U primjedbama piše da je kupljen u Gomilici te Vedi No.567/41, a na marginama da je oštećen. Sudbina nepoznata.

Strana 14. -

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Obovazne i obilježje, po: pretni dila, kojelike sili	Mjere			Bruto i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Loka pripadnosti	Kerati	VLASNICI	
		Duljina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo očevo ime, ime (oznaka zastupnika udruge vlasnika)	Mjesto rođenja
Concordia "Sloga" Bradera na jedra	8 5 1	18	4	3	9				Cecić Nikola - Ivana	Grohota Solta

Upisnik:Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Nikola Cecić, pok. Ivana (1882.-?) zapovijedao je *Slogom* prije II. svjetskog rata, točnije 1936. i 1937. Kao mornari na tim vijadima bili su ukrcani Vicko Kalebić, pok. Božana, Josip Bilankov, Ivanov te vlasnikov sin, Josip. Ratne, 1943. godine, kapetan je bio Duje Kuparić, pok. Marina, a mornari Ante Cecić, Josipov i Josip Cecić, Franin, vlasnikov nećak i sin. Iako je *Sloga* imala upisano putovanje u *augustu 1943.*, dakle neposredno prije kapitulacije Italije, nije zabilježena kao dio šoltanske ratne flote, a ne spominje je ni u radu *Pomorstvo Šolte* iz 2011., autora doc. dr. sc. Pere Vidana.

Obzirom da se Josip Cević spominje kao jedan od brodara iz Grohota koji su upisali jednogodišnji zajam za elektrifikaciju Šolte,⁷⁴ moguće da je *Sloga* preživjela rat.

Od vlasnikova praunuka, Josipa Cevića iz Kaštela, dobila sam dvije fotografije *Sloge*.

Bracera *Sloga*. Arhiva obitelji Cević.

⁷⁴ Slobodna Dalmacija od 01.02.1956.

11. Trabakul na motor *VARDAR*

Vlasnici: Cević Fabijan, Jerko i Srećko pok. Ante iz Grohota, 6/24, Cević Petar pok. Krste iz Grohota, 6/24, Blagaić Marin, Marina iz Donjeg Sela, 6/24 i Purčić Marin i braća, pok. Bože iz Srednjeg Sela, 6/24.

Mjesto i godina gradnje: Portorož, 1911.

19,95 x 5,80 x 2,66, g.č.bez obloge, 77,39/60,13 t, broj posade 4. Brod je stečen temeljem kupoprodaje u spisima javnog bilježnika Katalinić Bruna od 16.11.1928. posl.br.1211/28 te posl.br.3670/30 od 20.11.1930. Datum upisa je 24.08.1935. Broj upisnog lista 79. Zapovjednik nije upisan. U rubrici primjedbe piše: tražiti informacije kod Blagaić Marina u Donjem Selu te da je potopljen u Boki.

Braća Cević Vidoš zvaní Popićevi, Fabjan (1884.- 1962.), Jerolim (Jerko) (1890.-1964.) i Srećko (Forte) (1896.-1983.) bili su vlasnici četvrtine *Vardara*. Najstariji brat, Fabijan, bio mu je kapetan, a njegov sin Anton zvaní Antuš je također bio pomorski kapetan. Na nadgrobnom spomeniku Jerka Cević Vidoša je uklesan brod, ali ne znam o kojem se brodu radi jer su braća Popićevi imali u svom vlasništvu i kuter na jedra *Božji dar*⁷⁵. Jedrenjak na spomeniku ima jedan jarbol, tako da to ne bi mogao biti *Vardar*, koji je imao dva jarbola.

Jerko Cević Vidoš, nadgrobni spomenik, staro groblje Grohote. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

⁷⁵ Opisan pod brojem 16. Tamo se nalazi i fotografija nadgrobnog spomenika sa uklesanim jednojarbolnim jedrenjakom, vjerojatno *Božidarom*.

Strana 15.-

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Cikovanje i obloga, poročna sila, kompske sila	Mjere			Bruto i neto tonaza	Mjesto i obloga gradnje	Luka pripadnosti	Karat	VLASNICI	
		Duljina	Širina	Višina					Prezime, početno slovo oćevog imena, ime (oznaćiv zastupnika oćruge vlasnika)	rode
Vardar "No k' kul na m'etru"		19,85	5,80	6,68	77,25 60,13			6	Cecić, Petar, Zdesar	

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe.
Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Petar Cecić, pok. Krste (Kristofora), vlasnik četvrtine broda bio je i kapetan 1938. godine na *Vardaru*. Petar je prvi rod braći Cecić Vidoš, Popićevima, njihovi oćevi Kristofor i Antun su bili braća. Zbunjujuće je to što se Kristofor u crkvenim maticama bilježi samo kao Vegnir (Venjir)⁷⁶ baš kao i njegov otac, Marin⁷⁷, od kojeg u Andreisovoj knjizi „Stanovništvo Šolte do godine 1900.“ poćinje grana Cecić Vidoš, a brat mu, Antun se bilježi kao Vegnir Vidos (Venjir-Vidoš)⁷⁸. Najmlađa im sestra Katarina se pak bilježi kao Cecić Vidošev⁷⁹.

⁷⁶Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-F6MC?i=78&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

⁷⁷Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-FD3G?i=176&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

⁷⁸Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-F63N?i=60&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

⁷⁹Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-F68T?i=110&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

Sin Marina, suvlasnika *Vardara* iz obitelji Purčić⁸⁰, Božidar, bio je ukrcan na *Vardaru* ili kako ga Purčićevi zovu, *Vrdaru*, kao mornar, na dio 1937. godine.

Tijekom iskrcavanja tereta eternita u splitskoj luci 18.03.1940. *Vardar* se naglo nagnuo i potonio. Istragom je utvrđeno da je do nezgode došlo jer lućki radnici nisu poslušali vlasnika i kapetana broda, Duju Purčića te su teret iskrcavali samo s jedne strane broda. Kapetan Purčić, strojar Nikola Cecić i mornar Petar Cecić, koji su za vrijeme iskrcaja na brodu spavali, jedva su spašeni. Nikola Cecić je nakon pružene prve pomoći zadržan u bolnici. Pravo je čudo da nije bilo ljudskih žrtava, jedino je zaglavio pas ćuvar Tiho, koji je u ćasu nesreće bio na brodu privezan. Dizalica Jadranskih brodogradilišta iz Splita podigla je 29. srpnja potonuli jedrenjak. Utvrđena su oštećenja na boku broda, uništen je brodski motor te polomljena oba jarbola. Šteta na brodu i teretu procijenjena je na 100.000 dinara. Izdaci za spašavanje broda iznosili su 14.000 dinara. Ni brod ni teret nisu bili osigurani⁸¹.

Upisnik ukrcanja i iskrcanja mornara spominje brod *Quatro compagni* na kojem su plovili Srećko Purčić, pok. Božana i Andrija Purčić, Srećkov.

Josip Purčić koji mi je dao podatke i o *Ljubimiru P* i o *Vardaru* uvjeren je da se radi o *Vardaru*. I ja sam uvjeren da je tako. Naime u to vrijeme svi brodovi u spomenutom upisniku su bili upisani talijanskim imenom. Pošto se *Vardar* ne može prevesti, a suvlasništvo je bilo razdijeljeno na ćetiri dijela, tako su Talijani vjerojatno i preveli te preimenovali *Vardar* u ćetiri druga ili kompanjona. To je ujedno bila i zadnja plovidba *Vardara*, koji je dosta radio za Talijane prevozeći hranu. U upisniku piše da se 25.08.1943. iskrcao Srećko Purčić, pok. Božana, a ukrcao Andrija Purčić, Srećkov. Tako je trebalo biti, ali umjesto Andrije ukrcao se Srećko, jer je Andrija otišao u partizane gdje je i poginuo, a Srećko je pad Italije, koja je službeno kapitulirala 08.09.1943., doćekao u Orašću blizu Dubrovnika. U naletu engleskih aviona *Vardar* je pogođen te se zapalio, izgorio i potonuo. Motor su izronili i izvukli ljudi iz obližnjeg sela pa su pomoću njega imali struju, a *derić* (dizalicu za brodski teret) su demontirali braća Popićevi te je donijeli na Šoltu gdje je služila za mljevenje maslina u Karličinoj uljari u Grohotama⁸².

O Marinu Blagaiću, suvlasniku posljednje ćetvrtine *Vardara*, piše više uz brod *Istok II*.

⁸⁰ Više o obitelji Purčić piše uz trabakul Ljubimir P pod brojem 9.

⁸¹ *Pomorske nesreće na području Srednje Dalmacije od kraja XIX.stoljeća do 1940. godine*, Joško Barić, Split, 2017.

⁸² Sjećanja Josipa Purčića (r. 1934.), pok. Srećka iz Srednjeg Sela.

12. Pelig SVETI NIKOLA (San Nicolo)

Vlasnici: Brodarić Andrija, pok.Luke iz Grohota, 24/24.

Zapovjednik: Brodarić Petar, pok. Luke iz Grohota.

Mjesto i godina gradnje: Milna, 1876.

12,40 x 4,40 x 1,65, g.č. bez obloge, na jedra, 19/15 t, broj posade 3. Brod je stečen temeljem kupoprodajne pogodbe Grohote 26.10.1932. ovjerovljena po Sudu Split, br.1015/33 od 28.12.1933. i općine Grohote 29.12.1933. Nakon smrti vlasnika kao novi vlasnik i zapovjednik upisan je Brodarić Ivan, pok. Andrije. Datum upisa je 06.07.1923. Broj upisnog lista 349. U rubrici primjedbe piše Vedi No.3/42 te da je potopljen.

Točno je da je brod bio potopljen i to u Nečujmu, ali je 24.02.1945. izvađen⁸³. Daljnja sudbina je nepoznata.

Strana 16.-

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Otkazanje i obloga, no kretanja bilo, kopije šir.	Mjere			Bontu i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Karat	VLASNICI			
		Duljina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo oćevog imena, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	Mjesto rođenja	prebivališta	pripadnosti
"Sveti Nikola" pelig	g.č. bez obloge	12,40	4,40	1,65	19	19	24	Brodarić Andrija pok. Luke	Grohote Sjeverna Dalmacija			
San Nicolo												

Upisnik:Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

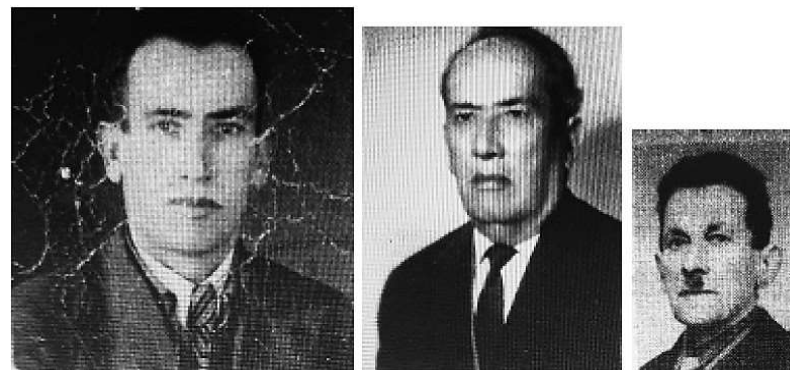
Ovaj brod je prevezio vino i vapno, a nakon II. svjetskog rata potopljen je u nacionaliziranom brodogradilištu *Mandalina* u Šibeniku⁸⁴. Imao je i nadimak, narod ga je zvao *Dulo*. Ne zna se što to znači, ali moguće da znači *dvojnjak*⁸⁵. Uz

⁸³ Slobodna Dalmacija od 29.05.1976. Digitalni arhiv Slobodne Dalmacije.

⁸⁴ Baščina broj 22, urednik Dinko Sule, Grohote, 2013.

⁸⁵ Hrvatski elementi u istroromanskim tekstovima objavljenim u antologiji »Istria nobilissima«, Pavao Tekavčić, Zagreb, 1995.

braću Brodarić, Petra i Ivana, koji su zapovijedali ovim brodom, kao mornari su bili ukrcani Kalebić Ante, pok. Božana i Buktenica Andrija, pok. Srećka. Buktenica Andrija (1900.-1965.) je bio sin Srećka Buktenice (1862.-?) i Tereze, rođene Brodarić, koja je braći Brodarić bila teta, sestra njihovog oca Andrije.

Na prvoj i drugoj fotografiji Brodarić Ivan, pok. Andrije. Arhiva gospodina Mladena Brodarića. Na trećoj fotografiji Brodarić Petar, pok. Andrije. Digitalni arhiv Slobodne Dalmacije.

Ivan Brodarić (1896.-1969.) imao je tri sina: Andru, Milodraga i Josipa. Andro (1927.-1987.) je bio kapetan fregate i klasni starješina u centru visokih vojnih škola RM „Maršal Tito“⁸⁶, a Andrin sin, Mladen, kapetan duge plovidbe, je član uprave *Udruge pomorskih kapetana* i aktualni, generalni direktor splitske brodarske firme, *Brodospas*. Milodrag (1924.-2015.), inženjer strojarstva, je bio direktor *Jugoslavenskog registra brodova*⁸⁷, a Josip-Bepin (1928.-2016.), kapetan duge plovidbe koji nakon 25 godina plovidbe, 1973. godine, postaje kadrovski direktor u brodarskom poduzeću *Jadroslobodna*⁸⁸.

⁸⁶ Slobodna Dalmacija od 23.09.1987.

⁸⁷ Slobodna Dalmacija od 09.11.1974.

⁸⁸ Slobodna Dalmacija od 27.01.1973.

13. kuter na jedra *OTAC STIPAN* preimenovan u *MALI ANTE*

Vlasnici: Čerinj Anton, Stipanov, 12/24 i Čerinj Špiro, Stipanov, 12/24, oba iz Grohotata.

Zapovjednik: Čerinj Anton, Stipanov.

Mjesto i godina gradnje: Split, 1876.

11,34 x 3,44 x 1,24, 12/5 t. Brod je stečen temeljem kupoprodajne pogodbe, Split, 01.09.1920. ovjerovljene u potpisu u kancelariji Kotarskog suda U Splitu dana 01.09.1920., G.243/20, posl.br.5684/20. Datum upisa je 02.10.1920. Broj upisnog lista 186. U rubrici primjedbe piše da je kupljen s motorom na Pagu.

U radu *Pomorstvo Šolte*, doc. dr. sc. Pere Vidana iz 2011. piše da je *Mali Ante* prevozio vapno te da je potopljen u II. svjetskom ratu.

Braća Čerinj su početkom prošlog stoljeća otišli u Ameriku, Špiro (1887-?) 1907.⁸⁹ godine, a Antun (1884.-?) vjerojatno nakon njega jer je u Americi bilo dosta članova ove obitelji. Od zarađenog novca su kupili brod nadjenuvši mu ime *Otac Stipan*, u čast svom ocu Stjepanu te sagradili kuću u Grohotama 1922. godine.

Kamena ploča na pročelju kuće braće Čerinj u Grohotama.
Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Brod je prema riječima gospođe Nevenke Čerinj, udove Ante, preimenovan u *Mali Ante* kada se Špiru rodio sin Ante (1935.-2013.), njezin suprug, Špiro je još imao dvije kćeri i sina Vladimira (1928.-2015.) rođenog u Grohotama, a koji je umro u Vancouveru gdje je otišao nakon rata i bio zapovjednik na ribarskim brodovima *Tony C* i *Nafco*^{90,91}.

Sekcija boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ, Pregled pomoćnih (transportnih) brodova IV POS-a, Prilog XIV, bilježi ga kao pomoćni brod koji je potopljen od njemačkih torpednih čamaca, južno od Žirja, 2.6.1944. Mjere broda se u tom tekstu razlikuju od ovih iz Upisnika kojeg obrađujem, kao i mjesto gradnje, umjesto Split navodi se Betina pa prilažem fotografiju iz upisnika.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Okovanje i obloga, pokretna sila, koriske sile	M j e r e			Bruto i netto tonaža	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Karati	Prezime, p o č e v o g i (označiv zastupn
		Dužina	Širina	Visina					
"Otac Stipan" "Kuter na jedra" Mali Ante									

Upisnik:Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

⁹⁰<https://www.dignitymemorial.com/en-ca/obituaries/burnaby-bc/vladimir-cerinj-6353462>

⁹¹[http://www.nauticapedia.ca/dbase/Query/Shiplist4.php?&name=Colonel%20Peters%20\(R.C.A.S.C.\)&id=3850&Page=1&input=colonel](http://www.nauticapedia.ca/dbase/Query/Shiplist4.php?&name=Colonel%20Peters%20(R.C.A.S.C.)&id=3850&Page=1&input=colonel)

⁸⁹ Baščina broj 11, urednik Dinko Sule, Grohote, 2004.

14. kuter na jedra LJUBOMIR(Ama pace)

Vlasnici: Brodarić Ivan, Andrijin 8/24, Ante, Luka, Petar, i Josip svi Andrijini, svaki po 4/24 iz Grohota.

Zapovjednik: Brodarić Andrija, pok. Luke.

Mjesto i godina gradnje: Mali Lošinj, godina nečitka.

11,24 x 3,38 x 1,38, 13/8 t, broj posade 2, zastupatelj Brodarić Ivan Andrije. Brod je stečen kupoprodajnom pogodbom, Split, 27.09.1920., br.25866, javni bilježnik Lujo Kargotić, Split. Datum upisa je 20.10.1920. Broj upisnog lista 118. U jednom trenutku dolazi do promjene vlasništva pa se udio 24/24 vodi na Brodarić Antu, Andrijinog koji je ujedno upisan i kao zapovjednik, ali ne znamo kada i uslijed čega je došlo do te promjene. Sudbina nepoznata.

Sekcija boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ, Pregled pomoćnih (transportnih) brodova IV POS-a, Prilog XIV, bilježi kao pomoćni, brod Ljubimir, motorni jedrenjak te napomenu da je bio na popravku i ostavljen u Trogiru prilikom povlačenja 8.11.1943.

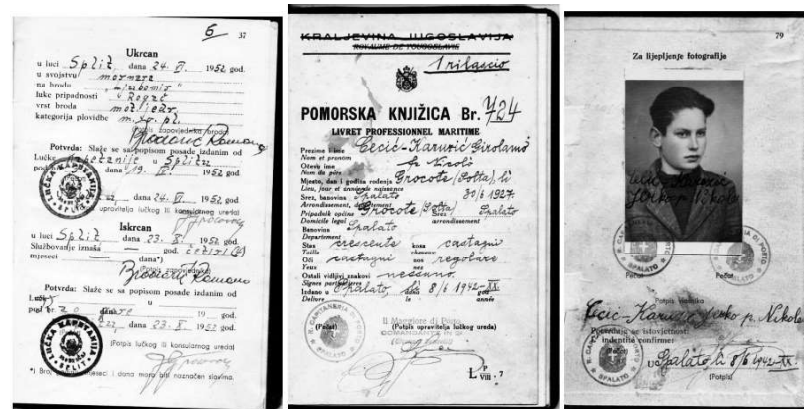
Luka pripadnosti nije navedena kao ni ostali podaci pa je teško odrediti radi li se baš o ovom Ljubomiru. Godina izgradnje je teško čitljiva, ali vjerojatno se radi o 1903. godini.

Strana 23.-

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Okovanje i obloga, broj i kretna sila, konfale sile	Mjere			Bruto i netto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Karati	Prezi oć (označiv
		Dužina	Širina	Visina					
Ljubomir kuter na jedra									

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Da je Ljubomir preživio rat vidimo iz Pomorske knjižice broj 724. koja je pripadala Jerku Cecić Karuziću (1927.-2014.). On je kao mornar bio ukrcaj na Ljubomiru u ljeto 1952. pod zapovjedništvom Romana Brodarića (1922.-1982.), sina jednog od suvlasnika broda, Petra.

Pomorska knjižica koja je pripadala tada petnaestogodišnjem Jerku Cecić Karuziću. Arhiva obitelji Cecić Karuzić.

Ljubimikom, točno četiri dana prije kapitulacije Italije, zapovijeda Ante Brodarić, pok. Andrije, a mornar je njegov sin, Dušan Brodarić.

O braći Brodarić više sam napisala uz motorni kuter Dupin pod brojem 6 te uz pelig Sv. Nikola pod brojem 12.

15. bracera na jedra *TEREZINA*

Vlasnik i zapovjednik: Burica Frane pok. Antona iz Grohota, 24/24.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1876.

Mjere nisu upisane, izgrađena u Trogiru 1876., broj posade 2. Kako je brod stečen nije upisano. Datum upisa je 23.6.1922. Broj upisnog lista 291. Rubrika primjedbe nečitka. Sudbina nepoznata. Zbog imena broda Terezina pretpostavljam da se radi o Franji Burici Sule (1868.-?) pok. Antona čija se supruga zvala Tereza, rođena Ruić (1870.-?)⁹².

Strana 24 -

Ime, vrst, signalni znak i radio-tegrafski zovni znak broda	Mjere	V L A S N I C I		Mjesto
		Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	rođenja	
"Terezina"				

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

PRIMJEDBE

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

*Terezinom 1937. zapovijeda Kuparić Duje, pok. Marina, a mornar je Bezić Ante, Josipov. O kapetanu Duju Kupariću kao vlasniku Terezine piše Ivan Kuzmanić, ali Duje je bio kapetan, a ne vlasnik. Kuzmanić, izvanredan kroničar malih, velikih ljudi iz šoltanske prošlosti, opisuje kuma Duju i njegovu ženu Domu kao velike siromahe. Umrli su vjerojatno krajem II. svjetskog rata te se s njihovom smrću ugasilo i prezime Kuparić u Grohotama jer nisu imali potomstva⁹³. Međutim Duje Kuparić pok. Marina (1872.-?) kojega nalazimo u *Upisniku ukrcanja i iskrcanja mornara*, oženio je 1899. Pavicu Kuzmanić (1871.-?) te su imali sina Josipa (1899.-?)⁹⁴. Duju i Josipa Kuparića spominje 1922. godine tadašnja *štampa*. Doživili su brodolom uzrokovan olujnom burom te izgubili i brod i teret. Šteta je iznosila oko pola milijuna kruna, ali nažalost ne navodi se ime broda⁹⁵. Moguće je da je to bila paron Dujina *Terezina* te da je ova nesreća doprinijela tome da bez obzira što je paron Duje i nakon toga bio kapetan, on i njegova obitelj žive u bijedi. Bilo bi zanimljivo saznati još više detalja o paron Duju i *Terezini*.*

16. kuter na jedra *BOŽJI DAR* (Regalo di dio)

Vlasnici: Cecić Fabijan, Jerko i Srećko, Antonovi iz Grohota, svi po 8/24.

Zapovjednik: Cecić Fabijan, Antonov.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1871.

14,40 x 4,30 x 1,89, 25/6t, broj posade 2. Datum upisa 12.11.1922. Struktura vlasništva se mijenja pologom odluke Lučke kapetanije Split br.5042/36 od 13.05.1936. Vlasnici: Cecić Vidoš Srećko i Jerko, pok. Antuna, svaki po 12/24 karata, a kao zapovjednik i zastupatelj upisan je Cecić Vidoš Srećko. U rubrici Primjedbe piše da je na brod postavljen motor tipa Lister HP 60 na drveni ugljen, potrošak goriva 30kg/sat, odluka Lučke kapetanije Split broj 5476/36. Zastupništvo broj 398/36. Vedi No.545/41. Datum upisa je 14.11.1922. Broj upisnog lista 48. Na margini piše da je oštećen. Sudbina nepoznata.

⁹³ Baščina broj 27, urednik Dinko Sule, Grohote, 2019.

⁹⁴ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

⁹⁵ Novo doba od 25.11.1922.

⁹² „Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.“ Andreis Mladen, Šolta, 2011.

Strana 25.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Oblikovanje i obloga, površina, srednja sila, konjske sile	Mjere Duljina Širina Visina	Bruto i neto tonaza	Mjesto i godina gradnje	Luka pripadnosti	Kerati	Prezime, početno slovo očevo ime, ime (oznaciiv zastupnika udruge vlad)
"Božidar" kuter na sidru Regalo bi Sio							

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Jedrenjak na nadgrobnom spomeniku Jerka Cevića Vidoša, staro groblje Grohote. Foto: Nataša Blagaić, 2020. Najvjerojatnije se radi o *Božidaru*, brodu kojega su Popičevi posjedovali u cijelosti.

Radi se o braći Cević Vidoš zvani *Popičevi*, iz grane Cević Vidoš koji su pomorsko iskustvo stjecali navigavajući također i na brodu *Vardar*, u kojem su imali suvlasnički udio. Jerko i Srećko oženili su dvije sestre Bezić, Nikolinu (1901.-1982.) i Terezu (1886.-1982.), tetke pokojnog don Živana Bezića⁹⁶, uveliko zaslužnog za izlaženje šoltanskog zbornika *Baščina*. Don Živanov otac Antun Ćirilo, zvani Wilson (1883-1929.), je 9.12.1907. parobrodom SS Hamburg iz Genove emigrirao, kao neoženjeni radnik, u Ameriku⁹⁷ kod rođaka Josipa Burice. Vratio se iz Amerike nakon petnaestak godina dobivši nadimak Wilson i kupio brodove od kojega je jedan, moguće da je to bio baš *Božidar*, darovao za dotu sestrama, koje su se udale u pomorsku obitelj Cević⁹⁸. Jednim od obiteljskih brodova zapovijedao je i Wilsonov brat Vjeko, koji je dugo služio u austrijskoj mornarici.⁹⁹

17. bracera na jedra **MARIJA**

Vlasnik: Burica Frane pok. Špira iz Grohota

Zapovjednik: Burica Luka, Franin.

Mjesto i godina gradnje: Milna, 1877.

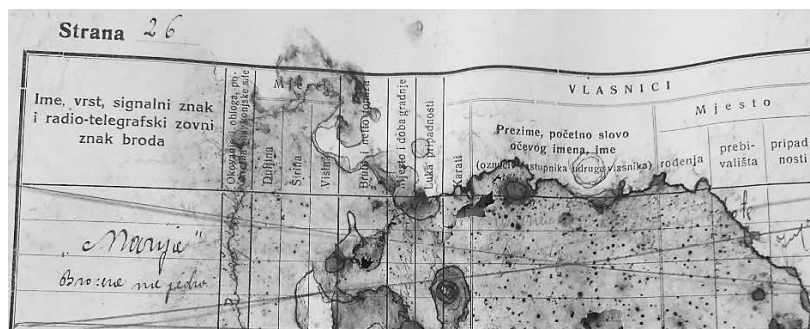
Mjere nisu upisane kao ni način sticanja broda. Datum upisa 30.12.1922. Broj upisnog lista je nečitak. Brisana uslijed prodaje u Vela Luku 1941. Sudbina nepoznata.

⁹⁶ Nada, župska smotra župe Sv. Stjepana, Grohote, Zavičajna knjižnica u sklopu Gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

⁹⁷ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892. -1924., <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C95R-41PV?i=183&cc=1368704&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AJXLT-D2W>

⁹⁸ Otočke davorije, djetinjstvo na otoku, Živan Bezić, Đakovo, 2004.

⁹⁹ Otočke davorije, djetinjstvo na otoku, Živan Bezić, Đakovo, 2004.

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

U prvoj šoltanskoj monografiji se spominje kao *Majka Marija*¹⁰⁰. Najstariji Franin sin, Napoleon (1896-1970.) se s mlađim bratom, Lukom (1905.-1968.), izmjenjivao u zapovijedanju *Marijom*, a i kćeri, nažalost rano preminuloj u 33. godini života, je dao to ime. Više o ovoj obitelji napisano je uz tekst o brodu *Neptun* pod brojem 1.

18. bracara na jedra *MILKA* (Milca)

Vlasnik i zapovjednik: Gvozdenović Šimun, Vickov, 24/24 iz Grohota.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1889.

9,91 x 3,62 x 1,43, nosivosti 14,48/8 t, broj posade 2. Stečena temeljem kupoprodajne pogodbe u spisima notara Dr. P. Kamberra u Splitu br.1772/31 od 22.11.1931, posl. broj:12270/31 od 11.12.1931. U primjedbama je upisano da je kupljena od Parunov Stjepana i Pavla, Pavlova iz Srednjeg Sela i da je luka pripadnosti ostala ista. Kod datuma upisa vidljiva je jedino godina, 1931. Broj upisnog lista je 295. Na marginama piše da je oštećena i propala.

Vlasnik *Milke* bio je paron Šimun Gvozdenović (1892.-1976.), također i, nakon obitelji Prvinić, vlasnik *Lastavice* opisane pod brojem 2. Ne znam zašto mu je nadimak bio *Paragvajac*, možda je bio u Paragvaju obzirom da mu je prvi rođak Vicenco (1894.-?) emigrirao u Ameriku, a onda najvjerojatnije u Argentinu, ali more mu je bilo upisano u gene. Djed, Nikola, koji je oženio Splićanku, Katarinu Kezić, u matici vjenčanih splitske župe Bol-Plokite,

naveden je kao pomorac¹⁰¹. Šimunova majka Domenika, bila je iz pomorske obitelji Markoč, unuka Grgura Markoča (1785.-1846.), pomorca i prijevoznika, nećakinja pomoraca Antuna (1817.-1900.), Mate (1822.-1872.), Vicenca (1820.-1892.) i Marina (1831.-?) Markoča¹⁰².

Paron Šimun je, osim na svojoj *Milki* prije II. svjetskog rata, bio zapovjednik i motornog jedrenjaka *Krunoslav*, Ivana Cevića Bilina nakon II. svjetskog rata¹⁰³. Svake godine nakon završetka žetve *Milka* je organizirano prevozila Šoltane u Trogir gdje su nosili mljeti žito.¹⁰⁴ Na *Milki* su kao mornari s paronom Šimunom bili ukrcani 1935. godine Josip Cević, Markov i 1938. godine Andrija Buktenica, pok. Srećka. Kao pomorac paron Šimun je i umro. Josip Purčić, zvan Veli Jože, iz Srednjeg Sela mi je rekao da je paron Šimun bio samohrani otac tri kćeri, a Dinko Sule, urednik *Baščine*, da je otad on pamti, Šimun bio oženjen drugom ženom iz roda Bilankov. Iz njegove osmrtnice¹⁰⁵ vidimo da je imao suprugu Tonku, sina i četiri kćeri. Prva Šimunova supruga bila je Elvira Brodarić (1894.-?) kći Andrije i sestra braće Brodarić, o kojima sam više napisala uz brodove *Dupin* pod brojem 6, *Sveti Nikola* pod brojem 12 i *Ljubomir* pod brojem 14. Elvira i Šimun su imali petero djece, ali ona je umrla mlada od karcinoma, neposredno nakon II. svjetskog rata¹⁰⁶. Druga Šimunova žena bila je Antica (Tonka) Bilankov s kojom nije imao djece, ali bila je i više nego dobra maćeha Šimunovoj djeci. Bila je teta Frani Bilankovu, pok. Luke koji je zajedno s paronom Šimunom plovio na *Lastavici*¹⁰⁷.

¹⁰¹ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-FFCT?i=317&wc=9R24-HZH%3A391644801%2C392249801%2C392250401&cc=2040054>

¹⁰² Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

¹⁰³ Pogledati jedrenjak *Krunoslav* po brojem 4.

¹⁰⁴ *Baščina* broj 25, urednik Dinko Sule, Grohote, 2016.

¹⁰⁵ Slobodna Dalmacija, digitalizirani arhiv, prosinac, 1976.

¹⁰⁶ Podatke dala gospođa Vera Andonovski, unuka parona Šimuna.

¹⁰⁷ Sjećanja Frane Bilankova pok. Luke i njegove supruge Jelice.

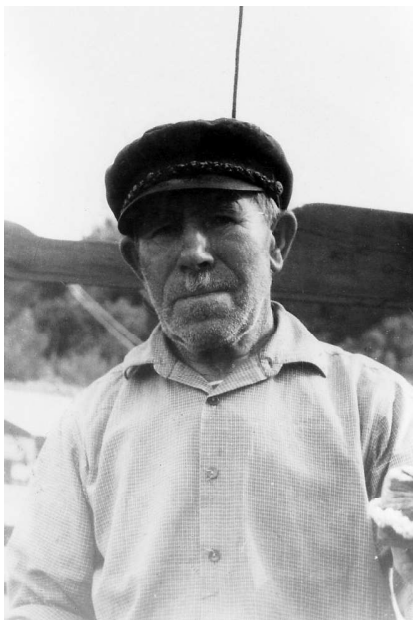
100 Otok Šolta, Monografija, Miro A. Mihovilović i suradnici, Zagreb, 1990.

Strana 27

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Oznaka broda na vjetrovaču, brojska sile	Mjesta			Bruto i neto tonaža	Mjesto i doba gradnje	Država pripadnosti	Karati	Prezime, početno slovo oćevog imena, ime (označiv zastupnika udruge vlasni)
		Dubrava	Špirna	Visina					
Milka "Milka" Pravice na jedro									

V L A S N I

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Paron Šimun Gvozdenović. Arhiva njegove unuke, Vere Andonovski.

Da je *Milka* bila potopljena u II. svjetskom ratu u Nečujmu, saznajem iz članka u Slobodnoj Dalmaciji. Izvađena je 27.2.1945., tri dana nakon *Lastavice*, *Ljubomira* i *Sv. Nikole*¹⁰⁸. U članku je navedena kao motorni jedrenjak što bi značilo da joj je ugrađen motor. Možda je nakon vađenja paron Šimun procijenio da je skoro pola stoljeća stara *Milka*, u lošem stanju pa je nije ni obnavljao već se odlučio za kupovinu *Lastavice*, izvađene s morskog dna u Nečujmu tri dana prije *Milke*, od obitelji Prvinić. A možda je s njom nastavio ploviti njegov brat, Srećko (Filicijo), koji je prema riječima njegove unuke Dubravke Hrnić, supruge našeg poznatog pjevača iz Dubrovnika, Mila Hrnića, nakon podjele preuzeo obiteljske brodove, a Šimun se više okrenuo poljoprivredi. Srećko je s brodovima radio po čitavom Jadranu, što znači da *Milka* i *Lastavica* vjerojatno nisu jedini brodovi obitelji Gvozdenović. Nažalost, Srećko je umro mlad od tumora na mozgu. I da, možda negdje postoji netko tko ima odgovore na sva silna *možda* i *vjerojatno* u ovom tekstu.

19. kuter na jedra SOKOL (Falco)

Vlasnici: Ozretić Frane i Joakim pok. Antuna iz Grohota, svaki po 8/24 i Ozretić Petar pok. Špira iz Grohota, 8/24.

Zapovjednik: Burica Petar pok. Špira

Mjesto i godina gradnje: Mali Lošinj, 1891.

10, 10 x 3,54 x 1,58, nosivosti 10/7t, broj posade 2. Datum upisa je 16.10.1922. Broj upisnog lista 313. Brod je stečen kupoprodajnom pogodbom u Grohotama od 09.03.1932. ovjerovljen od Kotarskog suda u Splitu br. G.138/32, posl. broj 2663/32. Kupljen je od Cecić Antona, pok. Marina iz Grohota. Vlasništvo se mijenja temeljem kupoprodajnog ugovora u spisima javnog bilježnika Katalinić Bruna u Splitu od 08.03.1938. pod rednim brojem 126/3. Vlasnik postaje Parunov Šimun (1889.-1963.), Pavlov, 24/24, a zapovjednik Parunov Nikola, Šimunov (1920.-1987.). U rubrici primjedbe piše da je 11.03.1946. na brod postavljen motor. Ne može se pročitati o kojem se tipu motora radi, ali se razabire da je motor na naftu te da vozi 5 milja na sat.

¹⁰⁸ Slobodna Dalmacija od 29.05.1976. Digitalni arhiv Slobodne Dalmacije.

Strana 28-

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Obovanje i obloga, površinska siva, konjske sile	Mjere			Brod i neto tonaza	Mjesto i doba gradnje	Luka pripadnosti	Karati	Prezime, početno slovo oštećene imena i ime (osim ako zastupnik druge vlasništva)
		Puffina	Šupina	Višina					
"Sokol"									
"Sokol"									
"Kuter na parni"									

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Sokol je sudjelovao u II. svj. ratu¹⁰⁹, kojega je, obzirom na godinu postavljanja motora, preživio.

Ozretići su brod kupili od Antona Cecića (1845.-?), oca braće Cecić Vidoš zvanih Popičevići, koji su imali brod *Božji dar* (opisan pod brojem 16.) i udio broda *Vardar* (opisan pod brojem 11). Njihovom ocu, Antunu Ozretiću (1858.-?) kum na krštenju bio je Antun Prvinić Pećar (1822.-1895.), također iz pomorske obitelji koji je na dan krštenja Antuna Ozretića, u matične knjige rođenih, upisan kao seoski glavar¹¹⁰. Gabrijela Ozretić iz Grohota sjeća se da je njen svekar, Frane, imao *Sokola* kao i da su bili s brodom na škveru, ali nisu imali novca za platiti troškove škvera pa su ostali bez broda te vlasnik postaje Šimun Parunov (1889.-1963.), koji je godinu dana prije nego je kupoprodaja sklopljena, bio kapetan i zastupatelj *Sokola*, a kao mornar je bio ukrcan njegov sin Josip (1924.-1990.). Šimunov brat Marin (1884.-?) je jedno vrijeme imao udio u brodu *Ljubomir P* (opisanim pod brojem 9.)

¹⁰⁹ Sekcija boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ, Pregled pomoćnih (transportnih) brodova IV POS-a, Prilog XIV.

¹¹⁰ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-FDYD?i=112&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

Kapetani na *Sokolu* su prije Šimuna Parunova bili Vicko Blagaić, pok. Ante, zvan Vicetić, inače brat mog djeda Špira (1908.-1959.) iz Donjeg Sela i Petar Burica, pok. Špira (Koprčanov, više o ovoj obitelji napisano je uz brod *Neptun* pod brojem 1), a kao mornari Ante Bezić, Marinov i Vicko Kalebić, pok. Božana.

Josip Purčić, zvan Veli Jože, ispričao mi je da je obitelj Parunov promijenila ime *Sokolu* u *Srednje Selo* jer je već postojao veći brod istog imena. U radu *Pomorstvo Šolte* doc. dr. sc. Pere Vidana iz 2011. piše da je brod *Srednje Selo* potopljen u Betini te da su vlasnici Nikola, Josip, Marin i Vila Parunov. Obzirom da su to Šimunova djeca, a on je umro 1963. godine, za pretpostaviti je da je potopljen nakon te godine, ali nema podataka o tome kada i zbog čega.

20. UGA (Rigogolo)

Vlasnik i zapovjednik: Ruić Marin, Filipov, iz Grohota, 24/24.

Mjesto i godina gradnje: Baška Voda, 1885.

9,45 x 3,20 x 1,20, bez obloge, nosivosti 9/6 t, broj posade 1. Na datumu upisa čitljiva je godina, 1919. Broj upisnog lista 11. U rubrici primjedbe piše Veli No.907/41. Na marginama piše oštećen i propao.

Za mjesto gradnje nisam sigurna da sam dobro iščitala pa prilažem fotografiju iz upisnika koja se odnosi na mjesto i godinu gradnje.

Upisnik: Notacija brodova i lada obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Nisam znala što znači Uga, ali zato talijanski naziv ovog broda, *Rigogolo*, u prijevodu znači zlatka i vuga. Najbliže moguće objašnjenje do kojega sam došla je da se najvjerojatnije radi o ptici pjevici, i to zlatnoj vugi. Zlatna vuga je kao vrsta ptice pjevica i selice zabilježena na Šolti.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Marin Ruić (1886.-1957.) je iz grane Ruić reč. Momče, zvani Fafić. Ovaj nadimak izveden je od stranog prezimena¹¹¹, ali nije jasno kojeg. Prva Marinova žena, Elizabeta (1889.-1924.), koja je umrla mlada u dobi od 35 godina, prezivala se Cecić Karuzić¹¹². O njoj znamo jedino da je već kao udana u dobi od 24 godine putovala u Ameriku. Druga žena mu je bila Marija Miličić (1902.-1989.) iz Brusja na Hvaru, zvali su je Bruška. Marin je u dobi od 19 godina bio ukrcan kao pomorac na parobrodu *Franconian*, koji je u veljači 1905. iz Trsta plovio za New Orleans. Tamo je s još nekolicinom mornara otišao s broda, s namjerom da ostane u Americi¹¹³. 1909. pridružila mu se u St. Louisu, gdje je tada živio, sestra Marija, koja je u Ameriku stigla kao razvedena žena u dobi od 23 godine, parobrodom *La Bretagne* iz luke *Le Havre*¹¹⁴. Ostala je u Americi i udala se, 1913., a parobrodom *Ivernia* iz Trsta kod nje dolazi njena sestra Nediljka, kasnije udana *Tafra*, koja je ostala živjeti u Americi¹¹⁵ te povukla

¹¹¹ Nadimci mještana sela Grohote na otoku Šolti 1830.-1960. Dobroslav Elezović, 1991.

¹¹² Podatak sa nadgrobnog spomenika na starom groblju u Grohotama kojega je roditeljima podigla kći Tereza, udata Novaković, žena Nikole(Nicka)Novakovića, ribara koji je u Americi gdje je emigrirao 1921. imao vlastiti obrt. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-89M1-76CR?i=27&cc=2000219>

¹¹³ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-G5CZ-31N?i=273&cc=1916009&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AKTRR-3M9>

¹¹⁴ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C9TS-39FB-H?i=410&cc=1368704>

¹¹⁵ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C9RB-YQ76?i=707&cc=1368704>

i brata Eusebija sa suprugom Marijom. Marija je tu zabilježena kao Marija Kovačić, što znači da je ostala u Americi i udala se¹¹⁶. Iste godine u Ameriku je stigla i Marinova žena Elizabeta. Moguće da je vjenčanje održano na Šolti preko zastupnika, što nije bilo neuobičajeno za to vrijeme. Iduće godine rađa im se kći Tereza. Marin je s obitelji boravio u Americi i za vrijeme I. svjetskog rata, gdje je bio registriran kao radnik u popisu muškaraca koji su navršili 21 godinu¹¹⁷. Poslije I. svjetskog rata vratili su se na Šoltu, gdje im se rađa kći Perica, udana Dorić (1922.-1996.). Elizabeta umire 1924. godine, a Tereza se nakon pet godina, u dobi od šesnaest godina, vraća u Ameriku gdje je i rođena,¹¹⁸ jer se njen otac Marin ponovo oženio Marijom Miličić te im se 1928. rodila kći Jelka (1928.-2015.), a 1932. sin Filko (1932.-2014.), kapetan duge plovidbe i bivši općinski vijećnik šoltanske općine.

Marin za vrijeme II. svjetskog rata zapovijeda *Ugom*, a mornari su bili Tugomir Bezić, Marinov (poginuo u II. svj. ratu) i Ante Cecić, Josipov. U upisniku ukrajca i iskrcaja mornara, saznajem da se radi o plovidbi u ljetu 1943.

Marin Ruić Fafić i njegova druga žena Marija, rođena Miličić. Nadgrobni spomenik, groblje Dočine, Grohote. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

¹¹⁶ New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island), 1892-1924 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C9TD-RQ7W?i=687&cc=1368704>

¹¹⁷ United States World War I Draft Registration Cards, 1917-1918 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-L1WG-ZL5?i=2075&cc=1968530&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A73LM-MWPZ>

¹¹⁸ New York, New York Passenger and Crew Lists, 1909, 1925-1957 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-954W-883?i=141&cc=1923888&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A24X1-2MC>

godine, neposredno prije kapitulacije Italije. *Uga* je najvjerojatnije stradala nakon toga. Marin umire 1957. od španjolice¹¹⁹.

22. bracara na jedra *DANICA*

Vlasnik i zapovjednik: Parunov Šimun, Pavlov, iz Srednjeg Sela, 24/24.

Mjesto i godina gradnje: Makarska, 1865.

8,95 x 3,61 x nečitko, nosivosti 10/8 t, broj posade 1. Brod je stečen temeljem kupoprodajne pogodbe ovjerovljene u potpisu od Kr. Kotarskog Suda u Splitu od 09.05.1927, br.253/27. Datum upisa je 21.6.1927. Broj upisnog lista 475. U rubrici primjedbe piše da je brisan, vidi broj zapisnika 119/41.

Obitelj Parunov, prema Andreisu, potječe inače iz roda Mihovilović koji opet potječe od roda Burić¹²⁰. Rubić porijeklo prezimena ovih mornara i brodara objašnjava nadimkom te je po njemu prvi Parunov, valjda sin gospodara broda^{121 122}.

Smrtnost djece u ovoj obitelji do godine 1900. je bila velika. Umiralo se najviše od zaraznih bolesti (tuberkuloze, dizenterije, malarije...) i gladi. Jedna grana ove obitelji, Felicij/Filip (1833.-1890.) i supruga mu Margareta, rođena Blagaić (1833.-?), izgubila je svu djecu, njih šestero i to petero u dojenačkoj dobi, a jedini preživjeli sin Marin, utopio se u dobi od petnaest godina nesretnim slučajem u uvali Poganica na južnoj strani Šolte¹²³. Ipak u brodarskoj obitelji Pavla Parunova - Antunovog, Šimunovog oca, koliko toliko se bolje živjelo. Vlasnik *Danice*, Šimun (1889.-1963.), imao je i trabakul *Mir vami*, na kojem se u zapovijedanju izmjenjivao s bratom Antom (1893.-?), a kao mornar je bio ukrcaj Toma Parunov (1878.-?), Dujmov, njihov rođak po ocu. *Mir vami* je također obavljao malu obalnu plovidbu, što se da zaključiti prema *Upisniku o ukrcajnu i iskrcanju mornara*, ali ga ne spominje upisnik male obalne plovidbe

¹¹⁹ Podatak dala Marinova unuka Tabak, Luksanda. Radi se o epidemiji azijske gripe, ali takozvana majka svih epidemija, španjolska gripa, ostala je u narodu itekako zapamćena.

¹²⁰ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Andreis Mladen, Šolta, 2011.

¹²¹ Podrijetlo stanovništva otoka Šolte, Dr. Ivo Rubić, Beograd, 1960. ...*valjda sin gospodara broda koga po talijanski zovu padrone-gospodar...*

¹²² Hrvatski dijalektološki zbornik 18 (2013.) Prezimena istočnog dijela otoka Brača, Domagoj Vidović, ...Položajem je nositelja prezimena u društvu motivirano prezime Parunov koje se izvodi od mletačkoga apelativa parun, kojim se u početku označivalo starijega člana ugledne obitelji...

¹²³ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-KS?i=225&wc=9R2H-W3F%3A391644801%2C392259401%2C392259402&cc=2040054>

niti ga nalazim u drugim izvorima. Šimun je također bio jedan od zastupatelja i zapovjednika jedrenjaka *Sokol*, opisanog pod brojem 19, kojemu je postao vlasnikom nekoliko godina prije II. svjetskog rata te mu promijenio ime u *Srednje Selo*. *Sokolom* je zapovijedao Šimunov sin Nikola (1920.-1987.), koji je šezdesetih godina prošlog stoljeća bio kapetan na tada novom Jadrolinijinom m/b *Ohrid*, koji je vozio prugu Šibenik-Skradin, a u sastavu Jadrolinije plove i danas pod imenom *Tijat*. Nikolov sin, Ante, također pomorac, poručnik trgovačke mornarice, poginuo je u sudaru dvaju aviona nad Zagrebom.

Drugog Šimunovog sina, Marina, te Šolte, čitav se život rado prisjećao Antonio Palotti, pok. Ivana iz Pirana, nastanjen u Trstu, jedan od dvojice preživjelih od ukupno osam članova posade s motornog jedrenjaka *Triestina* iz Trsta, koji je plovio iz Sfxa u Sjevernoj Africi za Rijeku sa 410 t superfosfata (umjetno gnojivo eksplozivnih svojstava) te doživio brodolom 1958. Nakon što je Antonio preplivao više od 20 milja, prvo do svjetionika Mulo (bez svjetioničarske posade), na koji se radi jakog juga nije uspio popeti pa do nenaseljenih otočića Svilan, Barilac te na kraju Maslinovik ispred Primoštena.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Potpuno iscrpljenog na Maslinoviku, pronašao ga je Marin Parunov s jedrenjakom *Složna braća* P. Z. iz Grohota te ga odveo na Šoltu gdje mu je dr. Miro Mladinov pružio prvu pomoć, a obitelj Parunov gostoprinstvo¹²⁴. Potomci ove vrsne pomorske obitelji znane po nadimku *Šimunicini* u čast vlasniku *Danice*, Šimunu, plove i dalje.

¹²⁴ Slobodna Dalmacija od 26.12.1958. Digitalni arhiv Slobodne Dalmacije.

23. bracera s pomoćnim motorom NADA (Speranza)

Vlasnik i zapovjednik: **Cecić Karuzić Marin, pok. Nikole iz Grohota, 24/24.**

Mjesto i godina gradnje: **Mokošica, 1938.**

11,25 x 3,90 x 1,84, nosivosti 15,34/8,32 t, broj posade 2. Brod stečen kupoprodajnim ugovorom od 20.05.1941. u Dubrovniku, ovjeren u spisu kod Sreskog Suda u Dubrovniku pod br.183/41. Datum upisa i broj upisnog lista su nečitki. U rubrici primjedbe piše vidi zapisnik 680/41.

Marin Cecić Karuzić (1907.-1994.), zvan Mare, doživio je skoro devedeset godina iako su njegovi preci umirali mladi. Otac mu Nikola je umro u pedesetima, a djed Marin u četrdesetoj godini. Možda je Mare *potegao* na pradjeda Antuna koji je doživio 74 godine.

Antun je 1845. oženio Anticu Bečica, kćer sanitarnog inspektora na Pagu, Marina, a kumovi na vjenčanju su im bili tadašnji načelnik općine Šolta, plemić Lauro Benedetti i Antonio Bičanić, pomorac iz Senja¹²⁵. Od dvanaestoro Antunove djece, šest kćeri i šest sinova, zrelost su dočekali samo Marija, Franjo i Marinov djed, Marin, po kojem je *Mare* dobio ime. Većinu ostalih su odnijele crijevne infekcije koje su harale u ljetnim mjesecima zbog nedostatka vode i neznanja. Samo najžilaviji su preživljavali. Na samom početku II. svjetskog rata Mare je kao *timuner navigavao* za jednu dubrovačku kompaniju te je u Dubrovniku kupio braceru *Ljerica* koju je krstio imenom *Nada*. Čitavu priču o tome kako je *Mare* u početku II. svjetskog rata kupio brod, napisao je Dinko Sule u *Baščini* broj 22. *Upisnik ukrcanja i iskrcanja mornara* bilježi da je 1943. na *Nadi* bio ukrcan Ante Mladinov, Ivanov, a iskrcan Kosenac Mladinov, Slavomirov.

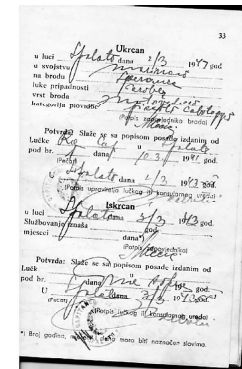
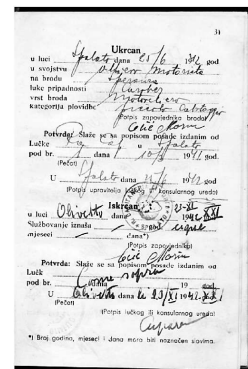
U *Prilogu 1 o Sekciji boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ* piše da je m/j *Nada* izgrađen 1908., što nije točno.

Ili da radije ovaj brod zovemo njegovim nadimkom *Dula*, kako ga je i sam vlasnik nazivao. Uzrok je, kako to obično biva, bio *vox populi*. U luci Rogač je, kada je *Nada* stigla, već postojao brod *Sveti Nikola* sa nadimkom *Dulo* opisan pod brojem 12. Narod je *Nadu* odmah prozvao *Dula*¹²⁶. Moguće je da su spomenuti brodovi sličili, ali Dinko Sule mi priča da je nadimak možda dobila zato što je bila široka, izgledala je kao da se nadula.

¹²⁵ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-FDH8?i=177&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>

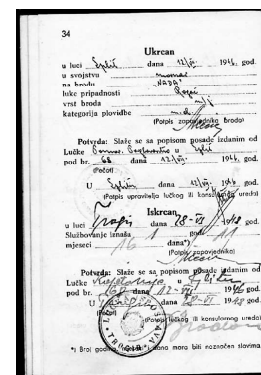
¹²⁶ *Baščina* broj 22, urednik Dinko Sule, Grohote, 2013.

Obje šoltanske monografije ne spominju *Dulu* u popisu brodova šoltanske flotile. Sam vlasnik piše da je kroz cijeli rat ostao ukrcan na *Duli* kao kapetan, a s njim su bili brat mu, Jerko (1927.-2014.) i Josip Perić kao motorist. Poslije kapitulacije Italije, odmah se uključio brodom u ratne operacije. Karakterističan zvuk *Dulina* motora činio je da je *Mare s Dulum* bio prepoznatljiv i po mraku što ih je spasilo od mnogih metaka s naše strane¹²⁷.

Iz pomorske knjižice Jerka Cecić Karuzića. Arhiva obitelji Cecić Karuzić.

Marinov brat, Jerko, na *Dulu* se ukrcao 1941. u dobi od četrnaest godina kao motorista, a nakon rata kao mornar.

Iz pomorske knjižice Jerka Cecić Karuzića. Arhiva obitelji Cecić Karuzić.

¹²⁷ Šolta u NOB-i i socijalističkoj izgradnji, grupa autora, prosinac 1972.

Uokvirena fotografija *Dule* na zidu kuće Marina Cecić Karuzića. Foto Nikola Cecić Karuzić, 2020. Na fotografiji su Marin Cecić Karuzić, Mare, njegova supruga Lucija, Luce (1911.-1998.), njen brat Toni i meštar Vice Bezić. Arhiva obitelji Cecić Karuzić.

Dula se vratila iz rata. Fotografija iz knjige Dinka Sule *Svu smo robu izgorili*. Na krmu ćirilicom piše *Nada Rogač*.

Mare je nakon rata jedan od šoltanskih brodara koji upisuju jednogodišnji zajam za elektrifikaciju Šolte u iznosu od 20.000 dinara.

Prema riječima Ante Cecić Karuzića – Cece, *Dula* je prodana na otok Rab. Daljnja sudbina nepoznata.

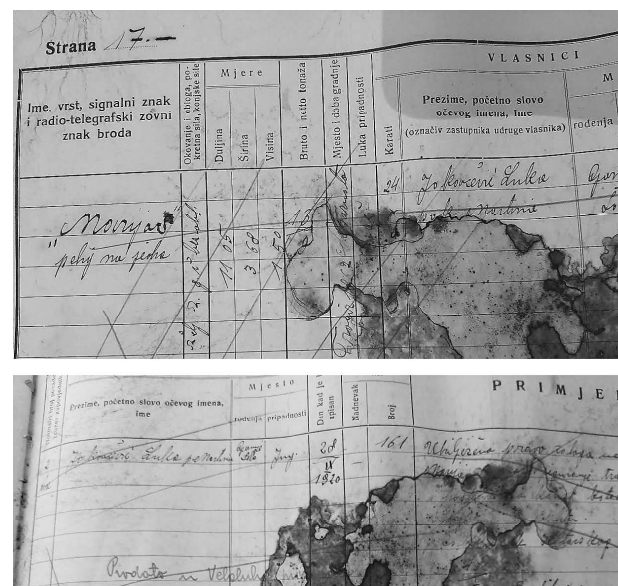
24. Pelig na jedra *MARIJA S*

Vlasnik i zapovjednik: Jakovčević Luka, pok. Martina iz Gornjeg Sela, 24/24.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1867.

*11,05 x 3,58 x 1,50, želj. Z.g.č. bez obloge, nosivosti 13/9 t, broj posade 2. Stečen temeljem Kupoprodajne pogodbe, Rijeka, 16.01.1911. Datum upisa je 28.09.1920, upisni list broj 161. Ubilježeno pravo zaloga na teret jedrenjaka *Marija S* za osiguranje tradžbine od K.75 i 75 biljega i troškova na korist Kotarske bolesničke blagajne iz Splita. Zaključak Kotarskog Suda u Splitu, broj 491/20, Split, 28.09.1920, posl.br.3135/20.*

Na marginama piše da je prodan u Vela Luku prije rata.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagačić, 2020.

Vlasnik je bio Luka Jakovčević (1885.-1963.), sin Martina (1842.-?) i Lucije, rođene Kaštelanac (1854.-?), pomorac. Obitelj je bila vlasnik velike kvadrature poljoprivrednog zemljišta te dvije uljare, u Stomorskoj i Gornjem Selu. U obiteljskoj kući Jakovčevićevih u Stomorskoj bila je lučka kapetanija, a od 1958., kad se Kapetanija premjestila u Rogač, pošta. Imao je sinove Martina, Antu i Nikolu te kćer Luciju. *Mariju S* su prodali prije kupovine većeg broda, *Svetog Nikole*, kasnije preimenovanog u *Otac Luka*, luke pripadnosti Stomorska, o čemu će više pisati u tekstu o brodovima Male obalne plovidbe, luke pripadnosti Stomorska, koji će biti objavljen u idućem broju *Baščine*.

LUKA PRIPADNOSTI MASLINICA

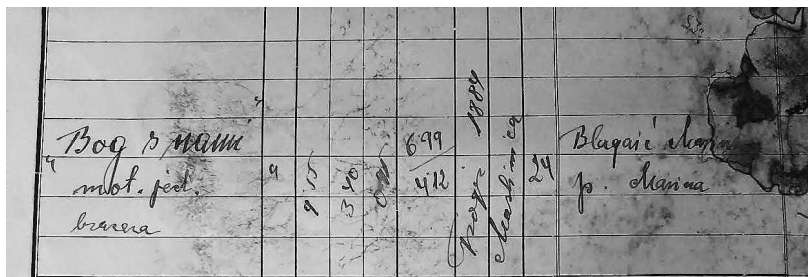
1. Motorni jedrenjak, bracara, BOG S NAMI

Vlasnik: Blagaić Marin, pok. Marina iz Donjeg Sela.

Zapovjednik: Blagaić Vicko, pok. Ante.

Mjesto i godina gradnje: Trogir, 1884.

9,55 x 3,40 x 0,95, nosivosti 6,99/4, 12 t, broj posade 2. U ovaj upisnik prešao iz upisnika ribarica(831 S). Datum upisa 21.08.1942., upisni list broj 297. U primjedbama piše da ima motor Deutz Diesel četverotaktni, 10KS, troši 2,5kg nafte i 0,07kg ulja.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Ova bracara služila je prvo za kućni ribolov, a bila je u vlasništvu Kalebić Vicka, pok. Bože i Blagaić Marina, pok. Marina zvanog Kacola. Luka pripadnosti bila je Donja Krušica. Kupljena je u Trogiru uoči II. svjetskog rata da bi 1942. postala u cijelosti vlasništvo Blagaić Marina, Kacole. Iste godine je na nju postavljen motor tipa Fiat, 40 KS, na benzin koji je trošio 5 l na sat,

imao rezervoar za 50 l benzina i 5 l ulja te brzinu 6 Nm na sat. U *Predbilježbu ribarskih lađa* upisana je 1938., a kupoprodaja je sklopljena 1940. u Trogiru kod javnog bilježnika Tironi, Teodora. Ime nije mijenjalo jer je kao braceru *Bog s nami*, izgrađenu 1884. u Trogiru, spominje *Anuario maritimo* iz 1885. godine¹²⁸.

O Marinu Blagaiću, vlasniku, piše više uz brod *Istok II* pod brojem 3.

2. Motorni jedrenjak, kuter LEON (Leone)

Vlasnik: Blagaić Špiro, Antin iz Donjeg Sela, 12 karata i Begović Ivan, Matin iz Donjeg Sela, 12 karata.

Zapovjednik: Nije upisan.

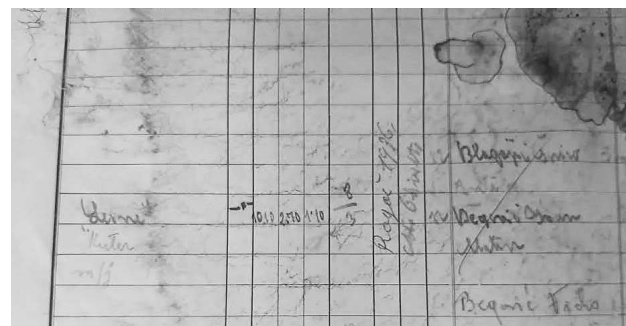
Mjesto i godina gradnje: Rogač, 1936.

10,10 x 2,70, 1,10, zabijen galvaniziranim čavlima, bez obloge, na jedra, nosivosti 8/3 t, broj posade 2. Stečen temeljem svjedodžbe gradnje od brodograditelja Cecić Frane iz Rogača od 11.08.1934., evidentirana od Lučkog zastupništva u Maslinici 12.08.1937. pod brojem 513/37.

Ima motor marke Buick, U.S.A. broj 1.457.673 sa 6 cilindara na benzin, 30 konjskih snaga, vidi N.3/42.

Postavljen ponovo motor tipa Fiat 30 KS, 4 cilindra, akcioni radijus 50 milja, ima skladište za 70 l nafte.

Kao vlasnik je naknadno upisan Begović Vicko iz Donjeg Sela, ali nije upisano kada i na temelju čega je došlo do promjene.

Upisnik: Notacija brodova i lađa obalne plovidbe. Foto: Nataša Blagaić, 2020.

¹²⁸ Prilog o hrvatskim imenima jedrenjaka izgrađenim u Dalmaciji u svjetlu hrvatskog narodnog preporoda, Branka Teklić, 2019.

Blagaić Špiro, pok. Ante. Arhiva
Nataša Blagaić.

Špiro Blagaić (1908.-1959.) je moj djed, sin Ante (1873.-1943.) i Ivanice, rođene Kalebić. Pomorac koji je *navigavao* za *Slobodnu plovidbu Topić D.D. Sušak*, osnovanu 1926.¹²⁹ i to na brodu *Jurko Topić*. Ne čudi što je *Leon* imao američki motor *Buick*, jer je dida Špiro često boravio u Americi kod svog najmlađeg strica, također Špira (1878.-?), koji je u Ameriku stigao 1902. parobrodom *SS La Tourane* iz francuske luke Le Havre sa 85 dolara u džepu i to sam, a ne kako je onda bio običaj da Šoltani u većim grupama zajedno emigriraju u SAD¹³⁰. Tijekom čitavog rata djed Špiro je *navigava* na *brodovima Slobodne plovidbe Topić* koji su uglavnom služili kao pratnja i opskrba ratnim brodovima. Nakon rata pomorci su brod doveli u Split. Radi li se baš o *Jurku Topiću* ili nekom drugom brodu, nije mi poznato iako Slobodna Dalmacija piše o parobrodu *Jurko Topić* koji je 1945. doveo teret hrane. Djed nakon rata ponovo odlazi u Ameriku i nastanjuje se u Chicagu gdje živi do svoje smrti 1959.

¹²⁹ Arhivsko gradivo bivših pomorskih poduzeća u Povijesnom arhivu Rijeka, Senčić Albino, 1996.

¹³⁰ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949., digitalizirane, <https://www.familysearch.org/search/record/results?q.surname=Blagaic&f.collectionId=1368704&count=20&offset=20&m.defaultFacets=on&m.queryRequireDefault=on&m.facetNestCollectionInCategory=on>

Leon je 1937. zapovijedao djedov brat, Blagaić Vicko, Antin; kao mornar je te godine bio ukrcan njegov otac, moj pradjed, Blagaić Ante, pok. Duje (1873.-1943.), a 1938. godine Glavurtić Ante, Marinov (1920.-1948.), sin Marina Radmana (1885.-1965.) iz Maslinice. Marinovom ocu, Antunu (1850.-?) na krštenju su kumovi bili maslinički plemići Antonio i Elena Martinis Marchi, brat i sestra koji su u strašnom nevremenu na Veliki petak 1852. doživjeli brodolom na putu iz Maslinice prema Splitu i utopili se¹³¹. Ante je mlad, baš kao i njegov brat Vicko (1923.-1947.), umro od tuberkuloze.

Nadgrobni spomenik braći Glavurtić, mjesno groblje u Maslinici.
Foto: Nataša Blagaić, 2020.

Leon je prevozio razne terete, najčešće vapno. Vlasnik *Leona* 1956. je Vicko Begović zvan Pujko, sin Mate i brat Ivana, vlasnik polovice *Leona*. Te godine *Leon* je na pola kanala između Splita i Šolte doživio havariju prevozeći robu šoltanske poljoprivredne zadruge. Po jakom maestralu otkazao mu je motor, uslijedila je eksplozija, Vicku se zapalila odjeća, a sina mu, Bracu, je eksplozija odbacila u more. S njima su na brodu bila još četvorica mještana iz Donjeg Sela. Svi su se na kraju spasili, ali Vicko i njegov sin Slobodan zvani

¹³¹ Novo doba, Uskršni broj, dr.Ivo Rubić, 1927.

Braco, su imali teške opekotine po čitavom tijelu¹³². Leon, koji je imao jedan jarbol, je vjerojatno teže oštećen te je nakon nekoliko godina zbog neisplativog i skupog održavanja, izrezan i zapaljen u tadašnjoj luci pripadnosti, Donjoj Krušici¹³³.

SLAVLJENIK

Iako ćemo *Upisnik male obalne plovidbe, luku pripadnosti Stomorska*, obraditi za idući broj Baščine izdvojiti ćemo jedan brod koji ove godine navršava sto godina.

Strana 5.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Okretnost i obloga, prekraina sila, kongske sile	Mjere			Bruto i neto tonaža	Mjesto i godina gradnje	Luka pripadnosti	Kerati	VLASNICI	
		Dužina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	M
Carlo Pietro "Otac Petar" jedna mala		28,30	7,06	3,30	113,35	1909	Stomorska	24	Bezić Špiro p. Petra	

Upisnik: Notacija brodova i ladja obalne plovidbe

1. OTAC PETAR (Padre Pietro)

Vlasnik: Bezić Špiro, pok. Petra iz Stomorske

Zapovjednik: Bezić Josip, pok. Petra

28,30 x 7,06 x 3,30, jedrenjak na motor, drveni, Ks 80, 28,30 x 7,06 x 3,30, mjesto i godina gradnje nisu upisani, 113,35/99,10t, broj posade 5. Brod stečen na temelju kupoprodajnog ugovora sklopljenog u Genovi 08.09.1934. između p. Itala Francesca Scorzza, trgovca iz Genove, zakoniti zastupnik tvrtke Kolektivne Gew..(nečitko) Lanza sa sjedištem u Genovi kao prodavatelja i

¹³² Slobodna Dalmacija od 15.11.1956. Digitalni arhiv Slobodne Dalmacije.

¹³³ Sjećanja Begović Slobodana, pok. Vicka zvanog Braco iz Donjeg Sela.

gosp. Špira Bežića, pok. Petra iz Stomorske, nastanjen u Splitu, kao kupca u spisima bilježnika Luigi Francesca Rissa iz Genove, broj: 6382/4091. L.K. Split broj: 11661/34 od 23.11.1934.

Datum upisa 22.11.1934., broj upisnog lista 13. U rubrici Primjedbe piše da ima motor Satima sa dva cilindra, Ks80. Na marginama piše da je nacionaliziran.

Strana 5.

Ime, vrst, signalni znak i radio-telegrafski zovni znak broda	Okretnost i obloga, prekraina sila, kongske sile	Mjere			Bruto i neto tonaža	Mjesto i godina gradnje	Luka pripadnosti	Kerati	VLASNICI		Mjesto	Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	Naslov stečenja broda ili jednog djetla
		Dužina	Širina	Visina					Prezime, početno slovo očevo ime, ime (označiv zastupnika udruge vlasnika)	M			
Carlo Pietro "Otac Petar" jedna mala		28,30	7,06	3,30	113,35	1909	Stomorska	24	Bezić Špiro p. Petra			stečen na temelju kupoprodajnog ugovora sklopljenog u Genovi 08.09.1934. između p. Itala Francesca Scorzza, trgovca iz Genove, zakoniti zastupnik tvrtke Kolektivne Gew..(nečitko) Lanza sa sjedištem u Genovi kao prodavatelja i gosp. Špira Bežića, pok. Petra iz Stomorske, nastanjen u Splitu, kao kupca u spisima bilježnika Luigi Francesca Rissa iz Genove, broj: 6382/4091. L.K. Split broj: 11661/34 od 23.11.1934.	

Upisnik: Notacija brodova i ladja obalne plovidbe

Kojim je životnim putevima prvi Bezić došao u Stomorsku ne možemo sigurno znati, ali temeljem starih crkvenih matica, novinskih članaka te dragocjenih, povijesnih izvora poput Andreisove knjige *Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.* možemo pokušati rekonstruirati povijest ove fascinante obitelji.

U Stomorsku je kao prvi Bezić, grana Lučin, doselio Lovre i to šezdesetih godina 18. stoljeća. Rodio se u Grohotama 1726. kao Lovre Anton od oca Luke (1702.-1776.) i majke Ivane Fabjanov (podrijetlo rod Čerinj) (1705.-1776.). U odsutnosti tadašnjeg župnika Grohota Ivana Klaića, a zbog smrtnog rizika, u kući ga je krstio sumještani don Jakov (Celsi) Ceci¹³⁴. Prilikom

¹³⁴ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949.; <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-XQSC?i=207&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

vjenčanja u hvarskoj matici se navodi kao Lovre Bezić Blašković, stanovnik Makarske. Blašković je, uz Lučin i Bello, prema Andreisu jedan od nadimaka Bezića iz Stomorske, ali moguće je i sasvim drukčije objašnjenje. U to vrijeme makarski biskup je bio Stjepan Blašković jedan od trojice biskupa koji su na čelu makarske biskupije bili zbog svoje dugovječnosti više od sto godina¹³⁵, a Šolta im je bila jedna od poveznica. Stjepanov prethodnik i prvi makarski biskup nakon oslobođenja od Turaka bio je Nikola Bijanković¹³⁶ (1645.-1710.) za čijeg oca Dominika, u objavljenoj literaturi piše da je rođen na Šolti iako se to u sačuvanim izvorima ne može provjeriti¹³⁷. Makarski vjeroučitelj, Niko Delić, u *Novom Dobu* iz 1930. godine prigodom 200. obljetnice smrti biskupa Bijankovića piše da su mu roditelji stradali u brodolomu prilikom povratka sa Šolte¹³⁸. Imovinu koju je baštiniio od oca upotrebljava za osnivanje Kongregacije svećenika oratorijanaca te gradi u Splitu crkvu svetoga Filipa Nerija, osnivača konfederacije oratorijanaca. Oratorijanac je bio i biskup Blašković (oko 1689.-1776.) rođen u Gornjem Selu na Šolti te njegov nećak i nasljednik na biskupskoj stolici, Fabjan Blašković (1726.-1819.), a bratovština sv. Nikole iz Stomorske je zgradu stare škole, koja je služila kao kuća molitve sv. Filipa Nerija kupila 1911. od Oratorija sv. Filipa Nerija¹³⁹. Obzirom da su biskupi Blaškovići rođeni u siromašnim, ribarskim obiteljima, ali su se zahvaljujući svojim sposobnostima uzdignuli do časti biskupa, Stjepan Blašković je sigurno imao razloga da Lovru Bezića uzme k sebi za vrijeme svog biskupovanja u Makarskoj. Je li kao rođaka, vjernog suradnika ili kao posinka, ne zna se, iako se na temelju upisa u maticu rođenih Lovrine kćeri Marije može zaključiti da su biskup Stjepan i Lovre u rodu¹⁴⁰.

¹³⁵ Crkva u svijetu, Razgovori. Neki problemi iz povijesti makarske biskupije (odgovor velečasnom don Slavku Kovačiću (CUS, broj 4, 1972. Karlo Jurišić.

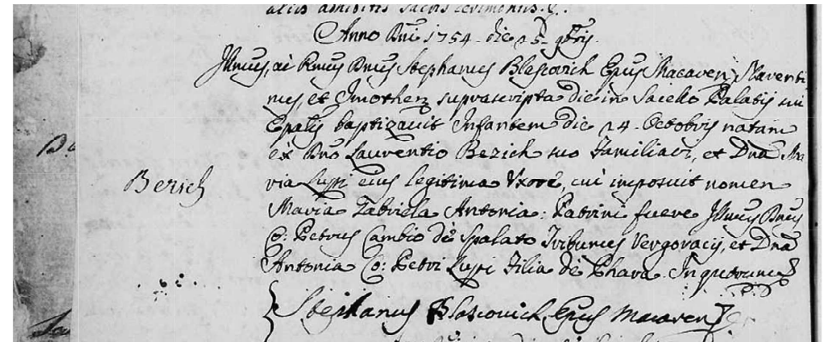
¹³⁶ Darka Bilić, *Izgradnja zvonika katedrale u Makarskoj*, UDK:72.04/497.5Makarska¹⁷⁴, Izvorni znanstveni rad, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, Centar Cvito Fisković, Split.

¹³⁷ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Mladen Andreis, Općina Šolta, 2011.

¹³⁸ Novo Doba, broj 142 od 21.06.1930.

¹³⁹ Baščina broj 23, urednik Dinko Sule, Grohote, 2014.

¹⁴⁰ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949.; <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-2STP?i=95&wc=9R2C-827%3A391644801%2C392196101%2C392196102&cc=2040054>

Makarska, Matica rođenih 1710.-1824.

U svakom slučaju 20. februara 1752. tadašnji hvarsko-brački biskup Cesare Bonaiuti uz asistenciju makarskog biskupa Stjepana Blaškovića te ostale velikodostojnike koji su svjedočili, obavio je obred vjenčanja između Lovre Bezića Blaškovića, stanovnika Makarske, i Marijete Lupi, kćerke plemića iz Vrboske, Petra Lupija¹⁴¹. Koji je bio razlog da se jedna plemkinja koja vuče porijeklo od Matije Ivanića, vođe hvarskog ustanka protiv Mletačke republike u 16.stoljeću¹⁴², uda tada za potomka šoltanskih težaka? Na jednoj strani je cijenjeno biskupovo prezime Blašković te činjenica da je biskup Stjepan u Makarskoj krstio i većinu njihove djece, što govori u prilog iznimnoj povezanosti, ali ne treba zanemariti ni jedan od nadimaka Lovrinog roda-Bello. Tako Ivo Rubić piše da Bezići po ljepoti tijela imaju nadimak Belovi od tal. riječi bello-lijepo¹⁴³. Osim što je vrlo vjerojatno bio snalažljiv, inteligentan i sposoban, naš Lovre je vjerojatno bio i lijep te mu kontesa Marijeta nije mogla odoljeti.

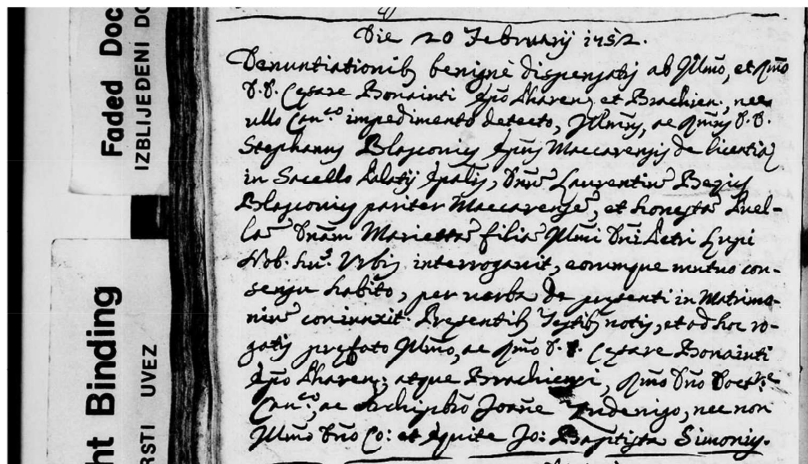
Šezdesetih godina 18. stoljeća Lovre i Marijeta vjerojatno su doselili na Šoltu, jer se njihovo posljednje troje djece rodilo u Grohotama, a iz matičnih knjiga u Grohotama može se doznati da vrlo često kumuju na vjenčanjima i krštenjima upisani kao *signor conte* (gospodin grof) i *kontesa* (grofica). Njihovo dvoje najstarije djece, Ana i Petar, također su često kumovi te se i Petra

¹⁴¹ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949.; <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99C-R7BB?i=155&wc=9R29-K68%3A391644801%2C392020001%2C392020101&cc=2040054>

¹⁴² <https://www.geni.com/people/Marieta-Bezi%C4%87-Bla%C5%A1kovi%C4%87-Lupi/600000023077134419>

¹⁴³ Podrijetlo stanovništva otoka Šolte, dr.Ivo Rubić, beograd, 1960.

bilježi kao *gospodina grofa*. Nisu se naselili u Grohotama jer je Lovre živio u Makarskoj, a njegov mlađi brat Stjepan se oženio prije njegovog povratka te vjerojatno ostao na obiteljskom imanju. Moguće je i da je biskup Blašković Lovri i njegovoj obitelji osigurao zemljište u Stomorskoj. Tako dr. Rubić piše da je Lovre sišao na imanje Blaškovića u Stomorsku, oženivši nećakinju biskupa Blaškovića. Ovo posljednje danas znamo da nije točno.

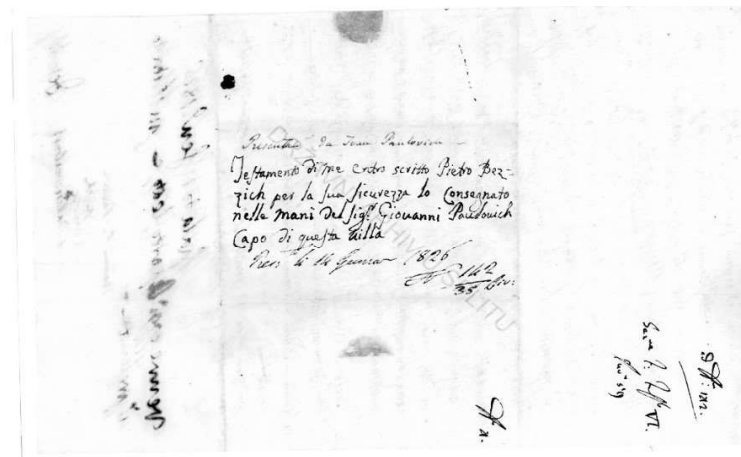
Matična knjiga vjenčanih, otok Hvar.

Don Ante Bezić navodi da začetnik roda Bezić u Stomorskoj potječe iz Grohota, ali ne kao potomak Grge, od kojega potječu svi Bežići iz njegovog rodoslovlja, već da potječe od neke druge obitelji Bežića koja je u Grohotama izumrla¹⁴⁴.

Da su Bežići bili imućni te da su posjedovali zemlju, vidimo iz oporuka dostupnih u splitskom arhivu. Tako o Lovrinom sinu, Petru, saznajemo da je bolestan i da vlastitom rukom jako lijepim i čitkim rukopisom u vlastitoj kući u Stomorskoj 1825. godine piše oporuku kojoj svjedoče Antonio Pešić i tadašnji župnik don Marko Jurišić te oporuku radi sigurnosti predaje u ruke seoskog glavaru Gornjeg Sela, gospodina Ivana Pavlovića. Prezime (ili nadimak?) Blašković se izgubio te oporuku piše kao Pietro Bezzich te nema spomena nikakve plemićke titule. Posjeduje više od dvadeset vretena zemlje na mjestu

¹⁴⁴ Rodoslovlje plemena Bezić u Grohotama na otoku Šolti(1668.-1968.)Bezić don Ante, Zagreb, 1968.

zvanom Krušički rat, koje je zasadio lozom svojim vlastitim rukama. Imanje ostavlja svom prvorodenom sinu Antunu, ali ne zaboravlja ni kćeri Mariju, udanu Dragun, nastanjenu u Splitu i Simeonu (Šimu), udanu Stipičević, nastanjenu u Supetru na Braču. Svojim nasljednicima ostavlja i časnii dug gospodinu Petru Rendiću (možda se radi o zidaru Petru, ocu našeg poznatog kipara Ivana Rendića?). Svojim nasljednicima ostavlja brigu za njegovu dušu nakon smrti, ali znajući za njihove ograničene mogućnosti, ne obavezuje ih. Lovrina kći, Ivana (1763.-1835.), udana za Ivana Braškića, rođena je u Makarskoj, a krsni kum joj je bio sin makarskog plemića i upravitelja Makarske, Pizzamana¹⁴⁵. Umire deset godina nakon Petra, a upisana je u maticu umrlih Gornjeg Sela kao siromašna prosjakinja¹⁴⁶.

Digitalni preslik iz Zbirke oporuka(HR-DAST-180), III/23, br.4.

Njegov unuk Petar (1861.-?) po kojem je brod dobio ime, ženio se dva puta. Prva supruga bila mu je Ivana Ruić (1862.-1891.) iz dobrostojeće obitelji iz Grohota. Njen otac Lovre (1830.-?) u matičnim knjigama je bio upisan kao

¹⁴⁵ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949.; <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99X-23RN?i=123&wc=9R2C-827%3A391644801%2C392196101%2C392196102&cc=2040054>

¹⁴⁶ Hrvatske crkvene knjige 1516.-1949.; <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-XK44?i=113&wc=9R2W-2JW%3A391644801%2C392176801%2C954404201&cc=2040054>

posjednik, a nećak Luka (1884.-?) bio je kapetan duge plovidbe i poznati ribarski stručnjak. Majka Marija (1833.-1894.), rođena Bezić, bila je kći Grgura (1797.-1880.), začetnika roda Kovačevi koji je kovački zanat po kojem je rod dobio ime, naslijedio od svog tasta Pavla Lisičića.

Za Petra je godina 1891. bila obilježena s radošću i velikom tugom jer mu se te godine rodila kći Tereza, a umrle žena Ivana (Jovana), kći Josipa i majka Cecilija (1825.-1891.), rođena Jakovčević. Iduće godine ženi se u Splitu s Marijom Kaliterna (1863.-1934.). U knjizi vjenčanih upisan je kao pomorac. Prema pričanju Petrove unuke, gospođe Mirjane Mardešić, Petar je ubijen 1914. pred sam početak I. svjetskog rata, kad je išao kupovati zemljišta u Majdanu, vjerojatno s namjerom da poslovanje proširi na proizvodnju cementa. Bio je pogođen u grlo te je poživio u mukama još nekoliko dana postavivši za skrbnika svojoj maloljetnoj djeci muža svoje sestre Magdalene, Josipa Vidana. Petar je bio osiguran pa obitelj od tog novca kupuje u Stomorskoj zemljišta. Stariji sinovi, Špiro i Božan, koji su u vrijeme očeve smrti jedini bili punoljetni, su držali brodove a Petar, koji je imao tuberkulozu nije plovio, već je vodio računa o obiteljskoj uljari u Stomorskoj. *Paščice*, zaostale nakon prerade obiteljskim brodovima su vozili u Dubrovnik u tvornicu koja je je iz njih ekstrahirala ulje¹⁴⁷.

Prvi sin Petra i Marije Kaliterna, Špiro (1893.-?), je 1934. godine kapetan i vlasnik broda *Otac Petar*. I on se ženio dva puta. Prva žena mu je bila učiteljica u Stomorskoj iz roda Andreis s kojom je imao dvije kćeri, Terezu (Rezi) i Mariju (Mašu)¹⁴⁸. Vrlo je vjerojatno da se radi o Katini Kezić (1891.-1926.?), kćerki rano preminulog klesara Antuna (1866.-1895.) koji je jedno vrijeme boravio na Šolti gdje je oženio Mariju Andreis (1861.-1929.) iz poznate brodovlasničke i posjedničke obitelji. Naime, kada je Marija umrla, obitelj kapetana Špira Bezića objavljuje javnu zahvalu svima koji su im izrazili sućut i ispratili pokojnicu do groba u Gornjem Selu tako da se da zaključiti da je Marija Kezić, rođena Andreis, bila njegova punica¹⁴⁹. Njena kći Katina je vjerojatno umrla 1926. godine, kada na počast pok. Tine Bezić, 10 dinara uplaćuje don Josip Bavčević¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Iz priče gospođe Mirjane Mardešić.

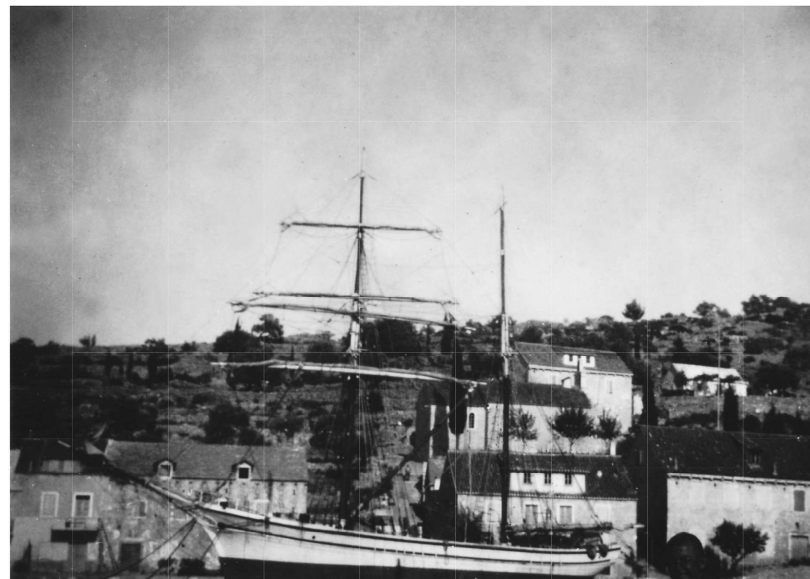
¹⁴⁸ Iz priče gospođe Mirjane Mardešić.

¹⁴⁹ Novo Doba broj 95 od 09.04.1929.

¹⁵⁰ Novo Doba broj 6 od 09.01.1926.

U lipnju 1929. Špiro ženi Mariju Bavčević (1894.-?), sestru Dinke, udane za pomorskog kapetana Marina Paladina (1866.-1938.) iz Donjeg Sela, don Tome Bavčevića (1891.-1963.)¹⁵¹ te monsignora Josipa Bavčevića (1880.-?)¹⁵².

Marija, Dinka, msgr. Josip i don Toma su nećaci Anđele Andreis, bake naše najpoznatije pjesnikinje Vesne Parun, a Anđela, udana Mateljan i Marija, udana Kezić, punica kapetana Špira, su prve rođakinje.

Otac Petar na vezu u Stomorskoj prije II. svjetskog rata
Fotografija preuzeta iz rada Pomorstvo Šolte doc.dr.sc. Pere Vidana,
kapetana duge plovidbe.

Iako je godina upisa broda *Otac Petar* u *Upisnik: Notacija brodova i ladja obalne plovidbe*, godina kada je kupoprodajni ugovor sklopljen, 1934. godina,

¹⁵¹ Don Toma se prema Andreisu rodio 1891., u prilog tome govori i njegova osmrtnica tako da je na stranici Nacionalnog arhivskog informacijskog sustava krivo navedena 1893. kao njegova godina rođenja.

¹⁵² Ustaša, vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta broj 2, Zagreb, 14.01.1945.: *Bavčević msgr. Josip, komornik Nj. svetosti. U listopadu 1943. zarobljen od partizana, a onda netragom nestao, vjerojatno ubijen u Milni na otoku Braču.*

brod je sigurno kupljen ranije. Gospođa Mirjana Mardešić mi je ispričala da je brod kupljen kada se ona rodila, 1930., a u ljetopisu župe Grohote piše da je radi dugova *Crkvinarstvo* i *Bratovština Grohota* uz dozvolu splitskog *Biskupskog ordinarijata*, prodala svoj dio Supetar u Nečujmu poljskom društvu *Dom poljski na Jadranu* 1928. godine. Te godine kapetan Špiro Bezić, prigodom posvete kamena temeljca za poljski dom u Nečujmu, je priredio doček poljskom izaslanstvu te predstavnicima vlasti iz Splita, paradom mnoštva okićenih, šoltanskih brodova, a na brodu *Otac Petar* im je priredio svečanu zakusku¹⁵³. Cvijeće je predsjedniku poljskog doma predala maloljetna kći kapetana Bezića, tada udovca, Rezika (Tereza)¹⁵⁴.

Godine 1934. kada je brod upisan u *Upisnik: Notacija brodova i ladja obalne plovidbe* zapovjednik broda je Špirov brat, Josip (1902.-1976.), a Špiro je potpredsjednik Saveza jugoslavenskih brodovlasnika male obalne plovidbe. Iduće godine je opet izabran na tu dužnost¹⁵⁵. Godinu kasnije, u veljači, Špiro predvodi izaslanstvo brodovlasnika iz Stomorske u vezi sa stanjem u njihovoj luci te traži izgradnju lukobrana i čišćenje luke¹⁵⁶, a u prosincu brod *Otac Petar* krca 20 vagona pšenice određene za izvoz u Albaniju¹⁵⁷.

Ubrzo je počeo II. svjetski rat, a *Otac Petar* je trebao biti potopljen. Božidar Cević, umirovljeni kapetan fregate, u knjizi Šolta u Narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj izgradnji piše kako mu je Mjesni komitet KP Šolta u kolovozu 1942. dao zadatak da organizira prebacivanje prve grupe partizana sa Šolte na kopno te da na prolazu za Osičenicu iz Maslinice izvuče iz masliničke luke *Oca Petra* i potopi ga između masliničkih otočića jer je radio za okupatora. Na kraju su zbog vremenskog zakašnjenja od potapljanja *Oca Petra* morali odustati. Međutim *Sekcija boraca IV pomorskog obalnog sektora mornarice NOVJ, Pregled pomoćnih (transportnih) brodova IV POS-a, Prilog XIV* bilježi ga kao pomoćni transportni brod koji je kao takav sudjelovao u ratu, a pok. Veljko Brodarić (1934.-2021.) iz Grohota pričao mi je da se sjeća da ih je u zbjeg u Italiju preko Visa vozio *Otac Petar*... Prema pričanju gospođe Mirjane Mardešić, Špirov brat Josip, koji je upisan kao zapovjednik broda, radio je za partizane na prebacivanju ljudi u Italiju (Santa Maria di Leuta), a odatle se išlo dalje u El Shatt. Špiro je ostao u Italiji kod prijatelja, brodovlasnika, a pošto

¹⁵³ Nada, župska smotra župe Sv. Stjepana, Grohote, Zavičajna knjižnica u sklopu Gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

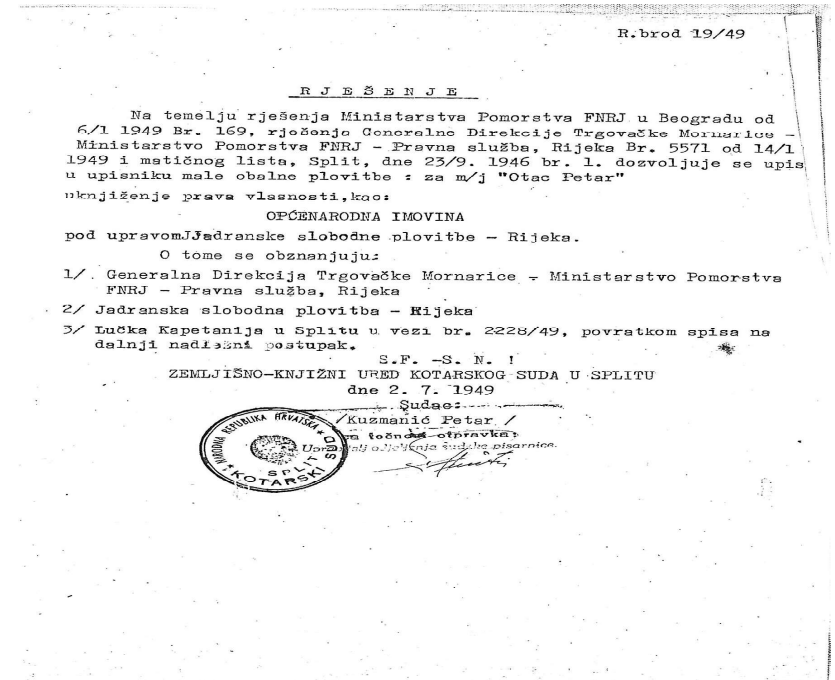
¹⁵⁴ Novo Doba broj 138 od 14.06.1928.

¹⁵⁵ Novo Doba broj 99 od 27.04.1935.

¹⁵⁶ Novo Doba broj 37 od 14.02.1936.

¹⁵⁷ Novo Doba broj 291 od 12.12.1936.

je sa sobom ponio i sav obiteljski imetak, dio obitelji koji nije otišao u zbjeg trpio je glad i oskudicu. Nakon rata *Otac Petar* je nacionaliziran. Iz Upisnika brodova Lučke kapetanije Split¹⁵⁸ saznajemo sve o sudbini *Oca Petra* nakon rata. 1949. godine *Otac Petar* se zove *Stomorska* i uknjižen je kao općenarodna imovina pod upravom *Jadranske slobodne plovidbe* iz Rijeke. Na njemu je kao zapovjednik ukrcaj Šoltanin Jerko Cević Karuzić (1927.-2014.).

Dokument iz arhive gospodina Bezić Marija iz Rijeke.

¹⁵⁸ <http://www.sudacka-mreza.hr/stecaj-ponude.aspx?Search=&ShowID=19181&Lng=hr>

— 52 —

UKRCAN

U luci Split dana 26. V. 1965
 U svojstvu zanimatelja
 Na brodu Pomorske
 Luke pripadnosti Split
 Vrsta broda M. B. P.
 Kategorija plovidbe M. B. P. *[Signature]*
 Zapovjednik broda

POTVRDA: Slaže se sa Popisom posade izdanim od Luce
Kapetaniju Li. Benić pod br. 1/86
 dana 4. I. 1965
 U Split dana 26. V. 1965
 Ovjera lučkog-konsularnog-ureda:

ISKRCAN

U luci Split dana 11. X. 1965
 Služba iznaša 5 (pet) god. 4 (četiri) mj.
5 (pet) dan. *[Signature]*
 Zapovjednik broda

POTVRDA: Slaže se sa Popisom posade izdanim od _____
 u _____ pod br. _____
 dana 19. X. 1965
 U Split dana 11. X. 1965
 Ovjera lučkog-konsularnog-ureda:

Iz Pomorske knjižice pok. Jerka Cecić Karuzića

V	POKRETNOST Vrsta pogonskog goriva <u>nafta</u> Broj i vrst kotlova <u>1</u>
VI	MJESTO, BRODOGRADILIŠTE I GODINA GRADNJE: <u>Genova 1921. god.</u>
VII	GAZ NA LJETNOJ LINIJI KRCANJA: <u>35 - 23,7</u> m : <u>11,48 - 7,32</u> stopa
VIII	NADVOĐE NA LJETNOJ LINIJI KRCANJA: <u>24,4 - 118,0</u> cm : <u>8,34 - 46,45</u> palci
IX	NAJVEĆA BRZINA BRŌDA: praznog <u>8 - 8</u> Nm nakrcanog <u>7,5 - 7,5</u> Nm
X	NOSIVOST NA LJETNOJ LINIJI KRCANJA: <u>240</u> tona
XI	DOZVOLJENI BROJ PUTNIKA: I raz. ☒ II raz. ☒ III raz. ☒ Ukupno ☒ <u>145</u>
XII	PODACI O PRIJAŠNEM UPISU: <u>OTAC PETAR I. P. Stojanović</u> (Ime, luka pripadnosti i država pripadnosti broda)

Iz Upisnika brodova LK Split. Preuzeto sa <http://www.sudacka-mreza.hr/stecaj-ponude.aspx?Search=&ShowID=19181&Lng=hr>

1952. na pravo korištenja broda uknjižena je *Obalna plovidba Split*. 1970. godine kupuje ga splitsko poduzeće *Dalma-Koteks* te mu nadijeva ime *Talas*. Godinu kasnije pravo je uknjiženo na poduzeće *Koteks* te brod ponovo mijenja ime, ovaj put u *Nirvana*, ime koje će nositi narednih pola stoljeća. 1984. godine nosilac prava raspolaganja brodom postaje poduzeće *Uniondalmacija* iz Splita i to njegov OOUR (Osnovna organizacija udruženog rada), *Dalmacijaturist*. Remonti *Nirvane* nekoliko puta su obavljani u brodogradilištu *Greben* u korčulanskoj Vela Luci¹⁵⁹ te u Betini na otoku Murteru.¹⁶⁰ Domovinski rat privezao je *Nirvanu*, s još nekoliko *Dalmacijaturistovih* jedrenjaka, na mrtvi vez u Milni na Braču¹⁶¹. 2002. godine, uslijed ovrhe vlasnika, Rješenjem Trgovačkog suda u Splitu dosuđuje se M/B *Nirvana* najboljem ponuditelju, firmi *Hidrobiro* iz Umaga te izbjegava sudbinu primjerice *Asphaltosa* koji

¹⁵⁹ Slobodna Dalmacija od 03.04.1972.

¹⁶⁰ Slobodna Dalmacija od 19.03.1976.

¹⁶¹ <https://drive.google.com/file/d/0B1L1B8pTgJfrVFRDMnZWUFZRajA/view>

je u Milni potonuo. Plovila je *Nirvana* po Jadranu i kao brod knjižara¹⁶², a na njoj naši poznati književnici, Julijana Matanović, Enes Kišević i mnogi drugi, nesvjesni da su po palubi ovog iznimnog broda hodali i potomci Matije Ivanića, hvarskih plemića iz porodice Lupi, don Frane Bulić, don Kerubin Šegvić, vjerovatno i naša Vesna Parun i još mnogi velikani. Nesvjesni, da su je daleke 1921. godine izgradili braća Scorza u svom škveru u Genovi te je pod imenom *Attivita* porinuli u more. Plovila je kao jedrenjak pod talijanskom zastavom, da bi posljednju godinu u talijanskom vlasništvu dobila i pomoćni pogonski motor.

Porinuće *Oca Petra*, tada pod imenom *Attivita* 1921. u Genovi. Fotografija preuzeta sa: <https://drive.google.com/file/d/0B1L1B8pTgJfrVFRDMnZWUFZRajA/view>

Plovila je *Nirvana* Jadranom pod pokroviteljstvom Ministarstva turizma promovirajući hrvatske proizvode u sklopu manifestacije *Plovimo Hrvatskom*

¹⁶² <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/brod-koji-turistima-prodaje-knjige-87358>

uz *hrvatsko*¹⁶³, bila je dom roniocima na višednevnim ronilačkim krstarenjima¹⁶⁴, bila je restoran privezan za umašku rivu¹⁶⁵, mnoštvo ljudi prošlo je njenim palubama ne znajući ništa o ovom iznimnom brodu.

Fotografija preuzeta sa: https://www.ipress.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=39475:slucaj-vuksic-u-umagu-sute-ili-tvrde-kako-je-reketarenje-privatna-stvar-predsjednika-vijeca&catid=51:-gio&Itemid=61

A onda je, polako propadajući postala *brod slučaj*. Zvali su je ukleti *umagež*. Zbog zabrane isplavlivanja godinama je bila privezana u umaškoj luci. Zbog stečaja firme u čijem je vlasništvu bila nakon šeste javne dražbe na Trgovačkom sudu u Rijeci, konačno dobija novog vlasnika. Splićanina. I kreće konačno 2018. iz umaške luke u brodogradilište *Nauta Lamjana d.d.* na otoku Ugljanu, iz kojega bi ove godine, na svoj stoti rođendan, trebala isploviti.

¹⁶³ <https://makarska.hr/novosti/tjedna-najava-dogadanja-u-sklopu-makarskog-ljeta>

¹⁶⁴ <https://diazilla.com/doc/224665/popis-ronilackih-centara-i-drustava-u-hrvatskoj>

¹⁶⁵ https://www.ipress.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=39475:slucaj-vuksic-u-umagu-sute-ili-tvrde-kako-je-reketarenje-privatna-stvar-predsjednika-vijeca&catid=51:-gio&Itemid=61

Fotografija preuzeta sa: <https://www.glasistre.hr/istra/brod-godinama-usidren-u-umaskoj-luci-dobio-novog-vlasnika-jedrenjak-ce-uskoro-isploviti-prema-splitu-567985>

Fotografija prije porinuća 07.05.2021. Nauta Lamjana d.d.Foto:Nenad Aničić

Evo je (ga) u moru. Nauta Lamjana d.d., svibanj 2021. Foto: Nenad Aničić

I što bi na kraju prirodnije i ljepše bilo nego da prvo doplovi do Stomorske. Da se sretnemo ona i ja, taj živi spomenik svim našim morskim vucima s drvenih jedrenjaka jer, kako je rekao Sveti Augustin: „*Bog daje vjetar, ali čovjek mora podići jedro*“. Da se sretnu potomci Bezića s novim vlasnikom i zajedno nazdrave svim budućim plovidbama jednog od najljepših šoltanskih jedrenjaka. Da se sretnu prošlost i budućnost. Na najljepšem otoku na svijetu.

U idućem broju *Baščine* nastavit ćemo ovaj *Upisnik sa lukom pripadnosti-Stomorska te Upisnikom ukrcanja i iskrcanja mornara*. U obradi su također i *Upisnik predbilježbe ribarskih lađa te Upisnik obrojenih lađa*. Zato na

kraju molim sve čitatelje koji bi mogli pomoći da se svi podatci, fotografije, dokumentacija i slično, a tiče se šoltanskih brodova i njihovih vlasnika, nađu na jednom mjestu, u budućoj **Monografiji šoltanskog pomorstva**, da nam se pridruže. Bilo kao izvor informacija bilo kao suradnici. Za ovu temu svaka pomoć je dobrodošla, jer ovo sigurno nisu ni svi šoltanski jedrenjaci ni svi šoltanski pomorci iz tog doba. Pokojni don Živan Bezić piše kako se kao dijete igrao na očevim brodovima, koji su nakon duge plovidbe svraćali u matičnu luku Rogač¹⁶⁶. Za jedan brod znamo da je bio *Božidar*, a za ostale tek trebamo pokušati saznati. Tu je i trabakul *Skladna braća* obitelji Jurić iz Maslinice te brecera *Ljubica* koje spominje *Upisnik o ukrcaju i iskrcaju mornara*, a koji su gotovo izbrisani iz sjećanja. Tu je i trabakul *Mir vami* kojim 1919. zapovijeda Šimun Parunov, a u oglasu u listu *Novo Doba* dvije godine kasnije prodaje ga Krsto Klarić¹⁶⁷. Pa kuter *Sveti Nikola* Vicka Sule, kojim je zapovijedao Duje Kuparić, a potonuo je u nevremenu dovevši vapno u Stobreč¹⁶⁸. I još mnogi drugi koji tek čekaju da ih pronađemo u zakutcima prošlosti.

Veliku zahvalnost svi zajedno dugujemo:

-uredniku *Baščine* Dinku Suli, ogromnom izvoru znanja i inspiracije, na neizmjernom trudu da ovaj tekst bude puno bolji nego što sam mislila da je moguće.

-Renatu Alajbegu, što je sačuvao ove *Upisnike* za buduće naraštaje.

-Filipu Marinkoviću, lučkom kapetanu ispostave Rogač, što mi je mnoge izvore stavio na raspolaganje.

-Josipu Purtiću u njegovom sinu Srećku, Jasni Pavišić u njenom suprugu Anti, Nikoli Cević Karuziću u njegovoj supruzi Marinki, pok. Vilmi i pok. Veljku Brodariću, (nažalost, preminuli su prije objavljivanja ovog broja *Baščine*) kapetanu Mladenu Brodariću, kapetanu Andri Kalebiću, Veri Andonovski, Pietru Poliću, Nikici Buktenici-Keki, Marinu Jakovčeviću Martinovu, Nevenki Čerinj, Josipu Ceviću, Jasminki Petković, Bezić Mariju, Mirjani Mardešić te svima ostalima koji su svojim obiteljskim uspomnama i sjećanjima pomogli u nastajanju ovog teksta.

Pisan je s malo znanja, ali s velikom ljubavi i poštovanjem.

Maslinica, travanj 2021.

dr. sc. Jadranka Mauch Lenardić
Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara Hrvatske
akademije znanosti i umjetnosti
Ante Kovačića 5, HR-10000 Zagreb; jml@hazu.hr

IHNOFOSILI NA ŠOLTI – TRAGOVI PRADAVNOG ŽIVOTA U KAMENU

Sažetak:

Prije 20-ak godina na suhozidu na predjelu Obinuš (zapadni dio Šolte) Maja Vlak pronašla je jedan interesantan komad kamena s neobičnim oblicima na površini. Isti je dala Darii Batistić Popadić, koja ga je poklonila Knjižnici Marko Marulić u Grohotama. Kamen je interesantan s obzirom na to da su takvi nalazi dosta rijetki u Hrvatskoj. Nalaz je paleontološki analiziran na Zavodu za paleontologiju i geologiju kvartara Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, gdje se zaključilo da se radi o jednom obliku ihnofosila – tragu pradavnog djelovanja životinje, koja je ostavila svoj „zapis“ u sedimentu na morskom dnu.

Ključne riječi:

ihnofosili, *Chondrites* ichnosp., otok Šolta, Hrvatska

Abstract:

Some 20 years ago Maja Vlak found one very interesting piece of stone on the drywall in the Obinuš area (western part of the Šolta island). The stone has unusual forms on its surface. Daria Batistić Popadić got that find and gave it to the Marko Marulić library in Grohote. This specimen is interesting because such finds are quite rare in Croatia. It was palaeontologically analysed at the Institute for Quaternary palaeontology and geology of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The stone represents one form of ichnofossil – the trace of an ancient activity of the animal which left its „inscription“ in the sediment on the bottom of the sea.

Key-words:

ichnofossils, *Chondrites* ichnosp., island of Šolta, Croatia

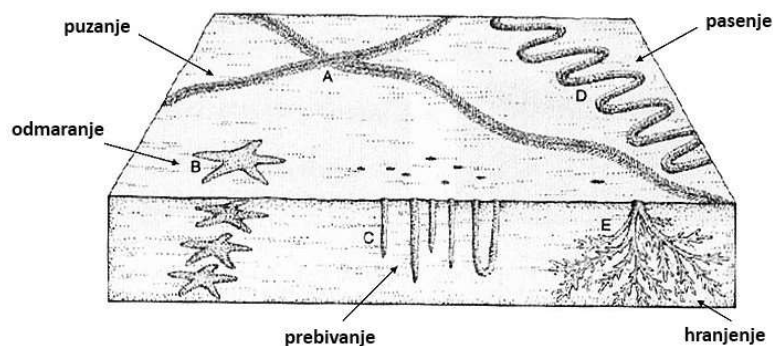
¹⁶⁶ Otočke davorije, djetinjstvo na otoku, Živan Bezić, Đakovo, 2004.

¹⁶⁷ Novo Doba od 24.01.1921.

¹⁶⁸ Novo Doba od 09.03.1926.

1. Uvod

Naziv ihnofosil slabo je poznat široj javnosti. Nalazima ihnofosila i njihovom problematikom i inače se bavi jako mali broj stručnjaka, geologa i paleontologa. Što se zapravo krije iza tog naziva? Jednostavno rečeno, ihnofosili su tragovi aktivnosti nekadašnjih živih bića u stijenama. Ihnofosile proučava grana paleontologije koju nazivamo ihnologija. To je multidisciplinarna znanost koja proučava ponašanje organizama, najčešće životinja, i tragove koje su napravili na i u sedimentnoj podlozi na kojoj su živjeli. Dakle, fosilizirani trag je rezultat odnosa i djelovanja organizama na i u supstratu u okolišu, što dovodi do trodimenzionalne strukture. Interakcija organizam ↔ podloga događa se tijekom različitih životnih aktivnosti, kao što su: stanovanje (domichnia), puzanje (repichnia), hranjenje (fodichnia), odmaranje (cubichnia), pasenje (pasichnia), bježanje (fugichnia), skrivanje, kretanje, razmnožavanje i drugo (Slika 1.).

Slika 1. Tragovi nekih aktivnosti morskih životinja:

A: repichnia – tragovi puzanja (primjer *Cruziana* – trag trilobita)

B: cubichnia – tragovi odmaranja (primjer zvjezdača)

C: domichnia – tragovi stanovanja (primjer *Skolithos*; ježinci, mekušci, kolutičavci)

D: pasichnia – tragovi pasenja (primjer *Zoophycos*; muljojedi)

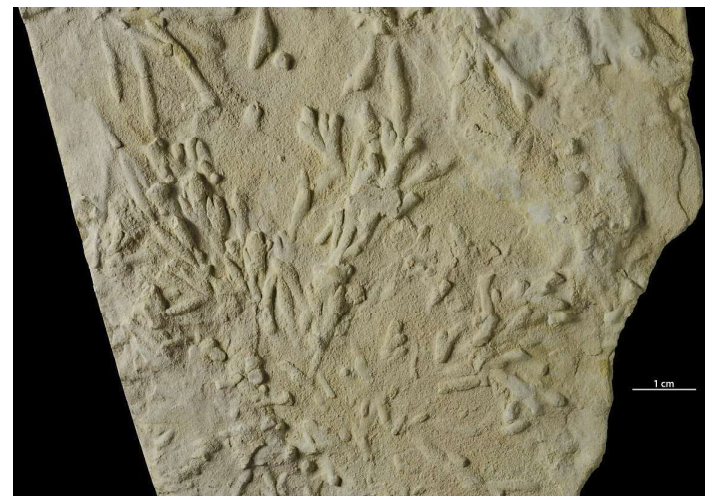
E: fodichnia – tragovi hranjenja (primjer *Chondrites*)

(modificirano prema internetskom izvoru: <https://www.studyinggeology.com/post/ichnofossils>; pristupljeno 10. veljače 2021.).

Tragovi se proučavaju od 19. stoljeća, iako su neki zapaženi još početkom 17. stoljeća i ranije (Baucon et al., 2019). Rezultati ihnologije doprinose saznanjima kod rekonstrukcija i analiza facijesa, paleookoliša, stratigrafije i paleoekologije (Pineda-Salgado i Quiroz-Barroso, 2018). Česti su tragovi životinja koje žive na morskom dnu ili drugim vodenim sredinama, rjeđe se nalaze na kopnu (najpoznatiji su zasigurno tragovi dinosaura), a tragovi mogu biti sačuvani kada se mekani i rastresiti sediment stvrdne u stijenu (Slika 2.). Prateći načine života pojedinih živućih organizama, možemo donekle rekonstruirati i načine života i tragove davno izumrlih životinja. Takva su istraživanja vrlo kompleksna, jer se ponekad radi o izumrlim životinjama koje nemaju danas živućih predstavnika.

Nadenim fosiliziranim primjercima tragova pridodaju se latinski nazivi rodova i vrsta (tzv. binarna nomenklatura, kao i recentnim i fosilnim organizmima; prema sustavu kojeg je utemeljio Carl von Linné), iako oni ne predstavljaju prave taksone fosilnih organizama, nego tzv. ihnotaksone. Dakle, ihnofosili se razlikuju od fosiliziranih organizama po tome što su klasificirani prema ponašanju organizama, a ne njihovoj anatomiji/morfologiji (Miller et al., 2020). Tragove mogu ostavljati kralježnjaci (tragovi češće vezani uz anatomiju) i beskralježnjaci (tragovi češće vezani uz životne aktivnosti).

Isti organizam može ostaviti različite tragove svojim različitim aktivnostima tijekom života, odnosno isti organizam može proizvesti različite strukture istim

Slika 2. Primjer ihnofosila iz Estonije (lokalitet: kamenolom Laasi; internetski izvor: www.geokogud.info/specimen_image/31008).

djelovanjem ako se radi o različitim supstratima. Nadalje, različiti organizmi mogu proizvesti iste ili slične tragove ukoliko im je ponašanje isto. Stoga je jasno da jedna životinja, osobito ako je pokretna, može proizvesti mnogo tragova tijekom života, dok se njezino tijelo može i ne mora sačuvati kao fosil (Miller et al., 2020).

Može se reći da ihnofosili najčešće ovise o facijesu, okolišu, odnosno o području s određenim fizičkim, kemijskim i biološkim osobinama, koje postoje u kontinentalnim, prijelaznim ili morskim okruženjima, a mogu biti veličine od nanometra do kilometarskih razmjera. Autohtoni su, znači nisu pretrpjeli transport i izmještanje, a česti su u stijenama koje su obično bez fosila, bez sačuvanih organizama.

S obzirom na to da odražavaju okoliš na kojem su nastali ihnofosili mogu biti grupirani u ihnozajednice, karakteristične za pojedine **ihnofacijese**. Tako, na primjer, postoji nekoliko kategorija ihnofacijesa: **obalni** (nivo plime i potplimne zone, s muljevitim i pjeskovitim supstratom) u kojem su češće duboke, vertikalane stambene bušotine, **plići sublitoral** (bušotine u sedimentu mogu biti jednostavne ili razgranate), **dublji sublitoral** (na primjer ihnofacijes Cruziana; tragovi pasenja, hranjenja i kretanja; muljojedi), **rub kontinenta** (ihnofacijes Zoophycos; tragovi pasenja i hranjenja muljojeda, mala raznolikost, mogu biti brojni), **oceansko dno** (ihnofacijes Nereites).

2. Ihnofosil sa Šolte

Prije 20 godina gospođa Maja Vlak na području Obinuš na suhozidu uočila je kamen s neobičnom šarom na površini. Kamen je poklonila gospođi Darii Batistić Popadić, koja ga je potom darovala knjižnici Marko Marulić u Grohotama. Prilikom jednog mog posjeta Šolti i knjižnici na kamen su me upozorili gospođa Željka Alajbeg i gospodin Dinko Sule (na ovom mjestu im se najsrdačnije zahvaljujem). Da se radi o ihnofosilu bilo je odmah jasno, samo se trebalo odrediti o kojem je rodu ili vrsti riječ. Stoga je kamen donesen na Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Usporedbom s podacima iz literature odredila sam da je nalaz najbližnji ihnorodu *Chondrites* STERNBERG, 1833 (Slike 3. i 4.). Za točniju odredbu, odnosno odredbu na nivou ihnovrste bio bi potreban dobar komparativni materijal, koji mi za sada nije dostupan.

Slika 3. Komad stijene s ihnofosilom s otoka Šolte (lokalitet: Obinuš).

Slika 4. Detalj stijene s ihnofosilom s otoka Šolte.

O iħnorodu *Chondrites* dosta se toga zna. Može se reći da je široko rasprostranjen i jedan od najpoznatijih iħnofosila uopće. Nalazi se u stijenama širom svijeta starosti od kambrija (geološko razdoblje započelo prije oko 542 milijuna godina) do holocena (11.700 godina do danas) (Baucon et al., 2019). Do kraja 18. stoljeća istraživači su smatrali da se radi o ostatcima biljnog podrijetla, tzv. fukoidi. Kasnija istraživanja rezultiraju zaključkom da su to tragovi životne aktivnosti beskralježnjaka (Slika 1.). Wetzel (1987) piše da je iħnorod *Chondrites* trodimenzionalni sustav bušotina koje se najčešće granaju prema dolje unutar sedimenta pod kutem od 30° do 60°. Sustav čine jednostavni tuneli ili zidom obložene cijevi koje imaju vezu s površinom morskog dna i tipično razgranat donji dio. S dubinom tuneli postaju sve više horizontalni. Tuneli mogu imati različite promjere i sedimentnu ispunu, koja je češće tamnija od okolnog sedimenta (Slika 4.). I dalje nije do kraja jasna etiologija iħnoroda *Chondrites*, ali za sada se smatra da su to tragovi hranjenja različitih muljojeda, crvolikih životinja, oblića, kolutićavaca, kemosimbiotskih školjkaša, nekih rakova, divovskih cjevaša, žarnjaka i slično (Baucon et al., 2019). Dakle, iħnorod *Chondrites* predstavljen je širokim spektrom morfoloških varijacija, iako je općenito građa tunela jednostavna. Gotovo u pravilu nastao je u marinskoj sredini, i to od plićih do dubljih morskih okoliša s pretežito karbonatnim i/ili siliciklastičnim sedimentima. Često ga se pronalazi u stijenama nastalim u dijelovima morskog dna sa slabijim dotokom kisika, često i bogatima organskim tvarima. No, uz sva saznanja još uvijek ima puno nepoznanica o nastanku ovih fosiliziranih tragova i o životinjama koje su ih tijekom života napravile. Vjerujemo da će buduća istraživanja dati odgovore i rasvijetliti mnoge nepoznanice o prirodi i nastanku iħnofosila općenito, pa onda i iħnoroda *Chondrites*.

Tijekom milijuna godina sedimenti očvrstnu u stijene, a jedan slučajnan nalaz malog ulomka nenadano je iznio na „svjetlo dana“ događaj davno zapisan u kamenu. Ovo je još jedan dokaz da su se geološki procesi događali, uz to paleontološki nalazi ih potvrđuju, zato je potrebno samo obratiti pažnju i proučavati prirodu, jer je u njoj sve zapisano.

LITERATURA:

- 1) Baucon, A., Bednarz, M., Dufour, S., Felletti, F., Malgesini, G., De Carvalho, C.N., Niklas, K.J., Wehrmann, A., Batstone, R., Bernardini, F., Briguglio, A., Cabella, R., Cavalazzi, B., Ferretti, A., Zanzerl, H., McIlroy, D. (2019): Ethology of the trace fossil *Chondrites*: form, function and environment. *Earth-Science Reviews*. doi: <https://doi.org/10.1016/j.earscirev.2019.102989>
- 2) Miller, A.E., Marchetti, L., Francischini, H., Lucas, S.G. (2020): Chapter 8. Paleozoic Invertebrate Ichnology of Grand Canyon. Grand Canyon National Park Centennial Paleontological Resource Inventory, Natural Resource Report NPS/GRCA/NRR—2020/2103, 277–331.
- 3) Pineda-Salgado, G., Quiroz-Barroso, S.A. (2018): Ichnology: modern and fossil evidence of biological activity. *Boletín de la Sociedad Geológica Mexicana*, 70, 2, P. v – vi. <http://dx.doi.org/10.18268/BSGM2018v70n2p1>
- 4) Wetzel, A. (1987): Ichnofabrics in Eocene to Maastrichtian sediments from Deep Sea Drilling Project Site 605, off the New Jersey coast. *Deep Sea Drilling Project, Reports and Publications*, Vol. 93, 825–835. doi.: 10.2973/dsdp.proc.93.129.1987